

a tartalomról

Szeretve keress, keresve szeress! ... 3

A keresztény társadalmi tanítás alapelvei 4

Jelenlét a társadalomban 5

Az Erdélyi Református Egyház felelősségvállalása 12

A prófétai örökség, mint az unitárius vallás társadalomszolgálatának alapja 13

Az Evangélikus Egyház társadalmi felelősségvállalása 15

„Ő szerte járt, jót tett...” (Ap. Csel. 10,38) 16

A Keresztyén Adventista Egyház a civil társadalomért 16

Az egyházak társadalmi felelősségvállalása – A hollandiai egyházak és a civil szféra közötti kapcsolat 17

Az egyház és a világ 20

Civil szféra – egyházi szféra 21

Egyház a társadalomban és a társadalomért 21

Van-e viszony az egyház és a civil szervezetek között? 22

Laikusok az egyházban 23

Egyház a társadalomban 24

Kettős világban 24

A vallás szerepe a közösségfejlesztésben 25

Nézőpont és esélyegyenlőség ... 27

A katolikus egyház válasza anyagi és lelki elszegényedésünkre 28

Az emberre való odafigyelés a szeretet jegyében – Az Unitárius Nők Országos Szövetségének szociális tevékenységéről 31

A Romániai Máltai Szegélyszolgálat múltja és jelene 32

(folytatás a 2. oldalon)

„Ideje van az építésnek és a rontásnak” Egyházi hatalom, civil hatalom

Ideje van az építésnek, és ideje van a rontásnak is. A bibliai példabeszédek rövid intését idézve próbálók szembe nézni a hatalmi és civil kérdésekkel, a jót építeni igyekező és a rosszát lebontani szándékozó egyházi igyekezet tanulságaival.

Egyház és civil szférája? Van-e ilyen? Lehet-e az egyháznak civil szférája? Most döbbenünk rá, hogy milyen régóta tisztázatlanok a kérdések, tele jogi és „egyéb” hézagokkal. Van-e az egyházban egyáltalán kormányzati és civil szféra? Mi lehet ez? Az egyházak nagyobb része könynyedén mondja ki, hogy minden kérdés egyházkormányzati, és nem is veszi észre, hogy máris ellentmond önmagának. Hiszen akkor mi az a jó néhány

öntevékeny szervezet, amely az egyházakban vezetői támogatás, külön engedélyezés nélkül, magánkezdeményezésként hitéleti, hitbuzgalmi és szertetszolgálati munkát végez? A hatalom, a gyülekezeti szféra része?

Mitől egyházi és mitől civil a társadalmi élet egy bizonyos szférája? A keresztyén értékrendtől, a konfesszionális értéktől? Az egyházi, egyházkormányzati érintettségétől? A szervezett kormányzati felügyelettől? Könnyű kimondani, hogy ami civil, az nem tartozhat egy egyházhoz, de a helyzet ennél lényegesen bonyolultabb.

A legtöbb egyház jogi szerkezetében elvben nem lehetnek belső civil szervezetek. Lényegében minden egyházi kánon szerint a lelkész vagy szakrális személy szolgálati értelemben nem lehet a civil szféra része. Munkája egyházi. Más irányú munkáját engedélyeztetnie kell. Azzal azonban, hogy feladatait nem az egyházi vezetői szféra „találta ki”, lokális feladatokat lát el, központi támogatást nem élvez, nem jut központilag elosztott forrásokhoz, programja nem tartozik a vezetői szféra stratégiai programjához, prioritásaihoz, esetleg a hatalom vele szemben

csak a felügyelet jogával szeretne élni, de a támogatás kötelezettségét nem vállalja. Ezzel ezt a szolgálatot és munkakört bizonyos értelemben mindenképpen civilnek, magánkezdeményezésnek kell tekintenünk.

Mindezek azonban csak az elvek. Valójában ezen a területen jelentős elvi szabályozatlanság és gyakorlati szabálytalanság uralkodik. Ebben egy-

Mind az egyház vezetése, mind a helyi gyülekezeti közösségek tudomásul vették, hogy szolgálati feladataik megsokasodtak, megnöttek a velük szembeni elvárások, a szolgálat új versenyhelyzetébe kerültek. Ennek csak a hivatalos egyházi és a civil szféra teljes összefogásával és összehangolásával lehet megfelelni.

szerre van benne a cselekvés szabadsága, de szabadossága is. A belső rend vonatkozásában az egyházak nem minden esetben érvényesítik rendteremtő erejüket, és ezzel nem csak a szabad cselekvés irányába történik nyitás, hanem az ellenőrizhetetlenség felé is.

Vannak intézmények, amelyeket az egyházi kormányzat hoz létre, vannak, amelyeket csak engedélyezett, és (majd) olykor maga is megbánta, vagy felügyeletet nem gyakorol, nem gyakorolhat. Vannak a hatalomba később „beemelt”, központivá tett helyi szerveződések. Vannak bizonyos felügyelet nélküli, a „palackból kiengedett szellemű” egyházi intézmények is. Vannak, amelyek felett az egyház teljes felügyeletet gyakorol, a központi alapokból támogat és tart fenn. Vannak még olyan intézmények is, amelyek országos egyházi, sőt egyházkormányzati feladatokat civil formában vállalnak fel, és a hatalmi szféra ezt nem akarja tudomásul venni. Vannak olyanok, amelyek távolról, csak érintőlegesen vagy egyáltalán nem is találkoznak az egyház hatalmi szférájával. Ezekről az egyház szeretné azt mondani, hogy nem az övé, azonban ha törvényi elem nem is, de minden hitvallási elem hozzá köti.

(folytatás a 2. oldalon)

Vetési László

Erdélyi Református Egyházkerület –
szórványügyi előadó
e-mail: szorvany@reformatus.ro

a tartalomról

(folytatás az 1. oldalról)

A Romániai Egyházak Ökumenikus Társulata (AIDRom) 33

Anyagiak az egyház szolgálatában 34

Az egyház pénze vagy a miénk? .. 36

Vállalkozásfejlesztés a közösségben 39

„A párbeszéd híve vagyok...”
(Interjú) 41

Agnus, az első erdélyi magyar egyházi, közösségi rádió 42

Lelkiszolgálat az interneten
(Interjú) 43

Önkéntes ifjak az egyház szolgálatában (Interjú) 44

Egyházi vonatkozású honlapok .. 45

Aktuális pályázati lehetőségek .. 46

Tegyük próbára egymást! 48

Civil vitaFórum-melléklet

Hogyan tovább?

V. Civil Fórum 2003 – Együttműködés, érdekvédelem és szakmaiság a civil szférában konferencia programja I

Egyházi szekció II

Épített kultúra szekció III

Gazdasági szekció IV

Környezetvédelem szekció IV

Ifjúsági szekció V

Művelődés és média szekció ... VI

Oktatási szekció VII

Szociális szekció VIII

Magyar Kisebbség – fejlődő civil szféra IX

A civil társadalom problémája 1989 után X

A civil és a politikai szféra fogalmainak viszonya a gondolkodás történetében és különböző európai társadalmakban XIII

„Ideje van az építésnek és a rontásnak”
Egyházi hatalom, civil hatalom

(folytatás az 1. oldalról)

Ha tetszik, ha nem, az egyháznak tudomásul kell vennie, hogy elvben és lényegében minden olyan szerveződés egyházi, amely nevében, megnevezésében kötődik egy egyházhoz, konfesszióhoz és alapítói közös hitvallású csoportosulásként határozzák meg magukat. Az egyház (civil) szférája ez, és nem mondhatják kölcsönösen, hogy semmi közük egymáshoz. Még a kormányzat sem, ha azt lelkész vagy egyházi alkalmazásban levő személy szervezi, működése és területe egyházi ingatlanhoz kapcsolódik, a szerveződés alapítója vagy alapítói, tagjai egyházi vagy ott tisztséget viselő személyek, célrétege teljes egészében vagy részben, de egyértelműen az egyház tagságához kötődik. Különösen így van ez, ha a szervezet alapszabályzatában tételes hitvallást, egy felekezethez tartozást nevez meg.

Am a kérdés még tovább bővül és bonyolódik.

Az egyházakat azonban észrevétlenül fogják körül, olykor szorongatják az erejüket meghaladó, néha felvállalhatatlan

belső és külső feladatok és ellenőrizhetetlen szolgálati területek. Ehhez kell a központi egyházkormányzati hatalom és a régió más-más értékű, de végül is közös munkája.

Végül is a vallási megújulások, a neoprotestantizmus, minden ébredési mozgalom a történelmi egyházak egyfajta értelemben vett „civil szférái”, amelyek a hiányosságokra, a mulasztásokra, sőt a kisebb-nagyobb hibákra figyelmeztetnek. Am nem mindegy, hogy a figyelmeztetés belülről vagy kívülről jön, felvállalható-e vagy sem, és főleg milyen szándékkal, jobbítással vagy eleve deklarált szakadással.

A civil egyházi gondok és irányzatok között vannak egészen sajátosak is. Az egyház – lényegi jellemzőiből fakadóan – számos civil úttal rendelkezik. Egyre nyilvánvalóbb, hogy a helyi lelkésznek saját közössége fennmaradásához, állása fenntartásához és gyülekezete építéséhez egyre erőteljesebben kell civil megoldásokhoz, egyéni ügyeskedésekhez folyamodnia. A pályázó, ruhát áruló, testvérkapcsolatokat építő, a magát mellékgazdaságokkal fenntartó lelkész mindennapi és bevett szolgálati minta és példa. Ha fenn akar maradni, a helyzet és a nehezedő szolgálati körülmények a lelkészt arra kényszerítik, hogy „civil” és magánmegoldásokat keressen. A lelkészi állá-

sokat legitim formában kellene fenntartani, ám ehelyett csak a magánszféra teljes bevonásával, olykor csak ügyeskedéssel lehetséges.

És ezzel el is jutottunk a legkényesebb kérdésekig. Egyházaink és kormányzataik nem minden esetben tudnak megfelelő választ adni a saját és a társadalom nagy kérdéseire. Ezzel ők maguk keltenek hiányérzetet, és adnak alapot magán- és civil kezdeményezések születéséhez. A kérdések legtöbbször mindig a probléma közelében égetnek, és nem mindig jut el a magasba a jajszó. A lelkész szerepe és munkája egyfajta etnikai és teomenedzszeri feladattá is vált. Itt kell felismerni a társadalom nagy kérdéseit, de a helyi társadalomait is, itt sűrűsödnek a civil kezdeményezések, itt rejteznék a feladatok megoldási lehetőségei.

A lelkész szerepe és munkája egyfajta etnikai és teomenedzszeri feladattá is vált. Itt kell felismerni a társadalom nagy kérdéseit, de a helyi társadalomait is, itt sűrűsödnek a civil kezdeményezések, itt rejteznék a feladatok megoldási lehetőségei.

Az egyház azonban lényegében nem tudta megoldani a vezetői és a civil szféra dinamikus egymásba épülésének és összekapcsolódásának módozatait. A kérdések legnagyobb része lényegében „szabályozhatatlan”, vagy ha van is

szabály, az alkalmazás már nem megy. A jó hatalom és a jó regionális szféra kapcsolatában és egymásra hangolódásában gyakran a végletek eszközei működnek: vagy beépít, vagy kizár. Itt egyszerre lehet fojtón túlfelügyelni és teljesen szabadon hagyni. A bölcsességnek egyetlen titka van: a képzett és érett vezető testület mellett a kiemelkedő képességű és bölcsességű vezető egyházi elit, a nagy látó, érző és cselekvő vezető. Ehhez pedig a mindenkor hatalmi szféráknak meg kell oldaniuk a legnehezebb gondjukat is: ki kell választani, nevelni kell és esélyhez kell juttatni a legjelentősebb kérdéseket átlátó, irányító és meghatározó elitet.

Mind az egyház vezetése, mind a helyi gyülekezeti közösségek tudomásul vették, hogy szolgálati feladataik meg sokasodtak, megnöttek a velük szembeni elvárások, a szolgálat új versenyszerű helyzetébe kerültek. Ennek csak a hivatalos egyházi és a civil szféra teljes összefogásával és összehangolásával lehet megfelelni.

Nem hiszem, hogy ez a lapszám megoldja a kérdéseket. Inkább kérdéseket vet fel, és továbbgondolásra, válaszadásra és kiütkeresésre akarja ösztönözni a kisebbségi társadalmat és az egyházat is.

Szeretve keress, keresve szeress!

Örökös keresésünk nem hiábavaló fáradkozás. Weöres Sándor *Akik megtalálnak* című versében csodálatosan fogalmazza meg keresésünk reménységét:

„Én keresem a célokat:
célom engem majd megtalál.
Én keresem a hitemet:
a hitem is majd megtalál.
Én keresem a szívemet:
a szívem is majd megtalál.
Keresem azt, aki enyém:
ő is keres majd. Megtalál.
Én önmagamot keresem:
egyetlen lesz, ki nem talál.
Én keresem az életem
életem egyetlen halál.
Én keresem halálokat
és életem majd megtalál.”

Az ember különös szerzet, kíváncsi. Keresi a dolgok értelmét, oknyomozó alkat. Az Isten teremtette ilyennek. A gondolkodás és a racionalitáson alapuló megismerés (tudásszerzés) az emberi kíváncsiságból fakadó szükség-szerűség. Az értelem használatában azonban önmagában még nem cél, hanem eszköz, amellyel az ember a kedvezőbb létezési körülmények megteremtésére törekszik. Sajnos, a tudás által szerzett hatalom felelősségével nem mindig tud megbirkózni az ember, gyakran saját maga és környezete károsodását okozza. A tudás tehát nem biztosítéka, hanem csak lehetősége az ember boldogulásának.

Az ember igényes szerzet, boldog akar lenni. Boldogságáért bármit megtesz. Az Isten teremtette ilyennek. A boldogság elégedettséget, a célok elérését jelenti.

Az ember érdekes szerzet, szabadságra vágyik. Az Isten teremtette ilyennek.

„Ahol a szabadság a rend, mindig érzem a végtelent”, írta József Attila kétsoros versében. Az emberek szabadon választhatnak a jó és a rossz között. Életük minősége – miképpen a körülöttük lévő világ, a társadalom minősége is – az általuk kiválasztott céloktól és az elérésüket szolgáló cselekedetektől függ. A helyes döntéshez „iránytűre” van szükség, ezek az értékek (értékelvek).

„Gondolkodom, tehát vagyok” – mondta René Descartes. „Szeress, hogy célja is legyen létezésednek” – mondták mások. A tudás eszköze mellett a helyesen választott célokra és értékelvekre is szüksége van az embernek ahhoz, hogy boldogságát elérje. A tudás eszköz, a helyesen választott célok és értékelvek pedig feltételei az emberi boldogságnak.

A helyes döntéshez nehéz útmutatót adni, ezért a következőkben neves

szervezők segítségéhez folyamodom és nagyszerűen megfogalmazott gondolataikat idézem.

„Az élet olyan mérhetetlenül nagy és mély, mint a csillagszakadék a fejünk felett. Csak személyes létezésünk kis kémlelőnyílásán át tudunk belepillantani. S akkor is többet érzünk, mint amit látunk. Ezért kell mindenekelőtt a kémlelőnyíllást tisztán tartani.” Tehát szeretve kutass, javasolja Franz Kafka. „Jól csak a szívvel lát az ember, ami lényeges, az a szemnek láthatatlan.” Tehát kutatva szeress, ajánlja Antoine de Saint Exupéry.

„Szeretet az Isten: Aki szeretetben él, Istenben él, és Isten Őbenne.” (1 Ján 4, 16)

„Az Isten mindig nagyobb minden tapasztalhatónál. A láthatatlan szeretet a láthatók szeretetén keresztül ismerhető meg. Mindaz, aki szemet tud nyitni szépre, jóra és igazra, utat épít az Istenhez. Minden véges szeretet üzenet a Végtelen Szeretetről” – írja Enzsöl El-lák *Szeretet-hittan* című könyvében.

Nem mondok újat azzal, hogy örökérvényű igazságok és értékek hordozója a keresztény vallás. Olyan erkölcsi tant hirdet, amely hozzásegítheti a társaiért cselekvő és felelősséget vállaló embert a helyes célok kiválasztásához. A keresztény erkölcs az igaz ember életvezetője.

Az eddigiekben megfogalmazott gondolatokkal a *Civil Fórum* témája kiválasztásának indítékait akartam megosztani a kedves olvasóval. Kiadványunk legújabb számának témaköre az *egyház társadalmi felelősségvállalása, az egyházi és a civil szféra kapcsolata*.

... a keresztény vallás olyan erkölcsi tant hirdet, amely hozzásegítheti a társaiért cselekvő és felelősséget vállaló embert a helyes célok kiválasztásához.

A civil szféra fejlődését célzó tevékenységeink során több, az egyházban szolgáló közösségi emberrel hozott össze bennünket a Gondviselés. Elhivatottságukat tapasztalva közelebb kerülhettünk a sikeres közösségszolgálat „titkának” megértéséhez. Úgy véljük, az egyházi-civil világban olyan ismeretek és emberi érzések nyilvánulnak meg, amelyek tanulságosak lehetnek az egész civil szféra számára. Ezek nyilvánosságra remélhetőleg az egész civil szféra hasznára lesz. Nem titkolt szándékunk az sem, hogy a kevésbé „civilisedett” egyházi személyiségeknek és lelkészeknek is megmutassuk a civil szféra által nyújtott lehetőségeket, amelyeket a hivatásukhoz tartozó tarsolyban lévő értékekkel megtölthetnek.

Amikor eldöntöttük, hogy az egyházi-civil szférába is bemerészkedünk, akkor még számunkra is viszonylag új, ismeretlen és bizonytalan területet jelentett. Csak azt tudtuk, hogy jelentőségét tekintve ezzel foglalkoznunk kell, és bízunk abban, „menetközben” tanulva sikerül majd egyre jobban eligazodni a kérdések és válaszok özönében. Kezdeti óvatosságunk miatt felderítő lépéseink kissé bizonytalanra sikeredtek, nehezen tudtuk elvárásainkat egyértelműen közölni az érintettekkel.

Örömmel tapasztaltuk a segítő-készséget és a megértést a cikkírássra felkért személyek és intézmények részéről, az együttműködési szándék egyértelmű volt. Külön köszönettel tartozunk Vetési Lászlónak, aki tanácsaival és kapcsolataival nagy segítségünkre volt.

Az egyházak és a civil szféra közös céljai és feladatai nyilvánvalóak, ennek bizonyítékai a civil szférában szép számmal fellelhető egyházi kezdeményezések. Az alap megvan, csak építeni kell rá.

Az egyházi civil szféra a maga specifikus többletlehetőségeivel és problémáival sajátos világnak bizonyult. Ahogy a fényt megtöri a prizma, úgy a kérdéseket e szféra képviselői rendkívül színes szórásban válaszolták meg. A lapunkban közölt cikkek tanúsítják ezt. Tartalmuk sokszínűsége miatt a beérkezett anyagokat több-kevesebb sikerrel a következőképpen csoportosítottuk:

- Az egyházak állásfoglalásai az egyház társadalmi felelősségvállalásáról (4–19 oldal);
- Az egyházi civil szféra személyiségeinek véleménye az egyházi és a civil szféra kapcsolatáról (20–25 oldal);
- Gyakorlati-szakmai lehetőségek az egyházi kezdeményezésű közösségszolgálatban (25–30 oldal);
- Az egyházi-civil intézmények munkássága (31–33 oldal);
- A gazdálkodó egyház, avagy anyagiak az egyház szolgálatában (34–40 oldal);
- A csángókérdés egyházi és civil megválaszolása (41–42 oldal);
- Az egyházi média, a keresztény értékek népszerűsítése a sajtó segítségével (42–45 oldal).

Mindannyiuknak szeretettel ajánljuk a lapban közölt írásokat. Reméljük, hogy értékes gondolatokkal gazdagodnak.

Egri István

ERMACISZA – ügyvezető igazgató
e-mail: egri_istvan@yahoo.com

A keresztény társadalmi tanítás alapelvei

Az alábbiakban olvasható anyag Horváth József pápai preláts *A keresztény világnézet alapkérdése – gondolatok a keresztény világnézetéről* című előadásának rövidített változata. Az előadás Szombathegyen, a Martineum Felnőttképző Akadémia által szervezett Altern konferencián hangzott el 2002. március 9-én.

Az épülő házaknak megfelelő alapozást kell adni. A keresztény világnézetnek is megvannak a maga alapjai.

A keresztény világnézet alfája és ómegája az Isten, aki kinyilatkoztatást adott. Ebben tárta fel az ő létének titkait, adott értelmes magyarázatot a világra, megfogalmazta az ember életének értelmét és célját.

Ezen belül, az ember társadalmi szerepét tekintve, három alapvető szempontot jelöl meg a katolikus egyház társadalmi tanítása, amelyet minden társadalmi és gazdasági intézkedésnek tekintetbe kell vennie, hogy célját, a közjó szolgálatát elérje. Ezek: az ember méltósága, a szolidaritás, a szubszidiaritás. Nézzük őket meg külön-külön röviden.

Az ember méltósága

A II. vatikáni zsinat *Gaudium et spes* zsinati enciklikában ezt olvassuk: „Minden társadalmi intézménynek a személy az alapja, az alanya és célja. (25). Mivel az emberi személy méltósága az „Isten képmására és hasonlatosságára történt teremtesben gyökerezik.” (KEK 1700), ezért az embert, függetlenül életkorától, a bőre színétől, gazdasági és politikai nézetétől és helyzetétől, tanultságától, tisztelet és megbecsülés illeti meg. Azt hiszem sokkal kevesebb lenne a feszültség a világban, ha nem a profit, hanem az ember kapná a legnagyobb megbecsülést, egyszerűen azért, mert az Isten képmása.

A keresztény világnézet nem múltó filozófia, hanem tájolósi pont. Mint ahogy az Északi-sark a maga mágneses mezejével mindig arra vonzza az iránytű mutatóját, éppen úgy a keresztény világnézet is az Istenre mutat. Istenben látja a világot, annak múltját, jelenét és jövőjét. Olyan, mint a szikla, amelyre építeni lehet, és amelyet éppen ezért, semmiféle történelmi vihar nem tud romba dönteni.

A szolidaritás

Mi, emberek úgy vagyunk megalkotva, hogy csak mások, a közösség segítségével tudunk kibontakozni. Emberi létünk a fogantatásunktól kezdve, amely mások által történt, a kegyeleti szertartásokon át az emlékezésig a másokkal való együttműködésben bontakozik ki. Emellett minden embernek be kell kapcsolódnia a közösség életének formálásába és tökéletesebbé tételébe. A szolidaritás elve egymás kölcsönös segítségét jelenti, és az által valósul meg.

A szolidaritásnak is van természetfölötti gyökere, mégpedig a szeretet.

révén meg tudnak valósítani, azt a hatáskörükből kivenni, és a közösségre bízni tilos; éppen így mindazt, amit kisebb és alacsonyabb szinten szerveződött közösség képes végrehajtani és ellátni, egy nagyobb és magasabb szinten szerveződött társulásra áthárítani jogszerűtlenség és egyúttal súlyos bűn.”

Az állampolgárokat kreatív, önálló és felelősségteljes döntésre és cselekvésre készíteti a szubszidiaritás elvének komolyan vétele, amit nekünk, magyaroknak meg mindazoknak, akik diktatórikus államformában éltek, meg kell tanulni. Nemzedékek nőttek fel, melyeknek tagjai nem gondolkodhattak a

Szöveg nélkül

Könczey Elemér rajza

Ahogy Jézus fogalmazott; „Amit egynek tettetek a legkisebbek közül, azt nekem tettétek”, mondja Jézus majd az utolsó ítéletkor azoknak, akiket szíves szóval invitál az ő országába: „Jertek atyám áldottai és legyen tiétek az öröktől fogva nektek készült ország.” Másutt azt mondja: „Úgy szeressétek egymást, ahogyan én szeretlek titeket.” Ezek nélkül a jézusi elvek nélkül a szolidaritás motívációja emberi marad, ami esetlegessé és öncélúvá is teheti.

A szubszidiaritás

A keresztény társadalmi tanítás harmadik elve: a szubszidiaritás elve. Ez XI. Pius pápának a *Rerum novarum* 40. évforulójára, 1931-ben kiadott enciklikája, a *Quadragesimo Anno* szerint: „Amit az egyes egyének saját erejükből és képességeik

saját fejükkel, nem érvényesíthették saját érdekeiket, egyszerűen tenni kellett, amit odafönről, valamelyik pártközpontból parancsoltak. Hiszen a pártállam „atyáskodva gondoskodott kiskorúnak tartott alattvalóiról, megfosztva őket az önálló gondolkodás, az egyéni kezdeményezés, a szabad és felelős cselekvés lehetőségeitől” – olvassuk a MKPK *Igazságosabb és testvériesebb világért* című, 1996-ban kiadott körlevelében.

Az ember méltóságának, a szolidaritás és szubszidiaritás elve eszményi megvalósulásától még nagyon messze vagyunk, de azt hiszem, a tanulás folyamata már elkezdődött. A tanulás folyamatában vagyunk, amely tele van ugyan kudarcokkal, de felcsillannak a reményt keltő jelek is.

Jelenlét a társadalomban

A keresztény minden nap előlről kezdi Krisztus követését, mindig megújulásra szorul. Az egyház is mindig szembesíti magát az Evangélium követelményeivel, és szüntelenül meg akar újulni. Az Egyetemes Egyház utoljára ezt a II. vatikáni zsinaton tette. Felmérte az addig megtett utat, és kidolgozta a jövőre vonatkozó tervét. Az egyházmegye is zsinatot szoktak tartani, hogy a megváltás művén mindig a kor kihívásainak megfelelő eszközökkel dolgozzanak. *„Az egyházmegyei zsinat a részegyház olyan kiválasztott papjainak és más krisztushívóinak a gyűlése, akik az egyházmegyei közösség javára a megyéspüspököknek segítséget nyújtanak.”* (CIC – Egyházi törvénykönyv 490. kán.) A gyulafehérvári főegyházmegyei zsinatot 2000. szeptember 29-én zárták be. Célja volt a megújulást elősegíteni minden téren, érvényt szerzett a II. vatikáni zsinat üdvös előírásainak, javaslatainak.

Krisztus tanítása szerint az egyháznak „kovásként” kell átjárnia és formálnia a világot, amelyet a bűn rontott meg. Krisztus titokzatos testeként kezdettől fogva a világban él, nem vonulhat elefántcsonttoronyba, a krisztusi szeretet tanításával, a Szentlélek erejével kell megújítania a világot.

„A hívők közösségét nagymértékben foglalkoztatja az a kérdés, hogy az egyháznak mint isteni tényezőnek mi a szerepe, küldetése a világban, hogyan viszonyul az evilági valósághoz, feladatokhoz, az államhoz, a társadalomhoz, a gazdasági élethez, a kultúrához.

A hívők biztosak abban, hogy önmagában véve egészen megegyezik Isten szándékával az egyéni és közösségi tevékenység, vagyis az a hatalmas erőfeszítés, amelyet az emberiség történelme folyamán életkörülményei javítására tesz. Azok a férfiak és nők, akik a maguk és családjuk fenntartásán fáradoznak, és munkájukat úgy végzik, hogy a társadalomnak is hasznára vannak, meg lehetnek győződve arról, hogy tevékenységükkel a Teremtő művét fejlesztik tovább, embertársaik javát mozdítják elő, és személyesen segítik megvalósítani a Gondviselés tervét a történelemben... Kitűnik mindebből, hogy a krisztusi üzenet nem vonja el az em-

bereket a világ építésétől, nem teszi őket közömbössé sorstársaik iránt, éppen ellenkezőleg, még szigorúbban kötelezi őket, hogy a világ javára munkálkodjanak.” (GS 34)

Az elmúlt évtizedekben társadalmunkat mélyreható és gyors változások érték. Az egyháznak mindenkor kötelessége, hogy az evangélium fényében értékelje és értelmezze az idők jeleit, hogy az evilági és túlvilági élet értelmével kapcsolatban fölvetődő kérdésekre korszerű választ adjon. Mindenkor figyelemmel kell kísérnie azokat a változásokat, amelyek az ország társadalmi, gazdasági életében végbemennek. Amikor ezt teszi, már nem csupán Krisztus híveihöz szól, hanem minden emberhez, eléjük tárva, miként értelmezi az egyház jelenlétét és tevékenységét a mai világban.

Az emberiség hatalmas iramú társadalmi-gazdasági változások korát éli. Különösen érvényes ez Közép-Kelet-Európára, ahol megszűnt a kommunista diktatúra. Állásfoglalásaival és megnyilvánulásaival az Erdélyi Római Katolikus Egyház is jelentősen hozzájárult a diktatúra aláadásához. Példaként elég megemlíteni a papképzés ellehetetlenítése érdekében alkalmazni szándékozott numerus clausus ellen vívott, nyolcvanas évekbeli elszánt küzdelmet és a húsz vezető beosztású pap (többnyire a papi szenátus pasztorációban dolgozó tagjai) 1988-ban nagy visszhangot kiváltó, konkrét vallási és nemzeti sérelmeket szóvá tevő levelét vagy az 1989-es Márton Áron ünnepségekkel kapcsolatos eseményeket.

Az egyház az 1989-es változások után is különféle kihívások alanya, tárgya. A fordulat előtti pártállami rendszerben küldetését csak részben teljesíthette. A rendszerváltás szabadságot hozott, az egyház autonómiája helyreállt, misszióját elvben semmi sem korlátozza. Visszafordíthatatlanul lezárult az a történelmi korszak, amelyben diktatórikus politikai hatalom szervezte a társadalmat.

A romániai magyar katolikusok hálát adnak Istennek, hogy történelmük egyik legnehezebb időszakában szent életű püspököknek, Márton

Áronnak példájából és tanításából erőt meríthettek mindennapi életküzdelmükhöz. Áron püspök történelmszemléletét az a szilárd meggyőződés hatotta át, hogy az emberiség sorsának irányítója Isten, a cél maga Krisztus. Ilyen indítatásból foglal állást az egyház az igazság és szeretet védelmében, mond véleményt a társadalmi, politikai élet jelenségeiről.

Tény, hogy Romániában az 1989-es eseményeket követően megszűnt az egypártrendszer. De a viszonylagos politikai szabadság nem hozza magával automatikusan a boldogulást sem erkölcsi, sem gazdasági vonatkozásban. Hosszú idő kell még annak tisztázásához, milyen úton kell haladnia társadalmunknak ahhoz, hogy minden tagja számára megteremthesse a szabad és boldog emberi élet feltételeit. Sajnos, ebben az útkezesben társadalmunk felelős vezetői sok esetben bizonytalanságról és inkompetenciáról tettek tanúságot. A múltbéli nyomasztó örökség mellett mindez hozzájárult ahhoz, hogy az elmúlt évtizedben mind gazdasági, mind erkölcsi, mind világnézeti tekintetben zűrzavar és kilátástalanság uralkodjék társadalmunkban.

Ebben a helyzetben egyházunknak kiemelkedő fontosságú szerepe van. Miközben felelősséggel hirdeti, hogy „az összes változások mögött sok minden van, ami nem változik,

és mindezek végső alapja Krisztus”, figyelnie kell mindazokra, akik a remény és szorongás közt hányódnak, akik nem képesek önmagukra találni a változások forrásaiban, és lelki, anyagi nyomorba sodródnak.

A romániai magyar társadalom szerkezeti változásával együtt jár a fokozódó individualizáció és szekularizáció. A hagyományos közösségek előregednek, az egyénre és családra gyakorolt hatásuk egyre gyengül. A magánélet és a család szüntelen változásnak van kitéve.

A világ, amelyben az egyház él, és amelyhez küldetése szól, mélyreható gazdasági-társadalmi változásokon megy át különösen az 1989-es fordulat óta. Az elmúlt évtizedekben a kommunista rendszer Kelet-Közép-Európában az egyház tevékenységét az evangélium hirdetésére és a szent-

Ebben a helyzetben egyházunknak kiemelkedő fontosságú szerepe van. [...] figyelnie kell mindazokra, akik a remény és szorongás közt hányódnak, akik nem képesek önmagukra találni a változások forrásaiban, és lelki, anyagi nyomorba sodródnak.

ségek kiszolgáltatására korlátozta, a társadalmi életből megkísérelte teljesen kiszorítani. A helyi egyház így nem hallathatta szavát szociális, gazdasági kérdésekben sem.

Az egyház szociális tanítása és tevékenysége az evangélium hirdetésének mindig szerves része volt. Most sincsen másképp: anyai és tanítói szerepét csak akkor tudja betölteni, ha vállalja e terhek viselését is.

Az 1989–90-es változások után sok embernek lehetősége volt választani bizonyos régi és új tartalmak, illetve formák között. Aki a piacgazdaságot választotta, helyesen döntött. Hosszú távon ugyanis az emberiség történetében ennek a gazdasági rendszernek jutott gyümölcsözőbb szerep, és bár nem tökéletes, képesnek látszik az egész társadalom számára anyagilag elviselhetővé tenni az életet. Az egalitárius társadalomban, ahol lusták és szorgalmasok, képzetlenek és képzettek, közönyösek és elkötelezettek egyaránt szerephez jutnak, az igazságosság követelménye nem teljesíthető. A piacgazdaságban viszont az állam szociális szerepkörének gyakorlásával a verseny ösztönző hatásának eredményeként nemcsak annak jólétét növeli, aki nagyobb teljesítményre képes, hanem az összjóét is.

Napjainkban azonban társadalmunk nagy része csalódott. Az erőszakos kommunista tervgazdálkodás csődöt mondott, a kapitalista piacgazdaság viszont egyelőre még nem mutatta meg előnyeit. Az átmenet újabb szenvedésekhez hozott a társadalom jelentős részeként. Állandósult a munkanélküliség, alig vagy egyáltalán nem létesülnek új munkahelyek, de még szakmai átképzésre is kevés a lehetőség. Sajnos, a mai életet egyre inkább a pénz s nyomában a korrupció irányítja. Háttérbe szorulnak a vallás, a művészet és a kultúra kínálta értékek. A katekézisben és az igehirdetésben hangsúlyozni kell azt is, hogy a reklámok által hirdetett meggazdagodás illúziója gyakorlatilag elérhetetlen. A jövőben tehát tájainkon az embereknek egy ideig szerényebben kell élniük. Az infláció, a vásárlóerő csökkenése a fiatalok helyzete mellett az idősekét érinti leginkább. Mivel az állam képtelennek bizonyult a piacgazdálkodás káros következményeinek kezelésére, a privatizáció igazságos levezetésére, eluralkodott a feketegazdaság, mindenüvé beférkőzött a korrupció. A szomorú mérleg kiegészül a mezőgazdaságból élők teljes leromlásával, a természeti környezet veszélyeztetésével. A teljes

zűrzavarral, csóddal és szegénységgel küszködő társadalomban nem alakulhat ki egészséges közösségi élet és erkölcsi értékrend. Nap mint nap érzékelhetjük az egyének és a különböző társadalmi rétegek közötti feszültségeket, a közbiztonság romlását, a népesség fogyását, a társadalomban egyre inkább eluralkodik a pesszimizmus és a rosszkedv.

Az 1989 után kialakult politikai és állami intézményrendszer megnyitott egy igazabb és emberibb világ kialakulásához vezető utat, és megajándékozott a szabadság csodálatos adományaival. Éppen ezért nem azonosulhatunk azokkal, akik a változásoknak csak a rossz oldalait látják, és a múlt iránti hamis nosztalgiát táplálják.

Emlékeztetünk Márton Áron püspök 1939-ben elhangzott szavaira: „A saját sorsunkat magunk kovácsoljuk, az élettől csak annyi kegyre számíthatunk, amennyit tőle makacs kitartással, megbontatlan összefogással, céltudatos és szívós munkával kikényszerítünk.”

Az egyház arra törekszik, hogy segítőkészen, de kritikusan, az evangéliumi értékek szem előtt tartásával figyelje az országban zajló társadalmi és gazdasági folyamatokat. Reagálnia kell a politikai és gazdasági élet viszszasságaira, szükség esetén fel kell emelnie szavát az igazságtalanság és a megkülönböztetés ellen. Akkor kell megnyilatkoznia, amikor védelmébe veszi az életet, a személyi méltóságot, a családot, a társadalom elesettjeit. Erőihez képest részt kell vennie a nehézségek csökkentésében, a rászorulóknak gondjainak enyhítésében. A II. vatikáni zsinat hangsúlyozza a világi hívők felelősségét az evilág megszentelésében. Arra szólítja fel őket, hogy élő tagokként a keresztény erkölcsi elveket juttassák érvényre a munka, a gazdaság világában is.

Az új évezred remélhetően beteljesíti az európai integrálódás történelmi művét. Ma már nyilvánvaló, hogy a nagy gazdasági fejlesztésekhez nem elegendő az egyes országok ereje, hanem összeurópai intézményekre és közös szabályozó rendszerekre lenne szükség. Ugyanakkor szükséges, hogy a nagyobb politikai és gazdasági egységekben is tudatosan ápolják a kisebb közösségek értékeit.

„A kulturális, gazdasági és társadalmi haladással együtt sokakban

erősödik az óhaj, hogy nagyobb részt vállalhassanak a politikai élet alakításában.” (GS 73)

Azok a mélyreható átalakulások, amelyek korunkban végbemennek, hatással vannak a közösség politikai életére is. Nap mint nap rengeteg és sokféle információ ér bennünket a politikai élet átalakulásával kapcsolatosan, amelyeket a magunk számára értelmezhetővé kell tennünk. Nem helyeselhetjük azt a sajnálatosan terjedő viszonyulási módot, miszerint passzívan várjuk, kívülállókként szemléljük az érdekes és gyorsan változó hazai és nagyvilági politikáról érkező tájékoztatásokat. Nem elegendő, ha a jobb tájékozódási feltételeknek köszönhetően mindenki kiköveteli magának a méltósághoz való jogot. A politikai élet közösségi természetű, éppen ezért fejlesztenünk kell a közösség minden tagjában az érzéket az igazságra, a jóindulatra és a közjó szolgálatára, amelyre épülhet a valóban humánus politikai élet. Emlékeztetünk Márton Áron püspök 1939-ben elhangzott szavaira: „A saját sorsunkat magunk kovácsoljuk, az élettől csak annyi kegyre számíthatunk, amennyit tőle makacs kitartással, megbonthatatlan összefogással, céltudatos és szívós munkával kikényszerítünk.”

Nagyon fontos, hogy helyes szemlélet alakuljon ki – különösen a pluralista társadalomban – a politikai közösség és az egyház viszonyáról. „Feladatánál és illetékességénél fogva az egyház semmiképpen sem elgyedik a politikai közösségekkel és nincs kötve semmilyen politikai rendszerhez, jelzi, oltalmazza az emberi személy transzcendenciáját.” (GS 76) A papság aktív politizálástól való tartózkodása nem jelenti azt, hogy az egyház elzárkóznék a világtól. A világi hívőknek viszont éppen keresztény küldetésükből kifolyólag részt kell venniük a politikai életben.

Minden kereszténynek jogában áll, hogy különböző pártokban tevékenykedjék, és lelkiismerete alapján támogasson vagy elutasítson bizonyos politikai programokat. Az egyház az evangélium sajátos módszereire hagyatkozva elsősorban ahhoz nyújt segítséget, hogy az igazság és a szeretet jobban érvényesüljön a nemzetben belül és a nemzetek között. A politikai életben az egyház feladata az, hogy támogasson, és magasabb értékrendbe emeljen mindent, ami igaz, jó és szép, és ami a közjót szolgálja. Mindezt úgy kell cselekednie, hogy ne essék a mindent mindenkinél jobban tudó, a napi politikai vi-

táiban háttérelmzéseket végző tesztület hibájába. Határozottan ki kell mondanunk, hogy nem beszélhetünk politikáról Isten nélkül, sem egyházi-ságról politikamentesen. Alapjában véve mind az egyház, mind az egyének számára az evangélium szab határt és irányt a politikai tevékenységhez. Ebből következik, hogy minden párt – legyen az keresztény, szociális vagy liberális szemléletű – hívó tagja küzdhet a keresztény értékek megvalósításáért, az igazságért, a szabadságért. Miként az egyetemes zsinat tanítja: az egyház Krisztustól kapott küldetése nem politikai, gazdasági vagy társadalmi jellegű, hanem vallási természetű. Mégis éppen ezzel a vallási küldetéssel jár együtt az a fel-

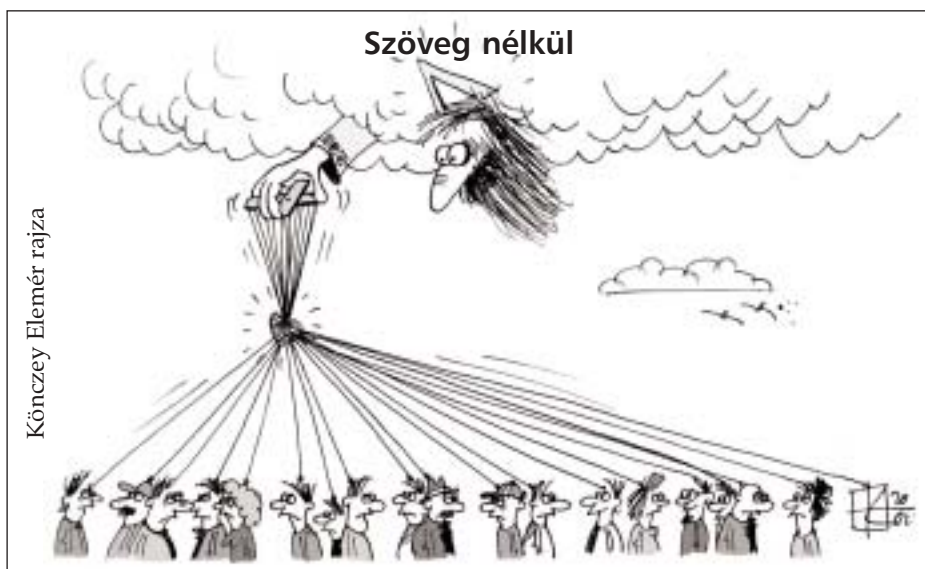
sok állnak. Úgy kell gazdálkodniuk, politizálniuk, kultúrát teremteniük, hogy megmaradjanak és gyarapodjanak mind anyagiakban, mind szellemiekben. A közösségépítés eszközei adottak: elsősorban az anyanyelv és a közös gyökérből táplálkozó hit, nyomukban pedig a kultúra és a vallás. Ebből kell építkeznünk a közösségrementésben, amelyre oly nagy szükség van jelenlegi, közönytől és válságoktól terhelt helyzetünkben. A magyar nemzeti közösség érdekvédelmét szolgáló politizáláshoz az egyház nem kínálhat evilági programot. Az egyház által megjelölt eszközök leginkább erkölcsi természetűek. A keresztény erkölcsi elvek gyakorlati alkalmazását kérjük számon a nemzeti-

összességében a tudatunkat. Mélyreható változások indultak meg, amióta a modern közlekedési eszközök, a távközlés, az elektronikus tömegközvetítési eszközök behálózák az egész világot. Valóságos korszakváltás tanúi vagyunk a kultúrában is, az ezzel járó feszültségekkel, visszaesésekkel. Naponta tapasztaljuk az életminőség romlását, az értékrend megváltozását, a fogyasztói szemlélet terjedését, a házasság és a család válságát. A szabad véleménynyilvánítástól, az önálló gondolkodástól korábban megfosztott nemzedékek még nem szabadultak meg teljesen attól a szokástól, hogy valamilyen külső forráshoz igazítsák véleményüket. Más szóval: vagy nincsen, vagy még gyenge a személyes kulturális-politikai-vallási identitás.

Van lehetősége és értelme a kultúra és a vallás párbeszédének. Az egyének elsősorban a személyi értéke maradéktalan elismerését nyújthatja az egyház. Az erkölcsi jót a Teremtő mindannyiunknak a szívébe írta, Jézusban pedig erkölcsi eszményt állít eléünk, aki egyúttal erőt is ad. A Jézus által akart új világ jó! Aki éber, figyelmes és kereső lényként él ebben a világban, az felfedezi a jót. Keresztényként nem válhatunk szűk, személyes perspektívák rabjaivá, nem lehetünk közömbösek, nem kereshetjük csupán egyéni kedvtelésünket. Katolikus azonosságtudatunk arra kötelez, hogy a civilizáció mai kínálatából megfelelően és arányosan válasszuk ki a prioritásokat.

Javaslatok

1. Az egyház keresi a tudományokban, a művészeti tevékenységekben és a szakmai élet egyéb területein való részvétel lehetőségeit. Ennek előmozdítása érdekében szükséges egy kulturális referenst kinevezni, akinek feladata koordinálni a kulturális élet különböző területein zajló tevékenységeket (kiállítások, konferenciák, kiadványok, műemlékvédelem stb.).
2. Létre kellene hozni a katolikus lelki és szellemi erőket összefogó fórumot. Ez a Római Katolikus Státust segítené, mozgósítva az erdélyi katolikusokat, biztosítva képviseletüket a közéletben, a művelődés térén és a szociális-karitatív feladatok felvállalásában. Meg kell találni annak a lehetőségét, hogy a különböző területeken dolgozó keresztények időnként találkozzanak, kicseréljék tapasztalataikat.
3. A krisztushívó világiak a politikai és állami intézményekben vállaljanak

adat, hogy az emberek közössége az isteni törvény szerint épüljön fel és működjék. Ezzel összefüggésben hangsúlyozzuk, hogy a keresztény társadalmi tanítás alapvető eleme a személy, aki maradandó és mindenek felett álló érték, és csak a közösség segítségével tud kibontakozni a keresztény szolidaritás elve alapján. A szolidaritás pedig nem más, mint közösségépítés, felelősségvállalás egymásért, a közjó szolgálata.

Keresztény ember nem törődhet bele a jogtalanságokba, a nemzeti közösség jövőjét veszélyeztető politizálásba. Demokratikus társadalomban a polgároknak tevékenyen részt kell venniük a közjót szolgáló politikai életben.

Főegyházmegyénk sajátossága, hogy hívei többsége nemzeti kisebbségben él. Története egybefonódik szűkebb pátriánk, Erdély történetével, magában hordozza minden kor etnikai, nyelvi, művelődési sokféleségét.

A mai nemzedékek előtt új, gyakran testet-lelket próbára tevő kihívá-

ségi intézményektől, szervezetektől. A hívó keresztényeknek kötelességük részt venni minden olyan kezdeményezésben, amely a gazdasági talpra állást, polgárosodást, erkölcsi megújulást szolgálja. Nem elég már az igazunkért és jogainkért vívott küzdelem, sem a „vitéztkötéses magyarság”. Szükséges a tárgyilagos helyzetfelmérés, a felelősségteljes tervezés, az egyéni és közös cselekvés, az előretököltség, tettekben megnyilvánuló önszerveződés, az erős család, a korszerű műveltség, egyszerűen a minőségi nemzet. Ezek lehetnek a nemzeti közösség érdekében és nevében történő politizálás célkitűzései.

Egyéni és társadalmi létünk megújulása nem csupán a társadalmi, a politikai és a gazdasági élet átalakításától függ, hanem egyéni és közösségi életvitelünk minőségétől is.

Az utóbbi évtizedekben végbe ment változások gyökeresen átalakították a munka világát és a magánéletet, a gondolkodási mintákat, a magatartásformákat és érzéseket,

feladatot, hogy az evangéliumi értékek szem előtt tartásával szolgálják népünk és az ország javát.

4. Katolikus keresztényként érezzük kötelességünknek, hogy szüntelenül apostolkodjunk ott, ahol élünk és dolgozunk.

5. A keresztények – papok és világiak – foglaljanak állást a sajtóban és más fórumokon a társadalmi, politikai és erkölcsi kérdésekkel kapcsolatban. A hitoktatás és igehirdetés nem korlátozható pusztán a vallási szférára, nevelje a keresztényeket felelősségvállalásra, a szociális igazságosság munkálására, a kitaszítottakért vállalt munkára. Ennek első lépéseként a világiak a plébánián vegyenek tevékenyen részt embertársaik szolgálatában.

6. Az egyházi vezetésnek számon kell tartania, a közösség irányítására, a politikai szerepvállalásra alkalmas hívőket, hogy kellő időben megfelelő tisztségre jelölje őket, hogy katolikus és protestáns képviselők arányosan legyenek jelen a különböző közéleti és művelődési fórumokon.

A szociális-karitatív tevékenység

„Az az öröm és remény, az a szomorúság és gond, amelyet a mi korunkban az emberek, különösen szegények és a szenvedők éreznek, öröme és reménye, szomorúsága és gondja Krisztus tanítványainak is.” (GS 1)

A II. vatikáni zsinat útmutatásai szerint fokozottabban figyeljük „az idők jeleit”. Ha az erdélyi magyar társadalom, ezen belül a római katolikus egyházi közösség igazán rátekint az idők jeleire, meglátja, hogy prófétai hivatást kapott. Képviselnie kell egy olyan életformát, amely mást mond és mutat, mint az uralkodó politikai, gazdasági és társadalmi törekvések. Feladata: a szolidáris társadalom hiteles alternatíváját felkínálni, hiszen csakis az ilyen társadalom ad életret és lehetőséget az igazságosságnak, a békének és a szabadságnak.

A világ szebbé, jobbá tétele a keresztény hivatás része. Krisztus megváltói műve, amely az emberek üdvösségére irányul az egész evilági rend megújítását is magában foglalja. Az egyháznak tehát nemcsak az a küldetése, hogy megvigye az embereknek Krisztus örömhírét és kegyelmét, hanem az is, hogy áthassa és tökéletesítse az evilági dolgok rendjét az evangélium szellemével. (AA 5) „Az egyháznak meghatározott emberei helyzetekben egyéni és közösségi, országos és nemzetközi szinten föl-

kell emelnie szavát, ezért valóságos tanítást, tanrendszert alakít ki, amely lehetővé teszi számára, hogy elemezze a társadalmi valóságot, véleményt mondjon róla, és irányelveket kínáljon a felmerülő problémák megoldására.” (Centesimus Annus 5)

„A legsúlyosabb problémák közé tartozik a növekvő szegénység, amit a nélkülözők számának rohamos növekedése jellemez. Egyre többeknek hiányzik a megfelelő lakás, ruházódás, táplálék és az emberhez méltó élet többi feltétele. Az elszegényedés folyamata rohamosan halad előre. A súlyos társadalmi egyenlőtlenségeket

A világ szebbé, jobbá tétele a keresztény hivatás része. Krisztus megváltói műve, amely az emberek üdvösségére irányul az egész evilági rend megújítását is magában foglalja. Az egyháznak tehát nemcsak az a küldetése, hogy megvigye az embereknek Krisztus örömhírét és kegyelmét, hanem az is, hogy áthassa és tökéletesítse az evilági dolgok rendjét az evangélium szellemével.

eredményező folyamatokat nem sikerült megállítani, sőt azok a piacgazdaságra való átmenet során tovább mélyültek, és újabb formákat öltöttek, jelentősen növelve a szakadékot egy hirtelenül és aránytalanul meggazdagodott szűk réteg és a megélhetés nehézségeivel egyre inkább küszködő nép között.” (Igazságosabb és testvériesebb világot! – A Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevele. 15)

Az új helyzetben a keresztény egyházaknak jut az a szerep, hogy a hit követelményeire irányítsák a figyelmet, Jézus Krisztus tanítására, amely a legkisebbek védelmére szólít fel. Lesz-e stratégiája és bátorsága az egyháznak szembeszegülni a majdnem általánosan elfogadott gyakorlattal, miszerint a gazdaság, a fejlődés motorja az önzés, a féltékenység, a kapzsiság?

A szociális-karitatív tevékenység a Szentírás és az egyházatyák tanításában

A szeretet és a szolgálat az Újszövetségben főparancsként jelenik meg, amely Isten népét, azaz minden keresztényt kötelez. Az Isten iránti és a felebaráti szeretetet szétválaszthatat-

lan egységgé kapcsolja. (vö. Mt 22, 37; 1Jn 4, 20) A szociális-karitatív tevékenység szeretetből formált szolgálat, és mint szolgálat, megvalósított szeretet, ez pedig az Újszövetség szerint az egyház alaptevékenysége és lényeges életformája. (vö. Jn 13, 14; 1Jn 4, 7–11; Róm 12; 1Kor 12; Ef 4; Kol 3)

Az arany szabály: „Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük. Ez a törvény és a próféták.” (Mt 7,12) A felebaráti szeretet „királyi törvénye” a szegények iránti irgalmasságra, nagyra értékelésükre kötelez, ami a közösség szociális igazságosságát feltételezi (Jak 2, 1–13; 5, 1–6). Erről szól Jézus új parancsa: „... úgy szeressétek egymást, ahogy én szeretlek titeket!” Istent a felebarátságban, a felebarátot Istenben kell szeretnünk. (1 Jn 5,1; GS 88; AA 8)

Ez a szolgálat az egész emberre vonatkozik, nem elégséges csak evilági javakkal ellátni, az egész személyiséget át kell fognia, amely az anyagi, lelki-személyes és vallásos segítség teljességét jelenti. Ezeknek a közösségi életben is láthatóvá kell válniuk, ahogy az a páli közösségekben történt. (vö. Róm 12,6–13; 1Kor 12,25; Kol 3,12–17)

Az ősegyház szervezett és intézményes szociális hálót alakított ki (Róm 12,7; 1Kor 12,28). A közösségi karitatív ténykedést intézményesítették – mint szegénygondozást és „özügy-diakonátust.” (ApCsel 6,1–6; 1Tim 5,9–16; Róm 16,1) Különösen a jeruzsálemi közösségnek szánt gyűjtések nem voltak mellékesek Szent Pál számára. (vö. 2 Kor 8,4; 19,24; 9,12)

Nüsszai Szent Gergely figyelmeztet: „Ne nézzétek le a szegényeket, mintha azoknak semmi méltóságuk nem lenne. Ők a mi megváltónknak a kinézetét vették magukra. Jézus nekik saját külsejét kölcsönözte azért, hogy ezzel megszégyenítse azokat, akik érzéketlenek és nem gondoskodnak a szegényekről... Krisztus a ti számotokra idegen, éhez, meztelen, beteg, fogságban sínylődő...” (Or. I.) Nazianzi Szent Gergely ugyanerről ír: „Ameddig nem késő, mi Krisztust meg akarjuk látogatni, ápolni, felruházni, etetni akarjuk őt. ... A mindenható irgalmasságot akar, nem áldozatot, és az irgalmasság értékesebb ezer kövér báránynál. (Dán 3,40)” (Or. 14,40) Arany szájú Szent János a legradikálisabb álláspontot képviselte azzal, hogy az ApCsel 3,32–35 sajátos értelmezése alapján a keresztények vagyonának újrafelosztásáról beszélt, aminek következményeként megszűnhetne a szegénység. (Act. Hom. 11,3)

A szociális-karitatív tevékenység az egyház életében

Az egyéni jócselekedetek mellett az őskeresztény időkben létrejött a felebaráti szeretetszolgálat intézményesített formája. Kiindulópontja az istentiszteleti önkéntes adománygyűjtés volt. Az így nyert javakat a jelenlévő gyülekezeti tagok az eukarisztikus lakomán kívül szétosztották a közösség távollévő rászorulóinak (özvegyek, árvák, betegek, szükségét szenvedők, foglyok, idegenek). (vö. Justinus, Apol. I. 67) Megjegyzendő a caritasnak ez a korai, őskeresztény kori közösségi szervezetsége, amely többágú volt: közvetlenül összekapcsolta az asztalközösségekben levőket az Úrral és a tagokkal, ugyanakkor az alapvető javakban a szegényekkel. A liturgia előjárója felelős volt a közösség szociális-karitatív tevékenységéért is. Ebből a gyakorlatból kiviláglik az ősegyház meggyőződése, hogy a szavak nélküli tevékeny prédikáció éppoly építő lehet, mint a szóbeli igehirdetés.

A karitatív munka kiterjedt a látogatásokra, a beteggondozásra, a munkahelyteremtésre, a foglalkoztatásra, az átutazó keresztényekkel szemben vendégszeretetre, valamint a halottak eltemetésére. Ezekből a szolgálatokból az egész keresztény közösség kivette részét. Ugyanakkor megbíztak egyes személyeket (diakónusokat), hogy egy-egy meghatározott felelősséggel adott körzetekben (a hét mint kanonikus szám az ApCsel 6,1–7-ben) tevékenykedjenek.

A korai keresztények életében az agapé biztosította az együvé tartozást, a koinóniát (közösséget), amelyben a rendelkezésre álló (anyagi és szellemi) javakat egymás közt (és más rászorulóik között is) szétosztották. Az igehirdetés (martyria), a diakónia, valamint a caritas egybetartoztak gyakorlatukban.

Államvallásként a kereszténység korán szembesült a realpolitika kihívásaival. Mindenekelőtt példászerűen kiépített szervezeti formájával az egyházi caritas megfelelt az államilag megkívánt szociális munkának. Ez kiváltságot hozott az egyháznak politikai, jogi és pénzügyi szempontból. Kórházak létrehozásával, az idegenek számára épített és berendezett menházakkal az intézményes caritas története napjainkig tart.

Az egyház történelme folyamán nem mindig a karitatív érzés irányította a keresztény cselekedeteket, és nem ritkán megtörtént, hogy

a szolgálat ürügyén társadalmi egyenlőtlenségek melegágya lett az egyház, a karitatív teológiát ideológiává torzították.

A papi hivatal túlhangsúlyozásával együtt növekedett az istentiszteletek kultikus jellegének értékelése (különösen az eukarisztának az áldozatjellegét hangsúlyozva), ami azt eredményezte, hogy az egyház nagyon eltávolodott a szociális dimenziótól. Ez pedig a kultusz életidegenné válásához vezetett, a templomi istentisztelet a napi élet gyakorlatától messzire távolodott. Az ősegyházban ezzel szemben a koinónia, az együvé tartozás volt maga az igazság és a szeretet, az ortodoxia és az ortopraxis. Ez a kereszténység fokozódó intézményesülése és doktrinálizálódása mellett egyre erősebben háttérbe szorult. A dogma előnybe került a szeretetgyakorlatokkal szemben. Ezzel a caritas fokozatosan másodrangúvá vált.

Az egyház tudatában van annak, hogy társadalmi üzenete inkább a tettek tanúsága által válik hitelessé, mintsem szerkezeti egysége és belső logikája miatt. Ez a meggyőződés vezeti, amikor a szegények mellé áll, ami persze nem kizárólagos, nem zárja ki a többi társadalmi csoportot.

Az egyházi vagyon gyarapodásával háttérbe szorult annak eredeti rendeltetése, azaz a szegények szolgálata. A gazdaságpolitika önállósodott. Mint gazdag egyház a kereszténység privilégiumokat tartott fenn magának, amely inkább a gazdagok érdekeivel fonódott össze, nem a szegények védelmében működött. Ez utóbbiak inkább az atyáskodó gondoskodás tárgyaivá váltak, az egyház pedig alamizsnaadó intézménnyé. Az ellenmozgalmak, „a szegények egyháza” vagy az ennek megfelelő „szegényegyház” a mai napig kisebbségben maradt.

A szegényekről, a hátrányos helyzetbe kerültekről, az elnyomottakról való gondoskodás a katolikus társadalmi tanítás egyik legfontosabb szempontja, amely az elmúlt száz évben egyre határozottabb és sürgetőbb parancsként jelentkezett. „Az egyének jogainak védelmében elsősorban az alsóbb osztályokra és a szegénysorsúakra kell tekintettel lennie. A gazdagok amúgy is körül vannak véve saját védőbástyaikkal, s így

kevésbé szorulnak rá az állami védelemre, míg a szegények tömegei, akik semmilyen saját eszközzel nem rendelkeznek érdekeik megvédésére, kizárólag az államra támaszkodhatnak.” (*Rerum Novarum* 29)

„Az egyház tudatában van annak, hogy társadalmi üzenete inkább a tettek tanúsága által válik hitelessé, mintsem szerkezeti egysége és belső logikája miatt. Ez a meggyőződés vezeti, amikor a szegények mellé áll, ami persze nem kizárólagos, nem zárja ki a többi társadalmi csoportot. [...] Közismert, hogy a modern társadalomban a szegénységnek számos változata létezik: nemcsak anyagi, de kulturális és vallási szegénységet is ismerünk. A szegények iránti szeretet, amely alapvető jellemzője és örökségének tartós eleme, arra ösztönzi az egyházat, hogy a világ felé forduljon, amelyben a technikai és gazdasági fejlődés ellenére is fennáll annak a veszélye, hogy a szegénység gigantikus méreteket ölt.” (*Centesimus Annus* 57)

II. János Pál hangsúlyozza „a szegények melletti állásfoglalás és az irántuk való megkülönböztetett szeretet” szükségességét. „Éppen a szegények iránti megkülönböztetett szeretet és az ebből eredő megfontolások miatt napjainkban nem hagyhatjuk figyelmen kívül az éhezők, a koldusok, a hajléktalanok, az orvosi segítségre szoruló, de mindenekelőtt a kilátástalanságban élő emberek mérhetetlen tömegét... Ha ezekről nem veszünk tudomást, hasonlítunk a dúsgazdag emberhez, aki úgy tett, mintha nem ismerné a koldus Lázárt, aki az ajtaja előtt feküdt.” (*SRS* 42)

A szociális-karitatív tevékenység a Gyulafehérvári Főegyházmegegye gyakorlatában

Az 1908-ban alakult Katolikus Nők Missziós Társulata elképzeléseinek megvalósítását egyházmegyénkben gr. Majláth G. Károly támogatásával 1917-ben indította el a Szociális Misszió Társulat. Isten szolgálója, boldogemlékű Márton Áron püspök 1947. május 5-én keltezett IV. számú körlevelében elrendelte az egyházmegyei Caritas megalapítását. Dr. Faragó Ferenc kanonokot nevezte ki igazgatónak, „a kerületi főesperesek pedig hivatalból vezetői a karitatív ügyek intézésének is”. Elrendelte „a szegényügy kataszterének” elkészítését. „Minden plébános lelkiismeretbeli kötelessége a múltban megszervezett karitatív egyesületek felélevenítése és újbóli munkába állítása

sa, ha azok bármi okból a jelenben nem működnek.”

Dr. Jakab Antal megyéspüspök 1990-ben kelt 437. rendelete előírta az intézményes plébániai Caritas-csoportok megszervezését. „Feladata a plébánián lévő szegények, rászorulóknak állandó segítése. Bajbajutott szomszéd plébániák, sőt külföldön történt természeti, politikai katasztrófák esetében segélynyújtás megszervezése... Élelem-, ruhaneműgyűjtés azoktól, akik jól értették a szegény asszony két fillérjét, és azt is, hogy nekünk is bele kell kapcsolódnunk már a nemzetközi karitatív tevékenységbe. Ennek érdekében minden területei Caritas-szervezet... statisztikát készít a rászoruló szegény családokról, hogy a szükségben gyorsan tudjon segíteni. Ez nem olyan munka, amelyet a plébánosok egymaguk el tudnának végezni, hanem amint az apostolok kiválasztották a diakónusokat a hasonló tevékenységre, a plébánosok is hozzák létre azokat a világi csoportokat, amelyek ezt a tevékenységet irányítják.” – kérte említett levelében Jakab püspök. Tehát előírt kötelezettség minden plébánia számára a szociális-karitatív tevékenység:

- a plébánia területén;
- az egyházmegyei intézményekben;
- az egyházi és állami szociális intézményekkel együttműködve.

Helyzetkép

„Egy-egy országban az ott élő keresztény közösségek kötelessége az, hogy országuk helyzetét a valóságnak megfelelően elemezzék, az evangélium fényénél megvilágítsák; hogy az egyház társadalmi tanításából merítve határozzák meg az elemzés elveit, a helyzet értékelésének szempontjait és a cselekvés irányait.” (Igazságosabb és testvériesebb világot! – 8) Erre a feladatra VI. Pál pápa hívta fel a figyelmet *Octogesima adveniens* című enciklikájában, kiemelve a helyi egyház felelősségét a konkrét, helyi problémák megoldásában. A „helyi keresztény közösségek feladata, hogy a Szentlélek segítségével, a felelősséget viselő püspökökkel egységben, mind a többi keresztény testvérükkel, mind az összes jóakarató emberrel párbeszédet folytatva eldöntsék, milyen utat kell választani, milyen feladatokat kell vállalniuk azoknak a társadalmi, politikai és gazdasági változásoknak az elindításához, amelyek szükségesnek látszanak, és gyakran nem tűnnek halasztást.” (OA 4)

A '89-es fordulatot követő átalakulást súlyos nehézségek, a társadalom

életét megrendítő válságok kísérték és kísérik. Ennek terhé a társadalom jelentős része veszteségként, nemritkán súlyos áldozatként kénytelen elszenvedni. Az átmenet korának áldozata a betegségtől, a magánytól, a létbizonytalanságtól, a megélhetési gondoktól, nemritkán a jogfosztottságtól, a hajléktalanságtól, a munkanélküliségtől és a kitaszítottaságtól szenvedő emberek sokasága. A nyolcvanas évek végéig a kommunista rezsim által fenntartott „szociális biztonság lebomlása akkor is aggasztó, ha indoklására vannak gazdasági és más érvek, hiszen fedezetét nagyrészt csak hitelekől lehetett megteremteni, és sok tekintetben csak látszólagosnak bizonyult.” (Igazságosabb és testvériesebb világot! – 15)

Tehát előírt kötelezettség minden plébánia számára a szociális-karitatív tevékenység:

- a plébánia területén;
- az egyházmegyei intézményekben;
- az egyházi és állami szociális intézményekkel együttműködve.

Az átalakulás során egyes társadalmi csoportok többszörösen hátrányos, különösen veszélyeztetett helyzetbe kerültek. Az elszegényedés egyik legfőbb oka a munkanélküliség. A piacgazdaságra való átmenettel egyebek között az is elkerülhetetlenül együtt jár, hogy számos munkahely megszűnik vagy úgy alakul át, hogy a korábbtól eltérő, többnyire magasabb képzettséget kíván, ennek elsajátítására pedig sokan képtelenek. Elfogadhatatlan azonban, ha mindezt csupán gazdasági kérdésként kezelik. A munkanélküliség elveszi az embertől azt a lehetőséget, hogy megteremtse egzisztenciája feltételeit és azt, hogy hozzájáruljon a közösség felemeléséhez. Elrabolja az embertől az önbizalmat és a társadalmi elismerés lehetőségét. Nagyon súlyosan érinti az ifjúságot. A földművesek és a városi középréteg anyagi helyzete lehetetlenné vált. Ez negatív anyagi, szociális, kulturális és vallási kihatásokkal jár.

Az egyház ismételtelen leszögezte, hogy nemcsak mindenkinek kötelessége becsülettel dolgozni, hanem „mindenkinek joga van a munkához”. (GS 67) A leginkább kiszolgáltatott helyzetbe a gyermekek kerültek. Az elszegényedés kockázata növekszik az eltartott gyermekek számával. A gyermekvállalás elszegényítő hatása az utóbbi években erősödött a gazdasági és szociális hely-

zet romlásával, holott a jó családi környezet nemcsak a boldog gyermekkor biztosítója, hanem a társadalom számára is hasznos.

A művi vetélést nagy arányban szociális indokok alapján kérik. A súlyos, kétségbeesítő szociális helyzet is felelős azért, hogy a művi vetélések száma egyre nagyobb. Az utóbbi években jelentősen romlott a nyugdíjból élő idős korosztály helyzete. A nyugdíjak reálértéke a fizetések értékcsökkenésénél is nagyobb mértékben zsugorodik. Az infláció, azon belül is a gyógyszerárak rohamos emelkedése a beteg és az idős embereket sújtja legerősebben. Akik évtizedeket töltöttek el becsületes munkában, életük utolsó szakaszában egyre súlyosabb anyagi gondokkal kénytelenek szembenézni. Az idős kor terhe mellett rájuk nehezedik a magukra maradottság, a kilátástalanság, a fölöslegesség tudata: úgy érzik, hogy ők csak terhére vannak a többieknek. Sokuknak nemcsak megkeseredik, hanem meg is rövidül az élete, mert képtelenek gondoskodni megélhetésükről, anyagi ellátásukról, gyermekeik pedig esetleg külföldre vándoroltak a jobb megélhetés reményében, így helyzetük a magány, a magukra utaltság, a magukra hagyottság miatt tovább súlyosbodik.

Az egyházközségben

Az olyan jellegű egyházközségek, amelyek tevékenysége csak a szentségkiszolgáltatásra, temetésre és liturgiára korlátozódik, megszűnőfélben vannak. Ha a jézusi felszólítást – „Amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek” (vö. Mt 25,40) – mindenki meghallotta, a plébánia keretében egy külön csoportra is szükség van, amely elkötelezetten vállalja magára a Caritas alaptevékenységét. Ilyen csoportok – a megnevezéstől függetlenül (Caritas, máltai segítő, Kolping-család, vincések stb.) – a gyulafehérvári főegyházmegye egyes plébániáin már alakultak, és jól működnek.

A társadalomban

A piacgazdaság kialakulásával nehéz helyet találni a szeretetnek. A piac motorja a nyereség, az anyagi javak bármilyen áron való halmozása. Ez az életvitel váltotta ki a társadalmi feszültségeket, ugyanakkor az önkéntes jótékonykodáshoz is hozzájárult.

Lassan rá kell jönnünk, olyan méretűvé váltak a társadalmi különbségek, hogy pusztán önkéntes jótékonykodással nem lehet kezelni a ne-

hézségeket, hanem állami, államtársadalmi szerepvállalásra van szükség. Ennek konkrét módozatait hangoztatják ugyan a politikai elit tagjai főleg választások előtti időszakokban, ám a gyakorlati megvalósítás késik.

A kelet-európai társadalmak egyénei szolidárisak voltak az állammal, egyéni meggyőződésük ellenére is. Ebből máig megmaradt az állam kijátszásában tanúsított szolidaritás a gazdasági élet területén. Közvetve hozzájárultak a társadalmi rétegek közötti szakadékok növeléséhez, mert nem vállalták lelkiismeretesen az államtársadalmi terheket, és így az állam sem tudott eleget tenni feladatának a hátrányos helyzetű emberek integrálása érdekében. A kölcsönös szeretet hiánya társadalmi szinten csak költségnöveléshez vezet. A bizalom hiánya miatt a bürokratikus költségek magasak. Az önérdékkövetés világában a jogkövetés szintje alacsony és ez a jogi eljárások költségeit növeli. Ilyen helyzetben a társadalomnak többet kell költenie – lehet, hogy épp a szociális alap rovására – a rendőrségre, az igazságszolgáltatásra, mint egy szolidáris társadalom keretei között. Ez szintén terheket ró a társadalomra, költségnöveléssel jár. Ez az öngerjesztő folyamat növeli a társadalmi különbségeket és a lesüllyedő rétegek magatartása egyre deviánsabbá válik.

Összefogás hiányában, az önzés miatt magasan kell tartani az adókulcsokat. Attól kell behajtani az adót, aki biztosan elérhető vagy becsületes, mert aki teheti, kijátssza a törvényt. A közösség iránti felelősséget nem gyakorló állammal szemben, a tapasztalatok alapján nem ok nélkül, nagyon sok egyén nem tartja szeretetlenségnek, bűnnek az adócsalást. A kevésbé szolidáris társadalmakban csekély az államon kívüli, önkéntes jövedelem-újraelosztás mértéke. A civil társadalom erőtlen, ami nemcsak abban nyilvánul meg, hogy viszonylag kevés munkaórát fordítanak mások megsegítésére, hanem a meglevő civil szervezetek túlságosan rászorultak az állami pályázati pénzekre. Ennek a forrása szintén nem lehet más, mint az adók.

A társadalmak emberszabású volta és a gazdaságok versenyképes működése egyaránt azon múlik, hogy a megnyirbált jóléti államtól mit képes és hajlandó átvállalni a szükségképpen szolidaritási elven működő civil társadalom. Manapság azt tapasztaljuk, hogy egy-egy katasztrófa mozgósítója lehet a történelmünk mélyrétegeiben felhalmozódott erkölcsi értékeknek. Az árvízkárosultak esetén ta-

nulmányozhattuk, mennyit vállalt az önkéntes szolidaritás a segítségnyújtás érdekében. Minél nagyobb ennek a mértéke, annál kisebb az állami költségvetésre nehezedő nyomás.

A politikai hatalom két alternatíva előtt áll. Vagy megtartja a hatalmat, vagy szolidáris politikát folytat. A hatalom megtartása arra sarkallja a politikusokat, hogy az antiszociális lehetőséget válasszák, és ezzel paradox módon megakadályozzák a jobb jövő kibontakozását.

Minden keresztény kötelessége a krisztusi tanítást, annak értékrendjét, erkölcsi normáit életpéldájával bevenni abba a szekularizált közegbe, ahol hétköznapiak élik.

Javaslatok

1. Felsorolunk néhány jellegzetes erdélyi szokást, amelyeket, ahol lehet, érdemes újraéleszteni.

– A rózsafüzér-társulatok titokváltáskor a pénztáros által begyűjtött pénz egy részéből a szegények számára szükségleti tárgyakat vásároltak, vagy egy bizonyos összeget adtak készpénzben egy konkrét igény kielégítésére.

– A Szent Antal persely negyedét a püspöki hivatalba kellett küldeni a szociális alapba, az összeg többi részét kiosztották a szegények között. A Nyikó mentén az egyháztanácsosok minden karácsony előtt a falvakban körbe járva tűzfát gyűjtöttek különösen az özvegy, idős aszszonyok részére.

– Disznóöléskor mindig kóstolót vittek a legszegényebbeknek. A papok egy része minden vasárnap egy szegényt látott vendégül ebédre.

– Búcsús ebédekkor az idegenből zárandokolóknak, valamint a falubeli szegényeknek külön asztalt terítettek.

– Cséplések alkalmával a kötőrúd tetején lévő kévéket mindig bedobták az útba eső szegények kapuján (kévehányás).

– A faluközösségek eltartották saját szegényeiket. Egészen a '60-as évekig működött, főleg a falusi közösségekben, az emberi jóérzésre épülő szociális háló, amely a szegények számára bizonyos megélhetési színvonalat biztosítottak.

2. A nevelés különböző területein az egyház szociális-társadalmi tanításának fokozott hangsúlyt kell kapnia. Ennek érdekében főegyházmegyei szinten munkacsoportot kell alakíta-

ni, amely felelősségteljesen és szakszerűen előkészít egy tantervet, amely a teológiai nevelésre, az egyházi hitoktatásra és a népnevelésre egyaránt kiterjed és vonatkozik.

3. A plébániai karitatív tevékenységet nyilvánosságra kell hozni, és terjeszteni kell. Nem egyéneket kell néven nevezni, hanem hatékonyan feltűnővé tenni, hogy a közvetlen környezetben, a saját közösségben is van nyomor, mégpedig sokkal nagyobb, mint ahogy azt elképzeljük. Az egyháztanácsnak legalább évente egyszer beszélnie kell a plébániához tartozó hívek emberi és szociális helyzetéről.

4. A plébániai értesítőben, a faliújságon vagy más eszközök által fel kell hívni az emberek figyelmét a nyomorúságra és arra, hogy nem mindenki él jól.

5. Szilárd alapja lehet a plébániai szociális életnek, ha több plébánián van látogatási, tanácsadó, gondozó szolgálat. Ezek elindítása, rendszeresítése ismét a szociál-karitatív csoportok feladatai közé tartozik.

6. A plébániai caritas életében fontos helyet foglalnak el a gyűjtések. Adakozni a szegényebbek javára a keresztény élet elidegeníthetetlen része. Szükséges Caritas-vasárnapokat és Szent Erzsébet-ünnepet szervezni a plébániákon.

7. Minden keresztény kötelessége a krisztusi tanítást, annak értékrendjét, erkölcsi normáit életpéldájával bevenni abba a szekularizált közegbe, ahol hétköznapiak élik. Az egyes keresztényeket a zsinat bátorítja arra, hogy az evangélium tanítása értelmében részt vállaljanak a pártok és szervezetek munkájában, és a katolikus egyház szociális tanításának gyakorlatba ültetésén fáradozzanak.

8. Az egyháznak, mint munkaadónak is jó példával kell előljárnia. Komolyan kell vennie a munka és a munkanélküliség kérdését, figyelemmel kell kísérnie az állam szociálpolitikai rendelkezéseit, s hangsúlyozottan kell képviselnie az egyház szociális tanítását.

9. A zsinat felkéri tehetősebb híveit, akiknek módjukban áll a munkanélküliség problémáinak enyhítése, hogy befolyásukkal segítsenek érintett embertársaikon.

10. A zsinat kéri a közösségeket és a különböző karitatív egyesületeket, hogy vállaljanak aktív szerepet az olyan fórumokon, ahol a béke és igazságosság témaköreiről van szó, és tegyenek tanúságot a krisztusi tanítás mellett. Hallassák szavukat minden nemzetközi fórumon, vegyenek részt békezarándoklatokon. Az egyháznak feladata szót emelni a törvényhozó testületeknél az alternatív katonai

szolgálat bevezetése érdekében.

11. A gyulafehérvári főegyházmegye katolikus közösségének is kötelessége, hogy túlnézzen határain, és ne csak nyugat felé tekintsen, ahonnan anyagi és egyéb előnye származhat, hanem részt vállaljon a világ problémáinak megoldásában is, akár miszsiós, akár karitatív szinten.

12. A segítségnek mindig konkrétan és célirányosnak kell lennie.

13. Használjunk fel minden rendelkezésünkre álló (anyagi és emberi) erőforrást.

14. Amennyiben lehetőségeink megengedik, adjunk a segítségnek intézményesített formát is (öregotthonok, gyermekotthonok, egészségügyi intézmények stb.).

15. Csak akkor kezdjük el az intézményes kereteken belüli segítséget, ha már rendelkezésünkre állnak a szükséges szakemberek és erőforrások, amelyek hosszú távon is biztosítani tudják annak működését.

16. Megfelelő területen a megfelelő emberrel végezzük a szociális-karitatív tevékenységet, gondoskodjunk szakemberek képzéséről.

17. Támogassuk és fejlesszük az önkéntesek elkötelezettségét a szociális munka irányában.

18. A plébániákon, közösségekben fogant kezdeményezéseket a szociális-karitatív intézményeknek támogatniuk kell, indokolt esetben anyagilag is.

19. Kíváncsok a más segélyszervezetekkel, civil szervezetekkel, más felekezetekkel, önkormányzatokkal való együttműködés szociális-karitatív téren.

20. A szociális-karitatív tevékenységet végző szervezetek társadalompolitikai elkötelezettségének közvetlen kapcsolatban kell állnia a mindennapi munkájukkal.

21. Az egyháznak szociális tevékenységével példát kell mutatnia az állam szociálpolitikájának, és ha szükséges, kritikával kell élnie a szociális gondok enyhítésének érdekében.

22. A szükséghelyzetben levő emberekért végzett munkát az egyház szociális-karitatív tevékenységet végző szervezeteinek saját szolgáltatásból, az ezt célzó szubvenciókból, egyházi segélyből, gyűjtésekből, adományokból vagy gazdasági vállalkozásokból kell finanszírozniuk.

23. Az adományozás nem öncélú, nem tisztán eszközgyűjtés. Amikor a karitatív szervezetek gyűjtésekre szólnak fel, szolidaritásra, megosztásra hívják meg a közösséget. Csak ott

gyűjtünk adományt, ahol más eszköz nem áll rendelkezésre.

24. Elszámolással tartozunk az adományok felhasználásáról.

25. Szükséges az állandó diakonátus bevezetése, amelynek fő feladatköre a szociális-karitatív munka.

Rendelkezők

91. A főegyházmegyében fordítsanak nagyobb figyelmet a papi szenátus keretében működő szociális-karitatív szakbizottságra, a bizottság tagjait vonják be minden szociális-karitatív kérdést érintő döntésbe.

92. A főegyházmegye költségvetésébe foglalják bele az egyházi karitatív szervezetek költségvetéseit is. A főegyházmegye költségvetésének meghatározott százalékát fordítsa a szociális-karitatív tevékenység finanszírozására.

93. Minden plébániai közösségben szervezzék meg a szociális-karitatív csoportokat. A plébániai caritas vezetője legyen az egyháztanács tagja is.

94. A krisztushívők számára biztossítsanak több bizalmat és nagyobb teret az egyház ilyen jellegű tevékenységében.

Az Erdélyi Református Egyház társadalmi felelősségvállalása

Erdélyi Református Egyházunk annak a lelki és hitbeli közösségnek a része, amelyet Keresztyén/Keresztény Anyaszentegyháznak nevezünk. A Keresztyén Anyaszentegyház feje egyedül az Úr Jézus Krisztus, mi pedig, egyházközösségekben élő hívek vagyunk, ennek az Anyaszentegyháznak a teste, egyenként pedig tagok. A Fej irányítja a tagokat, Ő adja ki a parancsot arra, hogy mit kell a testnek tagjai által cselekednie. Ebben az értelemben Krisztus testének keze és lába jelenti azokat a tagokat, amelyek a testvéri szeretet szolgálatában állnak. Ezt a keresztyén szeretetszolgálatot nevezi a Szentírás diakóniának, végzőit pedig diakónusoknak. Kezdetben a diakónusok a keresztyén asztalközösségek alkalmával végezték szolgálatukat. A gyülekezetek gyarapodásával azonban szolgálatuk is sokrétűvé vált. A betegek gondozása, az árvák és özvegyek felkarolása, a szegények és nyomorultak táplálása és ruhával való ellátása megannyi véget nem érő feladatsorozat elé állította őket. Amikor a keresztyénség államvallássá lett, és így a társadalom magát keresztyénnek minősítette, a diakónia is társadalmi méreteket öl-

tött. Az egyetlen intézmény, amely felvállalta már a kezdet kezdetén a társadalom kitaszítottjainak gondozását, szeretetszolgálatá révén az egyház volt. Történelme során az Anyaszentegyház váltakozó intenzitással ugyan, de folyamatosan használta kezét és lábát, végezvén az igehirdetés mellett a diakóniát is.

Erdélyi egyházunkat akkor érte a legnagyobb csapás, amikor megcsontára útszélre taszította az Isten tagadására felépülő társadalom. Kezét és lábát levágták, azaz minden diakóniai intézményét elvették, és a szeretetszolgálat végzésétől eltiltották. Több mint negyven évig tartott az a korszak, amikor keresztyén egyházunk nem szolgálhatott a társadalomban, és bár eszközeitől teljesen megfosztották, a szolgálat lelkületét nem vehették el. A szeretetszolgálat megcsontálva ugyan, de a történelem katókombáiba visszavonulva végezte a maga munkáját.

A nyolcvankilences események következtében hamar fény derült arra, hogy az egyházat kirekesztő társadalom szociális tevékenysége is teljes csődben van. A gazdasági nyomor sokszorososan nehezedett az egyre el-

szegényedő néprétegekre. Nyilvánvalóvá lett, hogy a keresztyéni szeretet lelkülete nélkül a szociális intézetek működése lehetetlen. Állami árvaházak, öregotthonok, ingyenkonyhák és a többi hasonló jellegű intézmények egyik napról a másikra szélnek eresztették „gondozottjaikat”, és megszűntek. Helyükbe gombamód jöttek létre kisebb-nagyobb, különböző alapítványok, intézmények. A nyomor nagyon is látható és kézzelfogható, a fádalmak enyhítése azonban sok áldozatkészséget követel. Azok az intézmények, amelyek a kommunista rendszerbeliek mintájára jöttek létre, hamar csődbe jutottak. (Nem is beszélve azokról, amelyek eleve önös érdekből születtek.)

Keresztyén lelkülettel, az egyház által irányított diakóniai intézmények kiállták a kezdeti nehézségek minden próbáját. Jóllehet, még mindig ellenséges szelek fújnak a román államhatalom részéről, református egyházunk minden jogos követelésének egyik félreérthetetlen mozgatórugója éppen a szeretetszolgálat minél hamarabbi és minél tökéletesebb helyreállítása. Visszaszolgáltatásra váró ingatlanaink között nagyon sok olyan található,

amely annak idején is diakóniai intézet volt. Sikeres visszaigénylésük után a szeretetszolgálat régi-új intézményei lennének. Református egyházunk addig is cselekszik. Egyházközségi, egyházmegyei és egyházkerületi szinten végzi ezt a szolgálatot. Új intézetek születtek kerületszerte, amelyekben elaggott öregeket, árva- és utcagyerekeket gondoznak, nevelnek, megszépített öregkort, illetve reményteljes jövőt építgetnek.

Külön figyelmet fordítunk az ifjúság lelki, szellemi és erkölcsi nevelésére, Isten és a szülőföld szeretetére. Diakóniai tevékenységünk kiterjed a szórványra is, ahol templom és iskola köré gyűjti, felruházza, táplálja és oktatja az elveszettnek vélt „báránykákat”.

Nyolcvankilenc után hivatalosan is szolgálhat és vigasztalhat lelkipásztor kórházi betegeket, börtönökben sínylődőket. Szeretetszolgálatunk fokozott figyelemmel fordul a hajléktalanok felé is. Szeretetlenben szűkölködő világunkban ez a társadalmi réteg egyre csak növekedik. Végül, de nem utolsósorban nagy kihívást jelent a mozgássérültekkel való foglalkozás. Nemzetközi téren ezt már magas szinten végzik, ahol nagy anyagi támogatásnak is örvend.

Mindezek a szolgálatok egyértelművé teszik annak szükségességét, hogy minden olyan egyházzal és szervezettel, amely ilyen téren működik, a kapcsolatot felvegyük, és adott esetben együttműködünk. Ezek közé tartoznak a civil szervezetek is.

Az elmúlt 10–12 évben nagyon sok pozitív tapasztalattal gazdagodtunk a

szeretetszolgálat terén. El kell azonban mondanunk azt is, hogy volt sok kisiklás, elhajlás. Adott esetben káros kimenetelű tevékenységet is folytattak olyan egyházi vagy egyházon kívüli személyek, intézetek vezetői, akik szolgálatukat az egyház égisze alatt indították, egyházi támogatással

Mindezek a szolgálatok egyértelművé teszik annak szükségességét, hogy minden olyan egyházzal és szervezettel, amely ilyen téren működik, a kapcsolatot felvegyük, és adott esetben együttműködünk. Ezek közé tartoznak a civil szervezetek is.

jöttek létre, majd az egyháznak teljesen hátat fordítva, saját érdekeik érvényesítésére használták ezeket. Megint más intézmények, alapítványok a református egyházhoz tartozónak vallották magukat azért, hogy így könnyebben támogatáshoz, segélyekhez jussanak. Az egyházzal szembeni sok visszaélés magának az egyháznak ártott, elsősorban erkölcsileg. Ennek megakadályozása érdekében határozta el az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgató Tanácsa, hogy nyilvántartásba veszi mindazokat az alapítványokat, intézményeket, társulásokat, amelyek az egyházkerület felügyeletét vállalják, de azokat is, amelyek nem. Ez a határozat nem diszkriminatív jellegű, és semmiben sem csorbítja az egyházkerület felügyeletét vállaló intézmények és alapítvá-

nyok függetlenségét és önállóságát. Mi több, az egyház ezeket erkölcsi, szakmai és adott esetben anyagi támogatásban is részesíti. A felügyeletet nem vállaló alapítványok és intézmények tovább végezhetik addigi tevékenységüket, de azokért egyházunk akkor sem vállal felelősséget, ha egyértelműen diakóniai jellegű tevékenységet folytatnak. Ezek az alapítványok és intézmények nem használhatják a „református” megnevezést. Őket a civil szférához tartozóknak tekintjük egyházunk, és adott esetben, az arra illetékes egyházi testületek pozitív döntésével együtt is működhet velük. Ez nem lesz választófal, csak a jó szomszédságot biztosító határvonal.

Egyházunk szeretetszolgálatára mindezek mellett messze áll a tökéletességtől. Sok még a hiányosság. Az egyház szolgálatának hiányterületei majdnem azonosak a társadalomban meglévő hiányterületekkel. Vannak olyan problémák, amelyeket csak a hatalmi szféra tud megoldani, mint például az utcagyerekek és hajléktalanok problémája, a munkanélküliség, az általános elszegényedés problémája és a romakérdés.

Egyházunkat minden vagyonától és szolgálati lehetőségétől megfosztották, cselekvő erejét elvették, mégis teljes felelősséggel vállalta a '90-es évek legelejétől a nehézségek enyhítését szeretetszolgálatának újraindításával.

Kovács István

*Erdélyi Református Egyházkerület –
lelkipásztor, diakóniai előadó-tanácsos
e-mail: diakonia@reformatus.ro*

A prófétai örökség mint az unitárius vallás társadalomszolgálatának alapja

Az Ószövetség „szövetség” fogalma egyike a teológiatörténet kiemelkedő fogalmainak. A szövetség ünnepélyes ígéret, önkéntes kötelezettségvállalás a felek közti tartós kötelékek létrehozására. A bibliai hagyományban politikai hasonlatot használnak az Isten és ember közti alapvető kapcsolat kifejezésére és jellemzésére. Valóban, a szövetség képezi alapját a vallás etikai és történeti fogalmának. A valóság mint egész a társadalmi kifejezések által válik érthetővé: a világot egy ősi (eredeti) megegyezés, illetve a „lét szövetsége” hozta létre. A szövetség középontjában a vonzalom és nem a törvény áll. Isten hűségese az ő ígéreté-

hez, és el nem múló szeretetével lehetővé teszi, hogy hasonló hűség gyökerezzen meg az egyének és közösségek között.

A prófétaság eszméje ennek a vallásos történetnek az összefüggésből nő ki. A próféták azok, akik meglátják a történeti szövetség megfontolását, és sürgetik annak megújítását. Az ősi Izrael prófétái nem annyira a jövő eseményeinek előrejelzői voltak, hanem az isteni figyelmeztetés hirdetői. Ennek az okmánynak az alaptételei – amint azt a mózesi Tízparancsolat mutatja – nemcsak vallási, hanem etikai jellegűek is voltak, s egy igazságos közösség követelményeit alkották.

A prófétai szövetség két alapértéke, az igazság és a szeretet együtt működik. Az igazság hatékonyan a könyörület és a gondoskodás által válik, amelyet a szeretet motivál, nem pedig a büntetés vágya. A prófétai erkölcsi elkötelezés abban a hitben gyökerezik, amely az igazságos és irgalmas közösség megteremtéséért és újratemetéséért folytatott küzdelemben keresi az emberi élet alapvető értelmét, és nemcsak kifejezetten vallásos közegben, hanem főként az ún. szekuláris területen.

A prófétai hit színtere szükség-szerűen közösségi és történelmi, és azt követeli, hogy csak azután nézzünk „befeled”, miután már „kitekin-

tettünk” arra, ami a világban történik. Az emberi szabadságot mindig egy adott történelmi helyzet lehetőségei és korlátai között gyakorolták. Mindenkinél magának kell kiválasztania, amit tisztelni fog, amiben bízunk, és amire életét építheti. Ebben az értelemben a hit elkerülhetetlen.

A prófétáknak azonban nemcsak az üzenetükre kell odafigyelnünk, hanem társadalmi helyzetükre is. Mivel saját koruk vallási és társadalmi berendezkedésének bátor bírálói voltak, helyzetük igen veszélyes volt. Akárcsak Jézus egy későbbi korban, a próféták függetlenek voltak, és állandó összeütközésben álltak koruk hatóságaival. Amikor a maguk számára igényelték a társadalom bírálatának szabadságát, valójában a vallás függetlenségének az állam hivatalos ellenőrzésével szembeni gyakorlatát valósították meg. Saját korukban létrehozták a hatalmi tényezők elkülönítését, amely a demokratikus társadalom alapvető feltétele is egyben.

Ezekből a történelmi gyökerekből a vallásos öntudat meghatározó és hiteles formája kelt életre. A próféták Isten nevében beszéltek, aki mindennek felett igazságot, irgalmat, igazságosságot, hűséget és békét kíván. A vallás nem elsősorban az igaz hit kérdése, hanem ezekhez a transzcendens célokhoz való hűség az emberi közösségek életében. A nagy próféták, még ha sok tekintetben kívülállók is, a szövetségi kötelekre hivatkoznak, arra az alapvető törvényre és szeretetre, amelyen keresztül az emberi közösség kialakul, és amikor azt megszegik, illetve szétrombolják, újraalakul.

Az „egyetemes papság” elvét kiszélesítve beszélhetünk az „egyetemes prófétaság” elvéről is. Ez utóbbi nemcsak a társadalmi kérdésekre és intézményekre tekint, hanem az egyén hivatásának a formálására is a társadalmi-erkölcsi szövetség keretei között. A prófétaság mindenkire tartozik. Ha a közösség elismeri és tiszteli ezt az egyéni hivatást, úgy az közösségi hivatássá is átalakul. Így a közösség alapvető célja és feladata nyitottnak maradni a különböző emberi perspektívákkal szemben, beleértve azoknak a hangját is, akiket kizártak vagy kismimiztek az emberi jólét és a politikai részvétel szövetségéből: a másként gondolkodókat, a szegényeket, a „körön kívüli” csoportokat.

Jézus tanítása nemcsak megújította, de felerősítette a prófétai hitet

az ő korában. Isten országa, amelyet evangéliuma központi témaként hirdetett, az „újszövetség” lett a korai kereszténység számára, amely valójában nem volt más, mint a kívülállók, a „lelki szegények” közössége.

Ma abból a megállapításból kell kiindulnunk, hogy a valóság természetének bármely felfogása, melynek középpontjában nem az időbeliség áll, nem adhat választ korunk kérdéseire. Az egyház számára tehát sürgető a felismerés: komolyan kell vennünk az időt, amint azt a prófé-

Aki komolyan veszi az időt [...] meg kell tanulnia élni az alkalommal. Meg kell tanulnia keresztényként és polgárként cselekednie társadalmilag hatékony intézményeken keresztül, tenni azt, amit a demokrácia mindennapi munkájának nevezhetünk. Minden vallásos embernek, de az egyháznak, mint intézménynek is, következetesen és cselekvően részt kell vállalnia legalább egy civil szervezet munkájában, amely pozitív hatást gyakorol az alapvető emberi jogok, a művelődés, a társadalmi béke és igazság ügyében.

ták is tették, mivel ez az általuk ránk hagyott örökség fontos része. Aki komolyan veszi az időt, sokkal többet kell tennie, mintsem beszélni róla. Meg kell tanulnia élni az alkalommal. Meg kell tanulnia keresztényként és polgárként cselekednie társadalmilag hatékony intézményeken keresztül, tenni azt, amit a demokrácia mindennapi munkájának nevezhetünk. Minden vallásos embernek, de az egyháznak, mint intézménynek is, következetesen és cselekvően részt kell vállalnia legalább egy civil szervezet munkájában, amely pozitív hatást gyakorol az alapvető emberi jogok, a művelődés, a társadalmi béke és igazság ügyében. De természetesen még ez sem elég.

A kérdés az, hogy az egyház mint közösségi intézmény megtanulja-e komolyan venni a jelenkori történelmet, és időben fog-e cselekedni. Fennáll a veszélye, hogy az egyházat sokkal inkább önmaga érdekli, mint Isten országa. A XX. századról azt

mondták, hogy az egyház százada. A történetek ironikus és baljóslatú felhangot kölcsönöznek a mondottaknak. A századforduló után az a szemlélet lesz uralkodóvá, hogy a XXI. század kínálhatja fel ezt a lehetőséget. Az a század ez, amelyben az egyháznak visszavonhatatlanul határoznia kell, hogy csak saját dolgával törődik-e, vagy építő szerepet vállal abban a dinamikus folyamatban, amely jelentőséget ad a jelenkor történelmének. Mi most a döntés völgyében vagyunk. De okunk lehet a reménységre, mert Isten a hegyeken át utat készít.

Napjainkban szemben találjuk magunkat a tömegtársadalom azon személytelen erőivel, amelyek a modern technológia eszközeivel sztereotip véleményeket gyártanak. Ebben a társadalmi formában az egyén mindig veszélyben érzi magát, hogy elvesz a „magányos tömegben”. A mass média véleménygyártó iparként szegényes pótlékokat szállít a közösség számára, ha egyáltalán lehet közösségnek nevezni, mivel legtöbb esetben „különleges” érdekek támogatására szolgál: a nacionalizmus, a fajgyűlölet vagy éppen az üzlet céljait szolgálja. Ez a „közösség” inkább eszköz szerepet tölt be, amelyet a központi hatalmi csoportok irányítanak és használnak fel.

De vannak még rombolóbb erők, amelyek a szellem szabadságát fenyegetik. A nagy gazdasági különbségek korunknak neurotikus jelleget adnak. Ezt nem lehet egyszerűen úgy helyrehozni, és a bajt gyógyítani, ha csupán figyelmeztetjük magunkat és másokat a kezdeményezésre és a felelősségre. Ehelyett összefogó helyzetelemzésre és támadásra van szükség. Máskülönben veszélybe kerül örökségünk is, amely, mint láttuk, egyéni és közösségi életünk erőforrásait biztosítja.

Korunk nagy kihívása, az egyház számára is, az a sajátos felelősség, amit nem tudunk megkerülni anélkül, hogy ne esnénk magunk is áldozatul: felelősség ez emberi lét biztonságáért, a társadalmi erkölcs egészségéért és egyensúlyáért. Meggyőződésünk, hogy ez a felelősség a hitből táplálkozik, amely a teremtő és közösségformáló Istenben találja meg az élet értelmét és célját.

dr. Szabó Árpád

Unitárius Egyház – püspök
e-mail: aszabo@unitarian.dntcj.ro

Az Evangélikus Egyház társadalmi felelősségvállalása

Az Erdélyi Evangélikus Egyház a történelmi egyházak között a legkisebb létszámú, mintegy 30–31.000 tagot számol. Ezek többsége a Brassói Egyházmegyében található (gyülekezeteink nagy része Brassó megyében van, de Szeben megyében és Bukarestben is). A Kolozsvári Egyházmegye földrajzilag nagy kiterjedésű, hiszen Temestől Máramaros megyéig, illetve Kolozstól Maros megyéig terjed. De mindezek mellett meg kell említenünk, hogy egyházunknak van egy Szlovák Egyházmegyéje is Arad megyében. Van néhány, az egyház, a lelkészek, illetve a gyülekezetek kezdeményezésével létrejött „civil szervezetünk”.

E rövid bemutatás után rátérek a „civil szervezet” kifejezés értelmezésére. Egyházunk álláspontja szerint az egyházi civil szervezet az egyház keretein belül működő, az egyháztól részben független egység, ami lelkészeink, illetve az egyháztagok kezdeményezésével indult, és most már nem a püspökség, illetve a lelkesi hivatal tartja fenn, hanem önálló szervezatként megállja helyét. Olyan szervezet ez, amely nem egyházi alapokon áll, viszont az egyházzal kapcsolata van, és kölcsönösen segítik egymást. Sokszor nehéz egy civil szervezetnek elindulni, és ezért mindenképp jó, ha az egyház támogatását élvezheti, de aztán saját lábára kell állnia, és az egyháztól részben függetlenül kell működnie. Amint az elnevezés is jelzi az egyház nem szolgálhat fundamentumként egy ilyen szervezetnek. Természetesen, problémák mindig akadnak, és nem tudjuk eldönteni, hogy mennyire tartozik egy ilyen, az egyház keretein belül lévő szervezet az egyházhoz, vagy mennyire önálló. Mit vár egy civil szervezet az egyháztól, és mit ajánl fel cserébe annak a támogatásért? Olyan kérdések ezek, melyekre nem tudunk pontos válaszokat adni, de egyházunk és civil szervezeteink a kölcsönös támogatásra, a jó kapcsolat megtartására és a minden téren való együttműködésre törekednek.

Az egyházunkban lévő civil szervezetek felsorolását a megalakulás sorrendjében kezdtem.

Először a Szlovák Egyházmegye keretében alakult egy öregotthon, Societatea de Întrajutorare Diakonia Evangelică – Nădlac, ez 1990-ben jött létre a helyi lelkész és a gyülekezet kezdeményezésével. Egy volt parókia épületét alakították át e célra. Jelenleg 8 személy (maximális befogadóképesség) él az öregotthonban, akinek az egyesület teljes ellátást biztosít.

1991-től a Brassói Egyházmegyében több civil szervezet alakult, ezek többsége kulturális szervezet.

Ilyen a Hétfalusi Csángó Alapítvány, amely az egyház támogatásával jött létre, és célja a Zajzoni Rab István (Négyfalu) iskolának a támogatása. Ma már nagyjából önállóan működik, anyagi hátterét pályázatokból biztosítja. Az alapítvány fő célja a gimnáziumhoz tartozó internátus működtetése.

Az 1992-ben megalakult Pro Apáczai Egyesület, amiből pár év múlva a mai Pro Apáczai-Bartalis Egyesület lett, kulturális, hagyományörző egyesület. Fő irányvonalai a következők: iskolatámogatás, népszokás-alakítás, könyvtárrendezés, falukapcsolatok építése. Az egyház és az alapítvány között szoros kapcsolat van, a helységben az alapítvány segít nagyon sok szempontból az egyházon szellemileg és anyagilag is. Egyik fontos tevékenysége a falukapcsolatok építése. Jelenleg egy vajdasági és egy magyarországi faluval tartják a testvérkapcsolatot, találkozókat szerveznek, együtt ünneplik a falunapot. A hagyományörző csoport keretében egy néptáncsoport és egy színi kör is működik, ugyanakkor az alapítvány bálakat, évfordulókat és találkozókat szervez. Ebben az évben a szokásos falunap megtartására, és a Bartalis évfordulóra készülnek. Támogatásaikat pályázatokból és az egyháztól szerzik, mely utóbbival nagyon szoros kapcsolatban állnak.

Egyházunk álláspontja szerint az egyházi civil szervezet [...] olyan szervezet [...], amely nem egyházi alapokon áll, viszont az egyházzal kapcsolata van, és kölcsönösen segítik egymást.

1994-ben alakult Székelyzsomboron a Pro Sombor Egyesület. Fő irányvonala a műemlékvédelem, a falufejlesztés és könyvtárlétesítés, ezenkívül mezőgazdasági gépekkel is rendelkeznek. Az egyház és az egyesület közt jó a viszony, ugyanis mind kulturális, mind mezőgazdasági síkon jó az együttműködés. Anyagi alapjukat pályázatokkal és a mezőgazdasági gépek kölcsönzésével szerzik. Jövőbeli terveik közt pedig a székelyzsombori kastély renoválása és a faluturizmus megszervezése szerepel.

A Brassó megyei Pürekerecen is van egyesület, melyet az Evangélikus Egyház és egy francia állampolgárságú nő hozott létre. Az Örömfá-

Egyesületről van szó. Az egyesület főleg a faluturizmus kiépítésével foglalkozik. Az alapítás éve 1996. „Lehetőség a fiataloknak” – mondta az egyesület elnöke a szervezettel kapcsolatban. Az egyesület keretében működik egy könyvtár, a fiataloknak nyelvórákat tartanak, van néptáncsoport és egy zeneiskola, ahol 20 gyerek tanul bérmentesen. Ezenkívül 10 francia család 10 gyermeket anyagilag támogat tanulmányaiban. Az egyesület a pályázatokon és a francia támogatáson kívül a faluturizmussal tartja fenn magát. Az egyház biztosította a szervezetnek a termet a könyvtár létesítéséhez, és egy termet a táncpróbák megtartásához is. Ennek fejében az egyesület felújítja a két termet. Ma, amint említettem, az egyesület pályázatokból és a faluturizmusból biztosítja anyagi hátterét. 17 családnál találunk vendégszobát, a bevétel 17%-a az egyesületet illeti. A jövőben az egyesület a kultúrottont is fel akarja újítani, és ifjúsági házzá kívánja alakítani.

Egyházunk kezdeményezésével Nagyváradon megnyílt egy óvoda, ahol 60–70 gyerek anyanyelvén tanulhat. Jelenleg az egyház a fundamentuma ennek az intézménynek, de a jövőben az intézményt egyesületté kívánják átalakítani.

Végül, de nem utolsósorban szeretném megemlíteni a Halmágyi Pro Almeag Egyesületet, amit Lukács Panna, nyugdíjazott óvónő indított el, és vezet. Az egyesület fő célja az óvoda megalakítása volt, így jelenleg működik egy magyar óvoda az ittlévő gyerekeknek. Az egyházzal való kapcsolatuk lassan alakul, és remélhetően az óvoda mellett több projektbe is belekezdhet az egyesület, mint például a falufejlesztés vagy kulturális programok.

A létező hiányterületeket úgy lehetne kiküszöbölni, ha az erre kellőképpen felkészített személyek kezükbe vennék az ügyeket, de mindaddig próbáljuk Isten segítségével támogatni a létező civil szervezeteket mind anyagilag, mind eszmeileg, törekedünk a visszaigényelt és már visszakapott ingatlanokat úgy felhasználni, hogy a szervezeteknek, illetve szociális intézményeknek és a szociális ügyekben tevékenykedőknek segítségére lehessünk.

Erős vár a mi Istenünk!

Fehér Attila

Erdélyi Evangélikus Egyház –
püspöki titkár, lelkipásztor
e-mail: docogi555@yahoo.com

„...Ő szerte járt, jót tett...” (Ap. Csel. 10,38)

A fent idézett töredék Jézus földi munkásságának egy részét foglalja össze nagyon tömören. Mennybemenetele után egyetlen látható képviselte a Földön az Ő népe, a keresztény gyülekezet: azok a Krisztust követő emberek, akik különböző keresztény egyházakban, felekezetekben éltek meg hitéletüket. Pál apostol Krisztus testének nevezi ezt a népet. Ennek egy részét alkotja a mi gyülekezetünk, a baptista közösség is.

Arra a kérdésre, hogy mi a feladatunk a társadalomban vagy a civil szférában, egy páli hasonlat adja meg a választ. Ha Krisztus testéhez tartozunk, ugyanazt kell gyakorolnunk, mint amit Ő cselekedett. Mit tett Ő? Hirdette az evangéliumot, betegeket gyógyított, szabadulást hozott a megkötözötteknek, felkarolta az elcsúszottakat: „...szerte járt, jót tett...”

Ez a rövidke idézet összefoglalja a társadalommal való kapcsolatunk lényegét. A mai kereszténység egyik nagy hiányossága, hogy a templomok falai közé zártuk mindazt, aminek kint az életben lenne a helye. Jézus szerte járt. Találkozunk vele hegyen, tóparton, halászcsonakban, zsúfolt, poros utcákon, családi házakban – nemcsak a templomban vagy a zsinagógákban. Hasonló módon a mi hitünknek is a hétköznapi életben a helye: azokon az utakon, melyeken nap mint nap járunk, kapcsolatainkban, melyek egyre inkább bővülnek.

Szeretünk az egyház(ak) felelőségéről beszélni, és közben megelégedünk az egyén felelőségéről, holott Krisztus Teste is emberekből tevődik össze. Attól a pillanattól kezdve, hogy kereszténynek vallom magam, már nemcsak saját magamat képviselem, hanem Krisztust és az Ő népét is.

A mai kereszténység egyik nagy hiányossága, hogy a templomok falai közé zártuk mindazt, aminek kint az életben lenne a helye. Jézus szerte járt, jót tett.

Istennek hála, hogy a baptista közösségnek is vannak olyan intézményei, melyek a társadalmi problémák enyhítését szolgálják. Öregotthonunk van Szalárdon és Szalontán, keresztény táboraink vannak a Hargitán, a Gyergyói havasokban és a Nyugati Sziget-hegységben, ahol fiatalok, gyerekek és árvák százai nyaralhatnak. A hargitai táborban mozgássérülteknek is üdülést szervezünk.

Különlegesen szép teljesítményt ért el a nagybányai Pro Vita Alapítvány, melyet a helyi baptista gyülekezet tagjai hoztak létre különös céllal. Egy munkásszállónak használt tömbházat alakítottak át ottthonná olyan fiúk és lányok számára, akik életkoruknál fogva (a 18. életév betöltését követően) kikerültek az árvaházakból, és teljességgel

kilátástalan a helyzetük. Nem folytatom a felsorolást.

Fontosnak tartom ezeket az intézményeket, de még fontosabbnak látom egyéni felelőségünket a jótékonykodás területén. Annak öröme, hogy közösségünkben vannak olyan emberek, akik ezt komolyan veszik, és nem hárítják a felelőséget az „egyházra” vagy az intézményekre. Eszembe jut az az egyszerű gyülekezeti tag, aki rendszeresen meleg ebédet vitt egy koldusnak, vagy az a kislány, aki naponta olvasott a Bibliából egy vak néninek, sok-sok testvérem, aki rendszeresen betegeket látogat, mások börtönbe mennek az evangéliumot hirdetni a raboknak, mások árvákat fogadtak be otthonukba... Emberek, akik csendben és hitelesen képviselik Mesterüket, Jézust bűnöktől nyomorított világunkban.

Panaszkodunk, hogy üresek a templomaink, hogy haldoklik Európában a kereszténység. A helyzet csak akkor fog változni, ha hitelesek leszünk abban, amit mondunk és gyakorlunk, ha a keresztények valóban Krisztus követői lesznek, nem pusztán csak egy „keresztény kultúrának” vagy szubkultúrának passzív és vak követői.

Mike Sámuel

Kolozsvári Magyar Baptista
Gyülekezet – lelkipásztor
e-mail: mikesam@freemail.hu

A Keresztyén Adventista Egyház a civil társadalomért

Egyháztörténelmi szempontból vizsgálva a fenti címet tudatunk kell önmagunkról, hogy kik vagyunk, és milyen küldetéssel vagy célkitűzéssel töltjük be helyünket a vallási és civil társadalomban.

Személyi igazolványunk – mint annyi más testvérfelekezetnek – a Biblia, még pontosabban a Szentírás záró könyve, *A mennyei jelenésekről írott könyv*, amely jelzi annak a vallásos mozgalomnak világszerte való megjelenését, amely a „Hármas angyali üzenet” zászlajára írta létjogosultságának kiáltványát: „Féljétek az Istent, és Néki adjatok dicsőséget!” Próféciai szempontból ennek a vallási mozgalomnak, mint az Újszövetségi egyház utolsó, hetedik láncszemének a történelemben jönnie kellett, akár tetszett, akár nem ez a jövő a világnak.

Egyházunkat a XIX. század közepén alapították, és a Millerita-mozgalomból fejlődött újprotestáns egyházzá. Ám az „adventizmus”, mint olyan gyökereiben az Éden kapujáig nyúlik vissza, amikor az ember a Megváltóra vonatkozó első ígéretet vette Istentől. Azóta minden nemzedék, amely hitt Istenben és az Ő ígéreteiben, várta és várja azok beteljesedését, tehát „adventben” él, vagyis az Ő eljöveteleért van, él és tevékenykedik.

Hazánkban, Erdélyben a „szombatos mozgalom”, amelyből később az „adventmozgalom” fejlődött ki, ismert volt már a XVII. században, mint a XVI. századi reformáció „utóhulláma” a Küküllő-menti Bözöd és Bözödújfalú székely szombatosainak gyülekezeteiben. A mozgalom tragikus elfojtása után is maradtak hitükhöz hű „szombatosok” Erdélyben. A

XIX. század végén keresztyén adventista misszionáriusok érkeznek Erdélybe, és a századfordulón már megalakulnak az első szervezett keresztyén adventista közösségek.

Amint a címünk is jelzi, itt nem annyira teológiai, dogmatikai síkon közelítjük meg a történelmi kérdést, hanem az erdélyi civil szervezetekért létesült alapítvány célkitűzéseivel próbálunk közös pontokat keresni.

Közösségünk igenis megtalálja helyét a civil szervezetek tevékenységében és célkitűzéseiben. Az egyház nem csupán dogmatizál, tevékenysége nem merül ki csupán a tanításban, hanem státusa szerint tevékenyen részt vesz a társadalmi tevékenységekben. Fontos tevékenységi köre a betegekről és a szegényekről való gondoskodás, ezzel magyarázható, hogy mozgalmunk keretében a

világ minden pontján sok kórház, rendelőintézet, öregotthon és árva-ház működik. Szűkebb otthonunkban, Kolozsváron is működik, és komoly beruházásokkal fejlődik egy öregotthonunk, és annak keretében ingyenes szolgáltatású orvosi rendelőnk. Hasonló intézményekkel rendelkezünk Erdély más területein is. Ilyen például a Maros megyei Ménes község feletti erdőtisztáson felépült és korszerűen működő természetgyógyászati szanatóriumunk.

Fejlesztési és rekuperációs tevékenységeinket nemzetközi szervezeteink, az ADRA (Asociația de Dezvoltare și Recuperare Adventista) által végezzük világszerte.

Gyülekezeteinkben külön ügyosztályt képez a „tábea”, mint a gyülekezet missziómunkájának igen fontos része. Feladatai közé tartozik a rászorultaknak szóló anyagi segítségnyújtás, de ugyanakkor a gyakorlati nevelés ellátása, a látogatás, az otthon kialakításának segítése, a betegápolás és a különböző tanácsadások. Ebben a tevékenységben nők, férfiak, ifjak és idősök mindannyian megtalálják tevékenységi területüket.

Fontos célkitűzése az egyháznak az általános és a speciális lelkinnevelés. A teológiai nevelés mellett, amit a gyülekezetek „Szombatiskolai ügyosztálya” lát el, jelentős helyet kap az egyház tevékenységében az ifjúság általános ismeretekre való nevelése.

Közösségünk igenis megtalálja helyét a civil szervezetek tevékenységében és célkitűzéseiben. Az egyház nem csupán dogmatizál, tevékenysége nem merül ki csupán a tanításban, hanem státusa szerint tevékenyen részt vesz a társadalmi tevékenységekben.

lése. Ennek érdekében az egyház számottevő „egyházi iskolát” tart fenn világszerte. Itt kell megemlítenünk a kolozsvári „Adventista Teológiai Elméleti Líceumot”, amely megalakulásának évétől, 1992-től, immár hét végzős generációt adott társadalmunknak több mint 250 diák

személyében, akiknek nagy hányada felsőoktatásban folytatja tanulmányait.

Nagy hangsúlyt helyezünk az egészséges, eszményi életmódra és táplálkozásra. Számos erre vonatkozó kiadványunk van, és rendszeresen szervezünk egészségügyi konferenciákat is.

A Keresztyén Adventista Egyház szervezeti felépítése a következő: helyi gyülekezetek, gyülekezeti kerületek – élükön a kerületi lelkipásztorral, egyházterület, amelyet az egyházterületi elnök és a tanácsosok-igazgatók vezetőtanácsa irányít. Elérhetőségünk:

„Conferința Transilvania de Nord”

cím: Cluj, str. Republicii nr. 101

telefon: 0264-430039;

magyar nyelvű imaház:

cím: Cluj, str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12

telefon: 0264-194952

Timis-Balázsy Sándor

Keresztyén Adventista Egyház –
egyházjogász, teológiatanár

Az egyházak társadalmi felelősségvállalása A hollandiai egyházak és a civil szféra közötti kapcsolat

A vallásszabadság elvének megfelelően, mely benne foglaltatik a holland alkotmányban, országunkban a kereszténységet szabadon lehet gyakorolni, és a kereszténység a holland demokrácia egyik fontos elemének számít. A keresztény részvétel azonban a demokratikus rendszernek is nehézségeket okoz, mivel a szóban forgó, szabadságot biztosító alkotmányos vitába kerülhet az egyház, miközben arra törekszik, hogy Isten szándékára rámutasson a hétköznapiakban. Végül is egyre több ember mond búcsút Istennek és a vallásnak, legalábbis a nyugati demokratikus társadalmakban. Bemutatom a hollandiai egyházak szerepének történelmi hátterét, és kifejtetem azt, hogy a jelenlegi körülmények között mennyire fontos szerepüket újrafogalmazni. Bebizonyítom, hogy bár ez az újrafogalmazás nagyon nehéz, mégsem lehetetlen.

Az egyházak társadalmi felelősségvállalása a holland történelem során

A holland történelem évszázadaiban keresztül szoros kapcsolat állt

fenn az egyházak és a civil társadalom között. Hollandia nagy múlttal rendelkező keresztény országnak számít, melyet keresztény uralkodók kormányoztak, és ez hatással volt a politikai, társadalmi és vallási szférára. Az 1566 körül (pontosan a 80 évig tartó, Spanyolország ellen folytatott háború előtt) végbement holland reformáció után az ország protestáns lett, és az 1648-ban véget érő háborút követően a katolikusok már nem képeztek jelentős tömeget. A XVII. században Hollandiába beköszöntött a nagy jólét korszaka, melyet ennek megfelelően Aranykorszaknak neveznek. Ez volt a gyarmatosítás időszaka, és ebben a tevékenységben Hollandia rendkívül sikeres volt. Annak ellenére, hogy ez idő alatt az ország számos háborúba belebonyolódott, a kálvinista életvezetés még mindig fontos maradt. Az állam és az egyház nem vált el teljesen egymástól, így ezek az intézmények ellenőrizhették a politikai, a társadalmi és a vallási életet. Éppen ezért az egyházak gondoskodtak az elesettekről és a szegényekről. Ha valaki a holland történelmi városok központ-

jában sétálgat, még ma is láthatja ennek bizonyítékait. A templomfalak köré kis házakat építettek, melyek annak idején az időseknek, a betegeknek és a hajléktalanoknak nyújtottak otthont. Sajnos, ezeket a házakat ma már nem használják.

Természetesen a XVIII. században a felvilágosodás hatott Hollandiában is, de korántsem akkora mértékben, mint Franciaországban. A holland társadalomban a kálvinista hagyomány nagyon mélyen gyökerezett.

A liberális Rudolf Thorbecke által 1848-ban bevezetett alkotmány jelentős változásokat hozott az országban. Az alkotmány egyik fejezete a vallásszabadságról szólt. Ezt követően sok változás történt vallási vonatkozásban. Az ország nagyon hosszú ideig protestánsnak számított, de ekkor a katolikus egyháznak alkalma volt újjászerveződni, amit meg is tett a XIX. század végén. Ugyanebben az időszakban a közéletben óriási politikai viták folytak a vallásszabadság gyakorlati kérdéseiről (a szervezkedés szabadságáról is). Ezeknek a vitáknak a mozgatórugója Abraham Kuyper volt, akit Hollandiában jól is-

mernek, mivel hozzájárult például a protestáns értékekre alapozó speciális oktatás megszervezéséhez. Sajnos, a református egyház a nézetellentétek következtében tovább haladt a szétválás útján.

Ahelyett azonban, hogy az egyháznak általános értelemben vett szerepéről jól kidolgozott elv született volna, az egyre inkább sokasodó, különálló felekezetek csak saját szerepüket fogalmazták meg. Majdnem mindegyik felekezet elindította saját civil intézményeit. Ez a fejlődés jól működő és jól megszervezett (felekezetekre tagolódó) társadalmi csoportokat eredményezett, melyek saját oktatással, közösségi élettel, a saját felekezetük tagjainak kiszolgálását biztosító szervezetekkel rendelkeznek. Ennek hátránya, hogy a különböző felekezetek egymással párhuzamosan tevékenykedtek. A felekezetek politikai szférában való együttműködése nem is bizonyult szükségesnek, mivel mindegyikük hallatta hangját a saját politikai pártja révén. Ez a folyamat egészen a XX. század 60-as éveiiig tartott. A társadalmi élet megingott, és a (társadalmi) vallási csoportok közötti megoszlás nem volt már annyira jelentős. Az egyházaknak az újraorientálódásról kellett gondolkodniuk, és újra kellett fogalmazniuk a szerepüket. Elvégre sokkal ritkábban fordult elő az, hogy egy bizonyos felekezet egységes keretet nyújtott az élet minden területéhez, főként azért, mivel a masszív szekularizáció következtében az egyházak rengeteg embert elveszítettek. Bár a fentebb említett vonatkozások a mai holland társadalomban is észlelhetők, tény, hogy a közélet továbbra is folyamatosan romlik, annál is inkább, mivel Hollandiában jelenleg 36 református felekezet létezik.

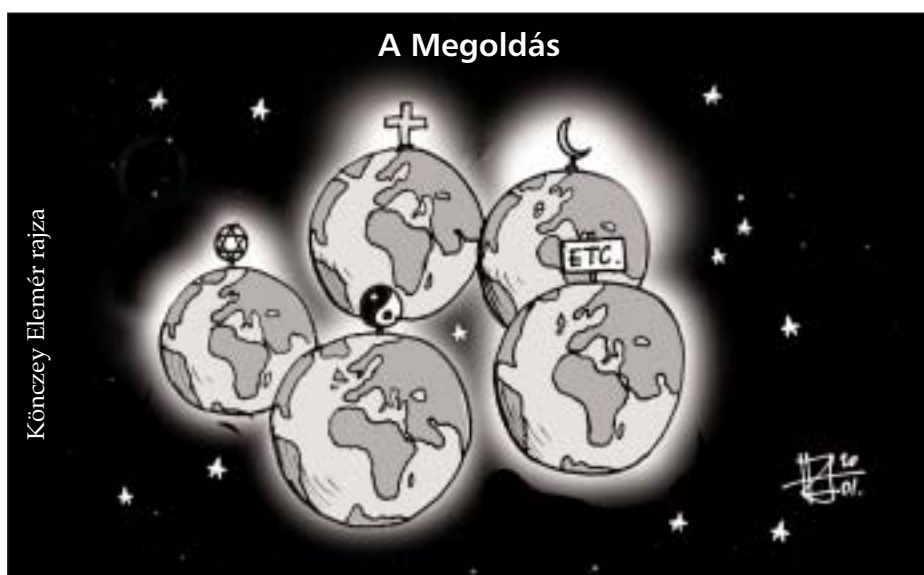
A holland egyházak jelenbeli társadalmi felelősségvállalása

A legtöbb egyháznak a történelmi fejlődések, változások következtében megváltozott az eredeti feladata. Feltétlenül szükséges megfogalmazni az új feladatokat és szerepeket. Az újrafogalmazást viszont rendkívül megnehezítik a társadalmi rendszerben történt bizonyos változások, melyek ma a nyugati országok jól ismert problémái közé tartoznak, mint például: az individualizmus és a közösségi élet hanyatlása. A szekularizáció óriási sebességgel folytatódik, így néhány felekezetnek évről évre szembe-sülnie kell a tagcsökkenéssel. Véle-

ményem szerint éppen ezért szükséges megtenni az első lépést, és együttműködni, ahol lehetséges, bár történelmi okokból és a bibliaértelmezések különbözőségéből adódóan sok holland felekezet nem hajlandó erre. Így, annak ellenére, hogy sok egyház vészhelyzetben van, továbbra is csak egyedül próbálnak a helyzetet változtatni. Mielőtt azonban megvizsgálánk, hogy milyen feladatokat nem végeznek el többé az egyházak, és kik léptek helyükbe, bemutatom, mi teszi az egyházakat még ma is a közélet fő szereplőivé. Először is az egyházak ma is hirdetik Isten üzenetét, és most nem a templomfalakon belüli igehirdetésre gondolok, hanem

esetben együtt végzik a civil szervezetekkel és az állami intézményekkel. Bemutatok néhány példát is.

A szegények gondozása évszázadokon keresztül az egyházak fő feladatának számított, ma már azonban mások is részt vesznek ebben. Mióta Hollandiában egységes szociális biztonsági rendszer működik, a szegényekről az gondoskodik. Ez azonban nem szünteti meg a tényt, hogy még Hollandiában is egyre több ember kerül szegénysorba. Ezeknek az embereknek segítségre van szükségük, és ha szerencsésük van, éppen civil szervezetek karolják fel őket. De a források hiányának következtében Hollandiában rohamosan meg-

az evangelizációra. Sok egyház tagja az utcákon hirdeti az evangéliumot. Emellett sok médiacsatorna összpontosít erre a tevékenységre, így a társadalom minden tagját elérhetik. Másodszor pedig a holland egyházak nagy része most is missziós munkát folytat a második (Kelet- és Közép-Európa kevésbé fejlett országai) és harmadik világ országaiban. Ez utóbbi sok esetben, és ez a harmadik feladat, anyagi segítségnyújtással párosul. Az egyházaknak küzdeniük kell a világban meglévő egyenlőtlenségek ellen. Egy olyan világban, ahol a gazdagabb lakosság 20%-a kezeli az összforrások 80%-át, az egyházaknak segítenie kell a szegényebb országokban élő, 80%-ot kitevő lakosságot, amely csak a források 20%-ához juthat hozzá. Látható, hogy a felsorolt három feladat közül az egyházak csak egyet végeznek Hollandia határain belül. Nyilvánvaló, hogy az egyházaknak több feladatuk is volna. Bár a segélyezési programok kivitelezésében többé már nem az egyházak az egyedüli szereplők. A munkát sok

növekedett, és tovább növekszik a hajléktalanok száma, annyira, mint még korábban soha. Az egyházak igyekeznek – bár főként csak támogatóként (l. az Űdvhadsereg révén) – segélyprogramokat felkínálni, hogy megelőzzék a szegények számának növekedését, szebb jövőt szeretnének biztosítani ezeknek az embereknek.

Sok esetben az elesetteket segítő civil szervezetek keresztény szervezetek, vagy legalábbis sok keresztény dolgozik keretükben. Az állam anyagi támogatást nyújt ezeknek a szervezeteknek, hogy fennmaradhassanak. A munka elvégzéséhez szükséges költségvetést legtöbb esetben az adományozók biztosítják. A jelenlegi rendszer elég jól működik. Kétségtelen, hogy ez a rendszer az egyházaktól átvette a legtöbb feladatot, és végül is segélyprogramokat a civil szervezetek kínálnak. A kérdés csak az, hogy a helyzet meddig tartható fenn, hiszen az egyházaknak a segítségüket kereső egyre nagyobb embertömeggel kell szembenézniük, mivel az állam által alapított civil segélyszer-

vezetek egyszerűen már nem rendelkeznek a rászoruló emberek segítésére fordítható nagyobb forrással.

Gondolatok az egyházak társadalmi felelősségvállalásáról

Az egyházak által jelenleg végzett szociális munkát olyan szervezetek hangozzák össze, mint a Raad van Kerken ('Egyházak Tanácsa'). Ezek a szervezetek megpróbálják egységesíteni az egyházak által végzett szociális munkát, és a politikában is képviselik az egyházak érdekeit. Januárban például néhány szervezet a politikai vezetőkhez fordult a Hollandiában egyre nagyobb problémát okozó drogfüggőség ügyében, mivel az államnak nincs elegendő kapacitása a drogfüggőségben szenvedő emberek segítéséhez.

Másik példa az egyre növekvő számú otthonkereső, akiknek tilos továbbra is Hollandiában maradni. Ezeket az embereket a kormány kiköltöztette, és hazatérésre kényszerítte. De mivel a legnagyobb részük nem tér haza, illegális státusba kerül, következésképp nem is dolgozhat. Legtöbbször közülük hajléktalanok, néhányan pedig az egyházakkal próbálják felvenni a kapcsolatot. Ám az egyházaknak sincs elegendő erőforrásuk ezeknek az embereknek a segítésére.

Ez a helyzet közel sem ideális. Szerintem az egyházak sokat tehetnek a társadalomért, a társadalmi problémák megoldásáért. Hétközben alig lehet nyitott ajtajú templomokat találni. Ez jól illusztrálja a hollandiai egyházakra jellemző visszahúzó magatartást. Meg kell mutatni a nehézségeket, és meg kell fogalmazni a problémákat, amelyeket az államnak kellene megoldania, és amelyeket az egyházak képesek megoldani. Mégis nézeteltérések vannak, sőt bizonyos típusú feszültség, amikor a vallási szféra a politikaival találkozik, hiszen Hollandiában az egyház és az állam határozottan szétválak. Az állam erős szociális biztonsági rendszert kínál az állampolgároknak, ami megkönnyíti az egyházak szerepét, bár az 1990-es években a szociális biztonság fokról fokra leépült, és egyre több ember szegényedik el. Elég furcsa helyzetnek tűnhet ez a világ egyik leggazdagabb országában, de tény, hogy nyilvánvaló nehézségek előtt állunk, különösen most, amikor nő az infláció, a gazdasági bizonytalanság és a munkanélküliek száma. A veszély forrása az lehet,

hogy az államnak csökkentenie kell a költségeket, ha nem akar deficitet a költségvetésében, következésképpen kevesebb pénz jut a szociális problémákra. Ennek eredményeként az egyházak feltehetően kényszerű érzéket arra, hogy Hollandiára összpontosítsanak, ami elvonja őket a világ más részein eddig végzett tevékenységüktől. Ez elég borúlátó, de nem valószínűtlen jövőkép. Éppen ezért gondolom azt, hogy az államnak fel kell vállalnia a maga részét a segítségnyújtásban, hiszen rosszabb az, ha az államnak nincs elég erőforrása a segítségnyújtáshoz, mintha az egyházaknak nincs. Az egyházak jobban figyelhetnek a szellemiekre, ha az állam biztosítana segítséget a szegényeknek. Az egyházaknak tényleg a szellemiekre kell jobban figyelniük, mivel egyre több szükségben lévő ember van. Meg kell azonban jegyez-

Az egyházaknak tudniuk kell, a Biblia nem gyakorlati kézikönyv. A közéleti tevékenységgel, fellépéssel kapcsolatos tudást és készségeket a való életben kellene megtanulni, tudva közben azt, hogy ott is Isten kormányoz.

nünk, hogy ha az egyházak erre akarnak összpontosítani (ti. a szellemiekre), nem végezhetik el többi feladatukat, tehát szükséges az egyházak, az állam és a civil szervezetek közötti jövőbeni együttműködés. Mindazonáltal szerintem az egyházak azok az elsődleges intézmények, ahol a szellemiekért felelősek. Három olyan területet szeretnék megemlíteni, amelyen az egyházak hallathatják szavukat a társadalomban, anélkül azonban, hogy a társadalom minden problémájának megoldására törekednének.

A bevándorlók segítése

Hollandiában a változó társadalmi struktúra egyik elemének a bevándorlók számítanak. Jelenleg Hollandiában egy milliónál több bevándorló él, ami az összlakosság 1/16-odát teszi ki. Ez azonban a legtöbb felekezeten nem érzékelhető. A legtöbb egyház „fehér”-nek számít. Természetesen sok bevándorló az Iszlám híve, de vannak például Afrikából (Ghana), a Holland Antillákról (Curaçao, Aruba) és Szurinámból származó jelentős keresztény csoportok is. Ezeket az embereket egyedül az evangélista egyházak képesek magukhoz vonzani (ezek körülbelül öt felekezettel ren-

delkeznek Hollandiában). Szerintem az egyházaknak sokkal jobban együtt kellene működniük azért, hogy elérjék minden társadalmi csoportot, és kilépjenek a körükben uralkodó felfogásból, miszerint nekik főként saját felekezeti tagjainak érdekeit kell képviselniük.

Környezet- és természetvédelem

Alig hallhatunk arról a templomokban, hogy Isten akaratának megfelelően a keresztényeknek feladatuk megőrizni a környezetet és a természetet. Véleményem szerint jó volna, ha az egyházak együttműködnének a környezetvédő szervezetekkel.

Állandó harc megfelelő kormányért (politikáért)

Az egyházaknak fel kell emelniük szavukat, ha a kormánypolitika nem egyezik meg az isteni elvekkel. Napjainkban néhány keresztény politikai párt elvégzi ezt a feladatot, de az egyházak hallgatnak. Például az etikai problémákat főként a templom falain belül vitatják meg. De mióta 1994 és 2002 között úgynevezett vörös kormány (liberálisok, libertinusok és szocialisták) van Hollandiában, és az abortusszal, az eutanáziával és a prostitúcióval kapcsolatos etikai kérdésekre vonatkozó törvények születtek, véleményem szerint lényeges volt, hogy az egyházak fokozottabban vegyenek részt a vitákban. Néhány tiltakozásra is sor került, amelyen körülbelül 10.000 ember vett részt (ez kevesebb, mint a Holland egyháztagok összességének 5%-a), de az egyházak a témához főként reakciós módon viszonyultak. Ugyanakkor nem vitatható az sem, hogy a kormányt inkább okolni lehet ebben, mint az egyházakat, mivel a politikusok az alternatívákról egyáltalán nem tárgyalnak.

A fentebb említett három ponttal kapcsolatosan el kell mondani, hogy az egyházaknak tudniuk kell, a Biblia nem gyakorlati kézikönyv. A közéleti tevékenységgel, fellépéssel kapcsolatos tudást és készségeket a való életben kellene megtanulni, tudva közben azt, hogy ott is Isten kormányoz.

Gerben van 't Hof

Perspectief holland ifjúsági politikai szervezet – külügyi felelős
e-mail: gerbenhof@hotmail.com

(A cikket angol nyelvről magyar nyelvre fordította: Boda Edit.)

Az egyház és a világ

A kívülállóknak a katolikus egyházra vonatkozó első benyomása legtöbbször így fogalmazódik meg: van egy vezetője, a pápa, vannak püspökei és papjai, tehát jól megszervezett közösség. A jártasabak számára ennek a struktúrának a neve: hierarchia – szent hatalom. A közelállóknak ismerősen cseng az ekkleszia fogalom is, amely az egyház lényegére utal, hiszen a szó jelentése: meghívottak közössége.

A történelem folyamán sok olyan elnevezéssel illette magát az egyház, amelyekkel önmagát akarta meghatározni. Én most csak kettőre szeretnék kitérni. Az első Pál apostol

megfogalmazása: az egyház Krisztus teste. Minden tagra szükség van, a test különböző tagjai kapcsolatban vannak egymással, függenek egymástól, és kommunikálniuk kell. A második, a II. vatikáni zsinatnak a megfogalmazása, az egyház lényegét a koinóniában látja, azaz az egyház közösség.

Test és közösség – Mindenkinek helye van benne, minden különbség és megkülönböztetés nélkül. Az egyház alapításától kezdve nagyon hamar kapcsolatba került más vallásokkal és más kultúrákkal. A különböző népek és kultúrák gazdagították és tanították. Ma kétezer évnek a tapasztalata segíti a modern világban is otthonosan mozogni és otthon lenni.

A történelme terhes, nem mentes a hibáktól és buktatóktól. Azt hiszem, ami alakította és nevelte az egyházat, az a párbeszéd. Hiszen szót kellett értenie a különböző vallásokkal, kultúrákkal, de meg kellett találni a közös hangot a belülről jövő kezdeményezésekkel is. Hiszen az ecclesia semper reformanda mindig időszerű. Úgy változni, hogy a lényeg mindig megmaradjon, és időszerűnek lenni, nem könnyű.

Az egyház történelmét sajátos szempontból szeretném elemezni: hogyan viszonyult a katolikus egyház a belülről jövő kezdeményezésekhez, miként alakult a szerzetesrendek és az egyház viszonya. Már az első századokban megjelentek a remeték, akik szigorúbb formában akarták megélni a kereszténységet. A nyugati kereszténységben szent Be-

nedek a nagy szervező, aki regulát ír, és szervezi a kolostorokat. Majd elindul a nagy fellendülés, ferencesek, domonkosok, jezsuiták és a női rendeknek a sokfélesége jön létre. Voltak kezdeményezések is, amelyek kiszakadtak, vagy kitagadtak az egyházból. És a legtöbbször azért, mert képtelenek voltak a párbeszédre.

Mára nagyon sok hagyományos és nagy múltú szerzetesrend komoly gondokkal küzd, nincsenek elhivatot-

tak. Ami talán meglepő az az, hogy a szigorú szemléletű kolostori rendek ma is vonzóak, úgy mint a trappisták, a karthauziak, a női kolostorokban a karmelitáknál, a klarisszáknál sok a je-

lentkező. De van ennél egy érdekesebb jelenség: újabb és újabb közösségek jelennek meg, amelynek célja a szociális problémákra való odafigyelés, a keresztény hit kis közösségekben való megélése. Hagyományos, de remélhetően felejtésre ítélt kifejezéssel élve, ezeket kezdetben nagyon sokan szektáknak tekintették azon egyszerű oknál fogva, hogy ha valaki nem fér bele a nagy közösségbe, vagy mer és tud másként gondolkodni, az veszélyes.

A II. vatikáni zsinat szerencsére már nem valaki/valakik ellen irányult, hanem az egyház önmagát akarta meghatározni úgy, hogy a mai világ modern embere számára tudjon segítséget nyújtani. A nagy nyitást így lehetne jellemezni: egység a sokféleségben. Ez annak a valóságának a felismerése, hogy a világegyháznak nyitottnak kell lennie a különböző kultúrákkal szemben, és a különböző értékeket és sajátosságokat nem kell eltüntetni, hanem be kell építeni. Az inkulturáció, amely valamikor elképzelhetetlen volt, ma már, legalábbis elvileg, természetesnek tűnik.

Ami az egyházat mindig mérsékletre inti, és megfontoltá teszi az új irányzatokkal szemben, az Gamáliel

rabbinak a figyelmeztetése, amit akkor mondott, amikor az elfogott apostolok fölött ítéletet tartottak: „Engedjétek el őket, mert ha ez a terv vagy mű emberektől van, elenyészik. Ha azonban Istentől van, nem ronthatjátok le, nehogy az történjék, hogy Isten ellen hadakoztok.” (Apostolok cselekedetei 5, 38–39)

Talán ezért visszafogottabb a katolikus egyház az új, az alulról jövő kezdeményezésekkel szemben. Legalábbis korunkban. De hiszem azt, hogy mindennek mögött van egy bölcsesség is, amely csak tanulással sajátítható el, nem az emberek vannak az egyházért, hanem az egyház az emberekért. Ez a gondolkodásmód tanít meg arra, hogy a párbeszéd építő. Kapcsolatokat kell kialakítani a másként gondolkodókkal. A másik felet meg kell becsülni, komolyan kell venni. Az igazság keresése a lényeg, és senki nem gondolhatja, hogy a teljes igazság birtokában van. Mindenkinek el kell sajátítania a párbeszéd tudományát, a meghallgatni tudást, megkérdőjelezni és módosítani a saját álláspontomat.

Hermann M. Stenger CSsR, német redemptorista szerzetes mondta: „nagyon fontos, hogy belássuk: a párbeszédben nincsenek vesztesek és győztesek.”

[...] a párbeszéd építő. Kapcsolatokat kell kialakítani a másként gondolkodókkal. A másik felet meg kell becsülni, komolyan kell venni. Az igazság keresése a lényeg, és senki nem gondolhatja, hogy a teljes igazság birtokában van. Mindenkinek el kell sajátítania a párbeszéd tudományát, a meghallgatni tudást, megkérdőjelezni és módosítani a saját álláspontomat.

nie kell, és segítségét fel kell ajánlania, hiszen nem önmagáért létezik, hanem az emberekért, nem csak a közösségbe tartozókért, hanem minden emberért.

Minden szervezetnek, legyen egyházi (jelen esetben a szerzetesrendekre gondolok) vagy civil szervezet, elsődleges célja a közszolgálat. Az egyháznak ebben a világban kell küldetését teljesítenie, tehát számára nem lehet sem idegen, sem ellenség a világ. Minden felmerülő kérdésre felel-

Nóda Mózes

BBTE, Római Katolikus Teológiai Kar – egyetemi adjunktus
e-mail: mnoda@rocatteo.ubbcluj.ro

Civil szféra – egyházi szféra

Mottó: „Csak élenjáró gondolatból lehet élenjáró gyakorlat.”

A kezdeti alá- és fölérendeltségi viszonyok után most jött el az ideje annak, hogy a mellérendeltség – modern kifejezéssel élve –, a partnerség kora köszöntson rá a látszatra különböző, ám valójában nagyon is azonos munkaterületen tevékenykedőkre.

Mint minden kapcsolatot, úgy ezt is a kölcsönös bizalom erősítheti. A bizalom pedig egymás munkájának jobb megismerése révén szilárdulhat.

Az egyház már az 1990-es évektől kezdődően felvállalta a karitatív munkát, és az eseti segítségnyújtástól elindulva egyre inkább a szociális gondozás irányában tett látványos lépéseket. Ehhez elengedhetetlenül fontos volt a kérdésben jártas szakemberek kiképzésére, az intézményi háttér megteremtése és a létrejött intézmények fenntarthatóságának biztosítása. Látni kell azt, hogy ebben a feladatban az egyházak nem valamilyen hatalmi pozíció kivívására, politikai erő formálására törekedtek, hanem a másokért való szolgálat evangéliumi kívánalmának tettek eleget. Mégis, amikor az egyház helyet kér magának az oktatás minden területén (az óvodától a gimnáziumon át a főiskoláig és egyetemi képzésig), valamilyen ko-

rábban bevéssődött reflex alapján sokan megkérdőjelezzik a szándék jogszerűségét. Ha az egyház szociális intézményeket hoz létre, ugyanezek a régi reflexek lépnek működésbe, és „féltik” a társadalmat, a civil szférát az egyháztól. Amikor pedig az intézmények fenntarthatóságáért próbál tenni és tesz is az egyház, a szélen állók az anyagiasság, a merkantilizmus, a haszonelvűség vádjával illetik.

Az önépítkezés, ha csak civil jellegű, akkor féloldalas, ha csak egyházi jellegű, akkor beszűkült. Mivel a két szféra céljai az erdélyi magyar társadalom szempontjából nézve közősek, a fellépésnek is összehangoltnak, közösnek kell(lene) lennie.

Nem kerülhetjük ki a politika-egyház közötti viszonyt sem. Magát a fogalmat – politika – a görög polisz (város) szóból származtatják, és a görög városállamokban a város dolgaival foglalkozó embert, a polgárt jelölte. Az oktatási és gazdasági szféra mellett elkerülhetetlen a politikai szférával való érintkezés. Közép-Kelet-Európában voltak és vannak még orszá-

gok, ahol a hivatalos politika politikának tekinti az anyanyelven való bibliaolvasást éppúgy, mint az anyanyelvű igehirdetést, a reformáció, a reformkor idején már énekelt zsoltárt vagy nemzeti imádságot.

Az egyházi szféra és a civil szféra leghamarabb az oktatás, a gazdaság és a politikum szférájában találhat egymásra. Minél szélesebb körű az egymásra találás, annál jobb. A civil szféra ismereteivel, meglévő adatbázisával, pályázati terminus technikusaival lehet igen nagy segítségére az egyházaknak. Az önépítkezés, ha csak civil jellegű, akkor féloldalas, ha csak egyházi jellegű, akkor beszűkült. Mivel a két szféra céljai az erdélyi magyar társadalom szempontjából nézve közősek, a fellépésnek is összehangoltnak, közösnek kell(lene) lennie. Ennek a közös együttműködésnek a minél gyakoribb alkalmait kell megtalálni. Remélhetően az együttműködés mindkét szféra képviselőiben majd megszüli a felismerést: együtt, közösségben, azonos célért munkálkodunk.

Kerekes József

Királyhágómelléki Református
Egyházkerület – missziói
előadótanácsos
e-mail: partium@rdsor.ro

Egyház a társadalomban és a társadalomért

A kérdések hatalmas őserdeje előtt állok. Végigvágni az erdőn nem tudok, de néhány gondolat szárnyára kelve felvázolom az irányt, melyet a XXI. században az egyház a társadalommal szemben követni fog. Nem a taxi kormányának forgatása vagy az olló csatogtatása mellett szedtem össze a társadalomra vonatkozó gondolatokat, ahogy azt G. Burns epigrammájában írta a „köznapí” politikusokról: mily nagy kár, hogy azok, akik értenek hozzá, miként kell egy országot vezetni, taxit vezetnek, és hajat vágnak!

A Romániai Magyar Kereszténydemokrata Egyesület közéleti és szociális tevékenységében a keresztény értékrendet kívánja érvényre juttatni, amelynek alapja a szeretet, az igazságosság, a felelősség, a szabadság és a közösség szolgálata. E szellemet a kereszténység ébresztette, és a szociális fejlődés gondolatát csillagul Európa homlokára a kereszténység tűzte.

Ma mindannyiunk kérdése, hogy kitérhet-e vagy félreállhat-e a társadalom törekvéseinek modern útjáról a kereszténység, ez az erkölcsi hatalom,

amely méhében hordozta, megszülte és újjáteremtette az európai kultúrát.

Az erős eszmék mindig egész életet kívánnak, teljeset. Nekünk alapunk van: az a Krisztus, az a szeretet, amely vért adott, szívet adott, önmagát adja teljesen, és szeretetével átöleli az egész világot. Az európai kultúrát teremtő kereszténységnek csak egy imponált: a Krisztus!

Azok az eszmék, amelyek nem éreznek hivatást magukban, hogy kilépjenek az életbe, amelyek nem akarják az egész életet, hanem csak az életnek egy szeletét, ahol szép csendesen magukat meghúzzhatják szent békében, a hatalom mindent eltemető békéjében, azok holt eszmék. Az életben fontos a megfontoltság. De ennél fontosabb, hogy megfontoltságunk ne váljék lábujjhegyen járó félelemmé.

Csak olyan nemzetek, emberek fogják visszakapni a kereszténység újjáteremtő erejét, amelyek egész életet szentelnek fenntartás nélkül Krisztusnak. Mi azt akarjuk, hogy az állami életnek keresztény alapjai legyenek, hogy a keresztény család keresztény

legyen, ahonnan vallásos iskolába menjenek a gyermekek.

Mi kereszténységet akarunk az élet minden területén! Egészséges társadalmat, mert Krisztus ma is ezt mondja: kelj föl, és járj! A jelen kihívások közepe nem esünk kétségbe. Ha mégis kétségbeesnél, akkor a kétségbeesésből ne csinálj fotelt, amelybe beleülsz!

Kelj föl, állj talpra, te, akit száműztek jóból, jogból, kenyérből! Az elhatalmasodó állammal szemben legfontosabb feladatunk a társadalmi erők ébresztése: a társadalmi intézmények, független szervezetek megteremtése. Az egészséges társadalom szabadságjogokkal bástyázza körül magát.

Hol van ma olyan erkölcsi, társadalmi intézmény, az emberi életet fölkaroló hatalom, mint az egyház, amely az isteni tekintélynek, a 2000 éves krisztusi tanításnak a hordozója, amely alkalmazkodásában kipusztíthatatlan, életerőben kimeríthetetlen?

A leghatalmasabb erkölcsi áramlat ez, amelyet Isten indított el, és ez az intézmény a szabadság jegye alatt áll, az Isten Fia szabadságának örököse. Az

államra nem bízhatja magát. A szabadsággal kapcsolatos ügyeket egyáltalán nem szabad az államra vagy másra bízni, mert el is veszi/veszti azokat. Nincs nyomorultabb intézmény, mint az államegyház, a bürokrácia által irányított egyház, mely a hatalom kegyelméből, s nem a Szentlélek sugallataiból él. Az ilyen egyház a sekrestyékbe szorul, gyertyákat gyűjtogat, nem képes áttörni a közélet tehetetlenségén, a köznapiaság eszménytelenségén. Ezt csak akkor teheti, ha fenntartja az eszmény radikalizmusát.

Ha valamit, hát ezt az intézményt a szabadság jegye alá kell állítani, s az államra nem bízni – hirdette Prohászka Ottokár. A keresztény szabadság ül az európai szellemi világ trónján; a társadalom, a politika és az állam csak trónállója e szellemi hatalomnak. Tehetnek sokat ellene, de nincs hatalmuk fölötte, nem szabad azt elnyomniuk, nem is tehetik, nem is akarják, amennyiben jót és nemeset akarnak. A politikai hatalom, ha megérti a szabadság szellemét, csak használ neki, ha nem érti meg, árt.

Május közepén a keresztény szociális tanítás megszületésének 112. évfordulójára emlékezünk, ugyanis 1891. május 15-én jelent meg XIII. Leó pápa *Rerum novarum* kezdetű, a szociális és munkáskérdésre vonatkozó korszakalkotó körlevele. Jelentősége, hogy első ízben fogalmazta meg a kereszténység tanítását a szociális rendre, a munkára, a munkás és a munkaadó viszonyára vonatkozóan. Programjában célul tűzte ki: a modern világot újból kereszténnyé, a keresztény életet pedig modernné, korszerűvé kell formálni. Ennek érdekében az egyháznak a világ felé kell fordulnia, a társadalom életében tevékenyen részt kell vennie, égető kérdéseire megoldást kell találnia, és ezáltal elősegítenie, hogy a társadalomban az igazi kultúra alapjai: az er-

kölcs és igazságosság elvei érvényesülhessenek. Három alapvető feladatra hívta fel az egyház vezetőinek és híveinek a figyelmét:

- a dialógusra, vagyis a világgal folytatott állandó párbeszédre;
- a diakóniára, tehát az emberiség segítőkéssz szolgálatára;
- az állandó korszerűsödésre, az élethez, a helyzethez való alkalmazkodásra.

A modern világot újból kereszténnyé, a keresztény életet pedig modernné, korszerűvé kell formálni. Ennek érdekében az egyháznak a világ felé kell fordulnia, a társadalom életében tevékenyen részt kell vennie, égető kérdéseire megoldást kell találnia, és ezáltal elősegítenie, hogy a társadalomban az igazi kultúra alapjai: az erkölcs és igazságosság elvei érvényesülhessenek.

Egyházi vezetőinknek nincs kifogásuk a társadalommal szemben, hiszen a kereszténység bölcsője is a „demoszban”, „az istenadta nép”-ben ringott, ám miután Nagy Konstantin bíborpalástját borította az egyházra, azóta túlzottan óvatosak. Félelmüket találóan egy albán közmondás világítja meg: Miután kezét fogtál egy göröggel, számold meg az ujjaidat.

A II. vatikáni zsinat (*Lumen Gentium*) az egyházzal szülő dogmatikai konstitúciójában - miután a világi hívők sajátos küldetését, méltóságát, apostoli tevékenységét világosan kifejti - nyomban a világ rendjének szolgálatára, a közjó művelésére sarkall. A zsinat szerint a közjó „nem más, mint azoknak a társadalmi élet-

feltételeknek az összessége, amelyek mind a csoportoknak, mind az egyes tagoknak lehetővé teszi, hogy teljesebben és könnyebben elérjék tökéletességüket.” (GS 26)

Az egyház a Lélek hatalmával világosan tanít, figyelmeztet, és cselekvésre készítet. 2002. január 10-én a Szent-széknél bejegyzett (177 ország) diplomáciai külképviseleteivel közölte II. János Pál pápa azt a nyolc kihívást, amelyet az államoknak haladéktalanul meg kell oldaniuk.

Íme a nyolc prioritás, amelyek megtartása, javítása a nemzetközi helyzeten:

1. az emberi élet méltóságának mindenek feletti védelme, beleértve az etikátlan génmanipuláció felszámolását;
2. a család felkarolása és előmozdítása, mivel az a társadalom alapsejtje;
3. a kilátástalan szegénység felszámolása a fejlődés propagálásával, az adóságok elengedésével, a világkereskedelem felé történő nyitással;
4. az emberi jogok tiszteletben tartása, főként a kiszolgáltatottak (gyerekek, nők, menekültek) esetében;
5. a szegény országokkal folytatott fegyverkereskedés visszaszorítása és leépítése, a konfliktusok utáni béke megszilárdítása;
6. a súlyos betegségekről folyó kutatások folytatása, a szegény rétegek orvosi kezelése;
7. a természet védelme, a természeti katasztrófák megelőzése;
8. a nemzetközi jogok pontos alkalmazása, a nemzetközi egyezmények betartása.

Darvas Kozma József

Romániai Magyar Kereszténydemokrata Egyesület – elnök
e-mail: plebszik@nexta.ro

Van-e viszony az egyház és a civil szervezetek között?

Igen van! Mégpedig olyannyira, hogy normális körülmények között az egyik a másikból fakad, mivel Jézus Lelke az egész egyházban működik, és ezért a pápának, a püspököknek és minden más, Istentől hatalmat kapott személynek, szervezetnek a néppel szoros érintkezésben kell tevékenykedniük. Oda kell figyelniük az emberek hit- és élettapasztalatára és arra, amit a bázison élő emberek javasolnak. Ha egy területen ilyen módon becsúlik egymást, ott a jólét megvalósul.

Környezetünkben tucatnyi, úgy mond civil szerveződés jött létre, de nem a semmiből, hanem a Mindenség, az Isten, a Lélek kebeléből.

Van egy hatásos jelenet a Számok könyvében (Mózes 4. könyve, 11, 10-30). Mózes összeütközésbe kerül az izraelitákkal, és feszültség támad közte és Isten között. Végül „az okosabb enged” elv alapján, Isten beleegyezik, hogy kiárassza Lelkét 70 férfira, de a baj ezzel nem ér véget. Mózes végül azt kívánja, hogy Isten az egész népre árássa ki Lelkét. Nagyszerű történet ez, amelynek számunkra (civileknek és egyháziaknak?) van mondanivalója. Jézus értelemszerűen azt mondja az utolsó vacsorán: nem taníthatok meg mindent, de eljön majd a Lélek, fölteszi nektek majd a kérdéseket, és megadja a válaszokat. Isten Lelke az egész

egyházban működik, ezt érzem az emberekben, tapasztalataim alapján erről mélyen meg vagyok győződve. Ezért nem vagyok borúlátó, ami az egyháztársadalom jövőjét illeti. Ebben az együttesben működik Jézus szabadító Lelke fent is meg lent is.

Azokban a közösségekben, amelyekben a fentiek megvalósulnak nap mint nap, nem határolódik el az egyház és a civil szféra. Ott természetszerűen fakad az egyik a másikból. Pótcselekvésre nincs szükség. Egyik megjelenési forma áthatja, előrelendíti a másikat.

Van egy hegyi patak, amelyben most is pisztrángok ficáncolnak, a körülötte lévő erdőben pedig szép szám-

ban vadak tanyáznak. Ezekből az éhes ember asztalára is jut valamenyny, de csak mértékkel.

Egy másik helyen megölték az erdő, a folyó lelkét. Ott állatkertet és halastavat hoztak létre, vagyis egy nem természetes állapotot, ami csak művi beavatkozással működik egy civil szerveződésnek köszönhetően.

A Csíki havasok kaptatóján még mindig létezik egy falu, amelyet jól ismerek. Ebből a közösségből egy gyerek nincs árvaházban, egy öreg otthonban, vagy elborult elméjű valamilyen intézetben. A civil szervezetek nincsenek jelen, de a gondoskodásnak gyümölcse mégis ott van mindenütt, mint olaj a motorban, mert – úgy is mondhatnám – itt Isten Lelke kiárad.

Egy kicsit lennebb, a völgy irányában már vannak szervezetek tucatjával. Ezeknek egy része egyházi indíttatású. Van nek társaságok, melyek élesen elhatárolódnak az egyháztól, tagadják a Lélek erejét. Ezek a szerveződések, programok, csak addig működnek, amíg a kasszában van pénz. Az ilyen „szolgálat” csak nagyobb problémát szokott okozni.

Annak a néhány tömörülésnek a tevékenysége, mely a Lélek indítására és nem a saját dicsőségére vállalt szolgálatokat, észrevétlenül, de ellenállhatatlanul átítatja szűkebb társadalmunkat, következésképpen kevesebb a bűnöző, az utcán hányódó hontalan, az éhező vagy éppen az utcanő.

Társadalmunk több helyen beteg, halódó. Néhol már csak az élő

gyökerek után kutathatunk. A mentésre mindenkihez érkezett és folyamatosan érkezik felszólítás, mégpedig onnan „felülről”. Amíg az Üzenetet valaki nem érti, addig maradjon veszteg, de az értés után csak annak mentén cselekedjen, mert Ő így akarja. Így lesz részünk az áldásból.

Ezek után újból egymásra talál civil és egyházi szervezet, majd harmadikként megjelenik a magától értetődő Élet!

Gergely István

Csibész Alapítvány – elnök

e-mail: lasarus@sec.ro

Laikusok az egyházban

„**A**ki nem szereti testvérét, akit lát, Istent, akit nem lát, hogyan szerethetné? Ezt a parancsot kaptuk: aki szereti Istent, szeresse testvérét is.” (1 Jn 4,20–21)

Az egyház Krisztustól kapott küldetése az, hogy lehetőségei szerint szem előtt tartsa mások javát, a felebarát életét meghatározó viszonyokkal való törődést és a világ minden tagjának érdekeit. A társadalomhoz és annak minden rendjéhez, szervezetéhez való viszony lelkiismereti kérdés (II. János Pál pápa *Sollicitudo rei socialis* kezdetű enciklikája).

A vallás nem lehet az élet kocsijában egy pótkerék, hanem a kormány szerepét kell átvállalnia és a keresztény embert az önmegvalósítás és tökéletesség felé vezetni. Ezt célozták meg az egyház társadalmi tanításai, a pápai enciklikák, pl. *Rerum Novarum*, *Quadragesimo Anno*, *Mater et Magistra*, *Populorum Progressio*, *Laborem Exercens*, *Sollicitudo rei Socialis*.

Az egyház társadalmi tanítása a keresztény világnézet része, az embert mint személyt és mint társadalmi lényt segíti. Értérendszer nyolcemeletes házhoz hasonlít:

- I. földszint – anyagi értékek (pénz, gazdaság);
- II. vitális értékek (egészség, testápolás);
- III. lelki értékek (pozitív gondolkodás, lelki egyensúly, egészséges lelkiismeret);
- IV. szociális értékek (igazságosság, szolidaritás);
- V. szellemi értékek (tudomány, nyelvek tanulása);
- VI. morális értékek (segítőkészség, együttérzés, hűség);
- VII. esztétikus értékek (természetélmény, zene);
- VIII. értelmes vallásosság.

Az értékrendek eligazítják az individuumokat a változó világban. Az individuum egyszeri, megismételhetetlen, nem kicserélhető lény, akit nem funkciója és hasznossága, hanem léte tesz értéké. Az individuum nem valami máshoz viszonyítva, más dologban való közreműködése miatt, hanem önmagáért érték.

XXIII. János pápává választása és a II. vatikáni zsinat új utat szabott a katolikus egyháznak és társadalmi tanításának. A változás magja: a világgal megkezdett párbeszéd, a világ autonómiájának elfogadása. József Attila írta: „Nem emel föl már senki sem,/belenehezültem a sárba./Fogadj fiadnak Istenem,/Hogy ne legyek kegyetlen árva.”

Szolidaritást vállalni azokkal, akik nem tudják jogaikat érvényesíteni, ingyenes munka és szociális tanácsadás, peres ügyekben ingyenes ügyvédi képviselő, ez a feladat, és ez befektetés egy emberhez méltó társadalomért.

Élet-halál harcba sodort bennünket az idő. Bizonytalanná vált körülöttünk és bennünk minden, inog, és összeomlással fenyeget minden. Ki fog itt segíteni? Hol a biztos talaj? Hol a megoldás? – kiáltja az ember. Az egyház mint Krisztus misztikus teste válaszol: Nem vagy egyedül, együtt élünk. Te vagy a világ világossága, van talentumod, megváltoztathatod a világot. Nem vagy másodrangú ember, fontos sejtje vagy a társadalomnak – ezt vallja Az alkalmazottak katolikus mozgalma. A mozgalom ereje az emberekben gyökerezik. Személyeket keresünk, akik komolyan

veszik az ember életét, és az evangélium szellemében értékelik. Együtt élni, egymástól tanulni – milyen csodálatos élmény! Szolidaritást vállalni azokkal, akik nem tudják jogaikat érvényesíteni, ingyenes munka és szociális tanácsadás, peres ügyekben ingyenes ügyvédi képviselő, ez a feladat, és ez befektetés egy emberhez méltó társadalomért.

Az Alkalmazottak katolikus mozgalma Nagyváradon, 2002-ben jött létre a Szent László templom közösségében. A munkát a munkással kapcsolja össze. A munka az emberhez tartozik. Másokkal közösen, nők és férfiak valósítják meg az Istenképet a munka által. Mint emberi teljesítmény a munka messze több mint kereset, nem áru és nem termelőfaktor, hanem együttműködés a teremtető Istennel. Az ember, akit Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtetett, és aki azt a feladatot kapta a látható világban, hogy hajtsa uralma alá a földet, munkájával előmozdítja a technika és a tudományok szüntelen fejlődését, a társadalom erkölcsi és kulturális életének folyamatos kibontakozását.

Érvényesül benne a szubszidiaritás elve. A kisebbek érdekeit a nagyok átvállalják, és képviselik. A nagy közösség felelősséget vállal a kisebbekért, az egyed a közösségre támaszkodik, de amit az egyed önmagától megtehet, azt a közösség ne nyomja el (AKM-elvek). Fontos a nyitottság és az átláthatóság, a mennyiségi és minőségi fejlődés, az esélyegyenlőség, a képzések, a tanfolyamok indítása, a stratégiák kidolgozása. A mozgalom elve: visszaadni az embernek az önbecsülést, ébreszteni az öntudatot és az önértéket.

Lőrincz Ottó

esperes kanonok, plébános

e-mail: lfko@freemail.hu

Egyház a társadalomban

A történelem viszontagságos útján nem volt ez a kérdés (ti. egyház a társadalomban) mindig egyértelműen békességes. Erdély sajátos földrajzi és politikai helyzetében az egyház minden időben végzett közösségmentő szolgálatot – az állammal békességben vagy megtűrtként.

A betelepülő szászoknak a magyar királyi bullával szentesített privilégiumok – például a szabad papválasztás – olyan zártságot, védettséget, egységet és szabadságot jelentettek, hogy a Wittenbergből elindult egyházi megújulásban két évtized alatt egységesen és együtt döntött a reformáció mellett az egész náción. Erdély szép, impozáns szász erődtemplomai külsőleg is mutatják az egyház „felelősség-hordozó” szerepét, hisz utolsó menedék, védelemnyújtó „köz-épület” volt a templom. A szájhagyomány szerint Petele (Maros megye), az egykori szász falu, úgy épült, hogy először kirajzolták a templom, a papi lakás és az iskola helyét, majd attól jobbra és balra osztották fel a beépíthető területeket, így a templom, az egyház mindig közepén állt. Jelmé és valóság fonódik egybe.

Jézus főpapi imádságában így fogalmazza meg kérését és testamentumát: „nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem, hogy őrizd

meg őket a gonosztól”. (Jn 17,15) A hívő keresztyén, a Krisztust követő ember mindig is a világban, a társadalomban élt, annak tudatosan vagy tudatlanul alkotó tagjaként szolgált.

Erdély 15 éves független fejedelemségi korszakában modellértékű toleranciát, békességes együttélést mutatott fel a nagyvilágnak. És ez a társadalomépítő tolerancia ott született meg Tordán, amikor 1568-ban kimondták, hogy a különböző vallások

A hitvalló egyháztag a harmadik évezredben sem tehet mást, minthogy sója és világossága, íze és fénye legyen a mindennapi életnek.

megférhetnek egymás mellett. Ez lett az alapja a társadalomépítésnek is, mert nem egymás templomát akarták elvenni, hanem egymás mellett a „mi templomunkat” felépíteni.

Az erdélyi református, katolikus és unitárius egyházak kollégiumainak elhelyezkedése és az intézmények kultúrateremtő szolgálatai szintén erről mesélnek. Erdély XIX. századi térképét nézve látja meg az érdeklődő, hogy pókhálószerűen beszövik ezek a kollégiumok a magyarlakta területeket, és nincs olyan 100 kilométeres körzet, ahol

ne lett volna legalább egy kollégium. Így „fedte le” a keresztyén kultúra, az oktatás, a felnövekvő nemzedék útegyengetését.

Helyszűke miatt csak a XX. századi, kisebbségi élet útkereső, „hős harc”-ot vívó példájára utalok. A két világháború közötti erdélyi élet meghatározó személyiségei, felelősségteljes társadalomalakítói közé tartozott az unitárius mészáros lelkész, Balázs Ferenc, a református püspök, Makkai Sándor vagy Kós Károly templomépítő főgondnok ugyanúgy mint a sokat emlegetett csíkszentdomokosi Áron püspök.

Mivel az egyház aktív és közömbös tagjai is benne élnek a társadalomban, így a jézusi parancs, a keresztyén küldetés alapján alakítói, ízet adói mind a civil társadalomnak, mind a közösségeknek. A keresztyén tanítás alapját adó Hegyi Beszédben Jézus így indítja szolgálatra az Őt hallgatókat: „Ti vagytok a föld sója... ti vagytok a világ világossága.” (Mt 5,13–14) A hitvalló egyháztag a harmadik évezredben sem tehet mást, minthogy sója és világossága, íze és fénye legyen a mindennapi életnek.

Otvös József

lelkipásztor

e-mail: marosi@fx.ro

Kettős világban

A keresztyén ember legfőbb jellemzője nem az, hogy másokért munkálkodik, szolgál, szociális feladatokat vállal, hanem az, hogy Istenrel beszélget, Istennek örvendezik, mint szerelmes az ő szerelmének. Maga a keresztyén megnevezés is Krisztushoz vezet vissza, jelentése: Krisztus-követő. Ebből többek közt az következik, hogy egy keresztyén közösség (legyen az alapítvány, templomi közösség vagy más) nem az emberektől kapja létjogosultságát és minősítését. Nem a társadalom elvárásainak akar megfelelni.

Jézus Krisztus így összegzi az Írásokat: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.” A két rész semmiképpen nem választható szét, inkább ugyanannak a mozzanatnak két különböző, egymás után követ-

kező szakasza. Bármelyik részt kiiktatni vagy elhanyagolni, végzetes következményekkel jár egy keresztyén közösség életére nézve.

Ha a parancsolat második részét iktatjuk ki, akkor hasonlókká válunk azokhoz, akik így beszélnek: „Én hiszek Istenben, sőt hiszek a Szentírásnak is, mint Isten szavának, de az egyházzal már sehogy sem tudok kibékülni, azok, akik hívőknek vallják magukat, visszataszító jelenségek.” Nietzsche ezt úgy fogalmazta meg: „A keresztyényeknek sokkal keresztyényibbnek kellene lenniük, hogy higgyek az ő Istenükben.” Ilyen módon az egyház teljesen szétszóródik, elveszíti közösség-jellegét, egy test jellegét, ami pedig létezésének feltétele.

Ha a parancsolat első részét hanyagoljuk el, akkor az egyház elveszíti spirituális jelentőségét, egyszerűen szociális intézmény lesz, melynek nincs is semmi más feladata, mint hogy az öregekkel, árvaakkal, betegek-

kel foglalkozzék, és az már túlzás lenne, ha az emberek lelki életébe is beavatkozna. Ha az egyház nem Istenről beszél, megszűnik érvényessége.

A keresztyén ember társadalmi szerepvállalásával kapcsolatosan találunk egy nagyon pontosan eligazító részletet a Szentírásban. Amikor a zsidó népet fogságba hurcolják Babilóniába, a próféták egyik csoportja azt mondja: hamarosan meg fog szabadítani bennünket az Úr, haza fogunk menni, legyetek állandó készenlétben, a másik csoport pedig: semmi remény, itt fogtok örökre elpusztulni, soha nem látjátok meg Izrael földjét. Mindkét jóvendölést hamisnak mondja az Úristen. Az érvényes prófécia Jeremiás szájából hangzik el: nem maradtok itt sem rövid ideig, sem örökre, hetven év után fog az Úristen hazavinni titeket. Ugyanakkor a következőket tanácsolja a próféta: Építsetek házakat, és lakjatok bennük! Ültessetek kerteket, és

egyétek azok gyümölcsét! Házasodjatok, szülessenek fiaitok és leányaitok! Szüljenek azok fiúkat és leányokat! Szaporodjatok, és ne fogyjatok! Fáradozzatok annak a városnak a békességén, ahová fogságba vittelek benneteket, és imádkozzatok érte az Úrhoz, mert annak békességétől függ a ti békességetek is!

A fentebbi szavak nem egy etnikai kisebbségnek szólnak, hanem Isten választott népének. Kétségtelen a szavak aktualitása, de tévedés lenne a mi magyar kisebbségünkre vonatkoztatni, sokkal inkább Isten hívó népéhez szólnak. Két dolgot emelnék ki a próféta szavaiból, melyek a keresztény ember mindenkor helyzetére vonatkoznak: 1. A választott nép nem otthon van, hanem idegen földön, mint ahogyan a keresztény ember is mindenekelőtt a mennyország polgára, következésképpen nem otthon van, nem érkezett meg, e világ nem az ő hazája. De ez az idegen földön lakozás nem tart örökké, el fog jönni a hazamenetel ideje, amikor színről színre látjuk majd az Urat. 2. Ugyanakkor az ittlétnek, az idegen földön való lakozásnak is teljesen érvényes, értelemteljes állapotnak kell lennie. Ezek a szavak szólítanak fel a társadalmi szerepvállalásra a politikai élettől kezdve az üzleti vállalkozásig: jelen lenni a város életében, jelen lenni az ország életében, felelősen szerepet vállalni.

És ez nem csak szabadon választható opció, hanem Istentől kapott felelősség: munkálkodni a város békességén és jólétén. A város pedig a Biblia szóhasználatára szerint az egész világot jelenti, a reánk bízott feladat tehát hatalmas.

A fentiek szellemében indult és folytatja tevékenységét a mi diákközösségünk, a Genézium Társaság is.

A Genézium Társaság küldetésének és lehetőségeinek e széles skáláján a diákprogramok szervezését vállalta fel, a nevelésben és a kulturális életben akar jelen lenni. Ez egyrészt a hely sajátosságából adódik, lévén hogy Kolozsvár Erdély egyetemi és egyben kulturális központja

... a demokratikus rendszerek is olyan keresztény értékeken alapulnak, mint a bizalom, a másik ember tisztelete, a transzparencia vállalása, a tévedések felismerése és beismerése stb. Ez a hagyomány pedig minket is kötelez, itt Romániában, ahol a modern intézmények éppen csak kialakulóban vannak. Reánk vár az a feladat, hogy részt vegyünk ezeknek az intézményeknek a megteremtésében, működtetésében.

is, másrészt abból a tényből, hogy ezt a társaságot egészen spontán kezdeményezésként diákok hozták létre a kilencvenes évek elején. Az első és nagy parancsolat jegyében közösségünk központi alkalmi a heti bibliaórák, ahol Istenről beszélgetünk, és kíváncszunk az után, hogy Isten is beszéljen mivelünk. Ha a nagy Szabadítás hírét nem adjuk tovább egymásnak, a mellettünk élőknek, akkor kegyetlenül kifoszszuk őket. A bibliaórák azonban nem az egyetlen és kizárólagos al-

kalmaink: neves embereket hívunk meg, a MásVilág Klub rendezvényeire, akiktől tanulhatunk szakmailag és emberileg is. Fontos része ezeknek az alkalmaknak a beszélgetés, a kérdezés és a véleménymegosztás, a személyes kapcsolatok kiépítése. Országos szintű konferenciákat, találkozókat, nyáron pedig táborokat szervezünk, ahol különböző helyekről érkező fiatalok találkozhatnak. Céljaink közé tartozik, hogy a szakmai felkészültség mellett szélesebb kulturális kitekintést is kapjanak a diákok, és találkozzanak a felelősségvállalás példáival.

A társadalomtudományok állítása szerint a kereszténység nélkül nem alakulhatott volna ki a modern nyugati civilizáció. Jelesül a demokratikus rendszerek is olyan keresztény értékeken alapulnak, mint a bizalom, a másik ember tisztelete, a transzparencia vállalása, a tévedések felismerése és beismerése stb. Ez a hagyomány pedig minket is kötelez, itt Romániában, ahol a modern intézmények éppen csak kialakulóban vannak. Reánk vár az a feladat, hogy részt vegyünk ezeknek az intézményeknek a megteremtésében, működtetésében. A civil szerveződések (az alulról szerveződés, a független kezdeményezések, a versenyszellem megteremtése) haladéktalanul szükségesek egy jól működő társadalom életében. Nekünk pedig munkálkodnunk kell a város jólétén, mert attól függ a mi jólétünk is!

Baló Levente

Genézium Társaság – igazgató
e-mail: genezium@from.ro

A vallás szerepe a közösségfejlesztésben

A XX. század során az emberiség számos ideológia, szellemi irányzat búvkörében élt, melyeknek egy részét megpróbálta alkalmazni a mindennapi társadalmi élet szintjén. A különböző irányzatok gyakorlati alkalmazása bizonyos esetekben sikert eredményezett, bizonyos esetekben azonban katasztrófát.

Napjainkban, miután Nyugaton sikeres pályát futott be, a mi régióinkban is divatos lett a közösségfejlesztés fogalma. A közösségfejlesztés nálunk is kezd szakmává válni, művelői egyre „profibb” módon űzik, nő a felhalmozott tapasztalat mennyisége, és már sikertörténeteket is fel lehet hozni példaként.

Úgy tűnik, hogy lassan-lassan kezd mozgalmi jelleget öltetni, és az eddigiek alapján bátran ki lehet jelenteni: pozitív eredménnyel.

Úgy gondolom, nem a véletlen műve, hogy a hazai magyar közösségfejlesztéssel foglalkozók, a szakmai csoportok és a vezetők a térségfejlesztés és a faluturizmus mellett a közösségfejlesztés gondolatát is ilyen mértékben felkarolták. Ennek egyik okát a még mindig erősen központosított román állam gazdasági vállalkozásainak kudarcában, illetve a különböző gazdasági területeken tanúsított tétlenségében látom. Szükség volt a kiútkereső kezdeményezésekre, olyanokra, amelyek az egyénnek és a közös-

ségnek nagyobb cselekvési szabadságot engednek. A fogalom népszerűségének másik okát az anyaországi példának, illetve (Magyarországon keresztül) a nyugati szellemi irányzathoz való közvetlenebb kapcsolódásnak tulajdonítom.

Írásom célja nem a közösségfejlesztés témájának részletes ismertetése. Tekintve, hogy a témában már számos forrásból tájékozódhat az érdeklődő, csak röviden ismertetem a közösségfejlesztésnek leginkább a magyarországi helyzetre vonatkoztatható meghatározását. Végül rátérek az ilyen jellegű tevékenységet végző egyházi tényezőkhöz néhány sajátosságának vázolására, valamint az egyházaknak a fejlesztés-

tési tevékenységben betöltött/betölthető szerepére.

A közösségfejlesztés vagy közösség-szervezés elsősorban települések, térségek, szomszédságok közösségi kezdeményező- és cselekvőképes-ségének fejlesztését jelenti, amelyben kulcsszerepe van a polgároknak, közösségeiknek és azok hálózatainak, valamint a helyi szükségletek mértékében a közösségfejlesztőknek is, akiknek bátorító-ösztönző, informáló, kapcsolatszervező munkája életre segítheti vagy kiegészítheti, megerősítheti a meglévő közösségi erőforrásokat. A közösségfejlesztés lényege a lokalitásban, a helyi, településszintű vagy regionális cselekvésben és fejlesztésben jelölhető meg. A közösségfejlesztés, mint szakma, több más szakma határterületén helyezkedik el, úgymint: köz-művelődés, szociálpolitika, közösségi szociális munka, kommunikáció, felnőttoktatás, településtervezés, településmenedzsment stb. Az eredményeként megjelenő jellemző tevékenység körébe tartozik mindaz, amit a lakosság önmaga végez el annak érdekében, hogy saját magán segítsen. A közösségfejlesztők főbb partnerei a civil szervezetek, az önkormányzatok és társulásaik, a regionális kutatási központok, a munka-ügy- és a vállalkozásfejlesztés szervezetei, a képzéssel foglalkozó szervezetek és a információs adattárak.

Az Areopagus Alapítvány által 2002. novemberében szervezett „Egyház és közösségfejlesztés” című konferencián Kállay Csaba kolozsvári református lelképásztor moderálta a „Közösségfejlesztés, gyülekezetfejlesztés a gyakorlatban” témájú kerekasztal-beszélgetést. Bevezetőjében elmondta, hogy az utóbbi évtizedekben a teológia külön szaktárgyként kezeli a gyülekezetépítést. Ez azonban nem jelent új egyházi munkát. Az egyházak továbbra is ugyanazt a tevékenységet végzik, amit évszázadokon keresztül végeztek, csak hogy most egy új munkamódszerrel. A gyülekezetépítés jellemzői: egyre módszeresebb, tervszerű, összefüggő és célirányos munka.

Erdélyben sajátos jelenség, hogy számos esetben, ha nem is tudatosan, a lelképásztorok kezdeményezték, végezték a közösségfejlesztést, közösségépítést. Erdélyben, az egyházi köröknek a közösségfejlesztés terén az utóbbi 13 évben kifejtett tevékenységével kapcsolatban is szükséges megjegyezni, hogy mint bármely kezdet esetében, az egyház vagy annak szervezetei által vég-

zett építő tevékenységhez is eleinte inkább lelkesedés és hivatástudat társult és kisebb mértékben szakmai tudás.

Nem lévén közösségfejlesztési szakértő, hanem egy olyan szervezet vezetője, amelyik maga is megpróbál hozzájárulni a közösségfejlesztés folyamatához, kitérek azokra a tényezőkre, amelyek a vallásos szervezeteket a közösség szolgálatára, a közösségfejlesztési tevékenység végzésére serkentik.

Vallás és fejlődés

Kérdés, hogy napjainkban van-e, lehet-e valamilyen szerepe az egyháznak a (közösség)fejlesztésben, vagy a siker eléréséhez kizárólag csak szakmai tudásra és tőkére lenne szükség.

... kívánatos lenne megkeresni az egyházakat, a társadalom aktív vallásos magjait, csoportjait, és ezeket felszerelve a szükséges szakmai ismeretekkel a közösségfejlesztés szolgálatába állítani, [...] hogy aktív szerepet vállaljanak a közösségfejlesztésben, a gazdasági szférában és nem utolsósorban a közéletben.

Az egyháznak vagy egyáltalán a vallásnak fejlődésben játszott szerepe nem újkeletű. Érdekes, hogy a sokak által elítélt, de mégis, a legeredményesebb gazdasági modellhez vezető kapitalista gondolkodásmód, valamint a pénzhez társított negatív fogalmak ellenére, számos tudós, köztük Max Weber is, jelentős kapcsolatot vélt felfedezni a vallás – ebben az esetben a protestantizmus – és a gazdasági elméletek és gyakorlat fejlődése között. Párhuzamot vonva a gazdaság fejlődése, illetve a közösség építése között, úgy gondolom, hogy a vallásnak napjainkban is jelentős szerepe lehetne régiók fejlesztésében.

A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme című könyvében Max Weber kifejti, hogy a vadkapitalizmusból a nyugati típusú kapitalizmusra való áttérést elősegítő történelmi eseményt a reformáció jelentette. Arra is felhívja a figyelmet, miszerint tévedés lenne kijelenteni, hogy a vallási hovatartozás idézi elő a gazdasági jelenségeket. A reformáció nem közvetlen módon járult hozzá a kapitalizmus fejlődéséhez. Szerinte egy olyan etika, amely vallásos gyökerekkel rendelkezik,

az általa meghatározott magatartásmódnak megfelelően cselekvő személyeknek rendkívül hatékony pszichológiai jutalmazást nyújt abban az esetben, ha a vallásos hit ébren marad.

Max Weber szerint a hivatás új gondolata a reformáció terméke; első alkalommal Luther Márton bibliafordításában jelenik meg: „Ki ki amely hivatásban hivatott el, abban maradjon”. (1Kor. 7/20) Ennek hangsúlyozása a munkával kapcsolatos új szemléletet eredményez. Luther elveti azt a szemléletet, miszerint a hívő életet élő ember szükségszerűen eltávolodik a világi élettől. A kálvinizmus átveszi ezt a gondolatot Luthertől, és hozzáteszi a hit szakmai tevékenység terén való bizonyításának szükségességét. A teljesség kedvéért meg kell jegyeznünk: eszmefuttatása végén Max Weber arra a következtetésre jut, hogy a kapitalista tevékenység motorja napjainkban már nem az, mint ami a XVII–XVIII. században volt. Abból a korszakból farizeusi öntudatot örököltünk, a polgárság vállalkozói abban a meggyőződésben élnek, hogy mindenképpen Isten kegyelmében részesednek.

Korábban említettem, hogy az egyházi életben már szakszerűen alkalmazzák a közösségfejlesztés/gyülekezetfejlesztés módszereit. Max Weber írását figyelembe véve érdemes feltenni a kérdést: lehet-e a vallás a közösségfejlesztési tevékenység mozgatórugója a jelenlegi erdélyi társadalomban? Úgy látom, hogy igen, habár nem lehet elvárni, és gyakorlatilag is lehetetlen, hogy minden ilyen típusú tevékenység mozgatórugója legyen. Inkább arról van szó, hogy kívánatos lenne megkeresni az egyházakat, a társadalom aktív vallásos magjait, csoportjait, és ezeket felszerelve a szükséges szakmai ismeretekkel a közösségfejlesztés szolgálatába állítani. Véleményem szerint csak hasznunk származhat abból, ha ezeknek a csoportoknak a tagjaiból eloszlattuk a világitól való idegenkedést, és meggyőzzük őket arról, hogy a diakóniai és szociális munka mellett szükség van arra, hogy aktív szerepet vállaljanak a közösségfejlesztésben, a gazdasági szférában és nem utolsósorban a közéletben.

Varga Zoltán

*Areopagus Alapítvány –
alelnök*

e-mail: zoltanvarga@hotmail.com

Nézőpont és esélyegyenlőség

Az egyházi iskoláknak a különböző közoktatási rendszerekben eltérő a helyük és szerepük. Tanulságos ebből a szempontból Lukács Péter tanulmánya (Lukács Péter: *Egyházi iskolák Nyugaton*. In: *Egyházi iskolák indítása Magyarországon*. Kutatás közben, 1992. 45–50.), amelyben a szerző részletes ismereteti a felekezeti iskoláztatás szabályozásának néhány nyugati modelljét épp abból a megfontolásból, hogy a keletebbre átrendeződő közoktatási rendszerek tervezői néhány, a demokráciát, a világnézeti és vallásszabadságot tisztelőt tartó modellt – mint alternatív lehetőséget – megismerhessenek.

E rövid, problémafelvető jellegű írás nem foglalkozhat a különböző modellek részletes ismertetésével, de néhány általánosítható tanulságot kiemelhet az egyházi iskolák adott oktatási rendszerben betöltött szerepével kapcsolatban. A felekezeti iskoláztatás szabályozásának nyugaton sincs egységes modellje: „a felekezeti oktatás egy-egy országban játszott szerepe mindenütt valamilyen kiküzdött «és nem is mindig változatlan» politikai kompromisszumot tükröz. A [...] bemutatott országok mindegyike fontos értéknek tekint a világnézeti szabadságot és a tanulás-tanítás szabadságát, mégis némelyikük homlokegyenest eltérő módon szabályozza a magán- és a felekezeti iskoláztatást, és egészen eltérő mértékben vállal részt ezek finanszírozásából. Hogy hogyan és mennyire, az elsősorban attól függ, miként gondolkodnak ezekben az országokban az egyházak és az állam kapcsolatáról, illetve, hogy mi az uralkodó álláspont a társadalmi esélyegyenlőség kívánatos mértékéről.” (uo. 49.).

Ebből az összegzésből is kiderül, elsősorban az egyház és állam kapcsolatának, illetve a társadalmi esélyegyenlőség értelmezésének van meghatározó szerepe abban, hogy az egyházi iskolák milyen szerepet kapnak egy adott ország közoktatásában. El kell ismernünk, ez Romániában is így igaz. Saját helyzetünkben pedig egyértelműen megmutatkozik az is, hogy az egyházi iskolák, illetve a felekezeti oktatás kérdése nem csak oktatási és egyházi ügy, hanem olyan politikai kérdés, amely elsősorban a kisebbségi esélyegyenlőség, a kisebbség és többség kapcsolatának kérdését veti fel.

Az esélyegyenlőség biztosítása többségi és kisebbségi szempontból más-más értelmet nyer. Az, ami többségi viszonylatban, többségi nézőpontból az esélyegyenlőség teljes mértékű biztosításának tűnik, kisebbségi szempontból sokszor jogszfosztottságot és korlátozást jelent. Ennek pedig gyakran az az oka, hogy más-más kulturális és történelmi hagyományt hordozunk, így ugyanannak a dolognak más-más jelentése van többségi és kisebbségi nézőpontból. Ugyanakkor arról is van tapasztalatunk, hogy a többség hajlamos arra, hogy egyetlen megközelítésmódot fogadjon el, mégpedig a sajátját. Jól példázza ezt az egyházi iskolák '89 utáni újraindulása és helyzete.

... az egyházi iskolák, illetve a felekezeti oktatás kérdése nem csak oktatási és egyházi ügy, hanem olyan politikai kérdés, amely elsősorban a kisebbségi esélyegyenlőség, a kisebbség és többség kapcsolatának kérdését veti fel.

Erdélyben a felekezeti oktatásnak több évszázados múltja van a magyar nyelvű oktatás megteremtésében és megtartásában. Ezek az iskolák fontos szerepet töltek be az értelmiség képzésében és „tisztáerkölcsre” való nevelésében, egy-egy vidék tudományos központjaként a tudomány művelését és anyanyelvű megszólaltatását vállalták fel, ugyanakkor úgy tudtak kultúrát teremteni, hogy elit jellegük mellett a szegénysorsú tanulókat iskoláztatását, a tehetségmentést is előtérbe helyezték. Ezt a kultúrateremtő szerepet a '89 után induló egyházi iskolák is alapvető hagyománynak és az anyanyelvű oktatás mai helyzetével igencsak indokolható feladatnak tekintik. Ennek a felvállalását, korlátozza és kiteljesítését teszi lehetetlenné a romániai szabályozás azzal, hogy az egyházi iskolák szerepét a teológiai képzésre, működésüket a középszintű teológiai profilra igyekszik leszűkíteni.

Az egyházi iskolák előbbiekben jelzett szabályozása épp az állam és az egyház kapcsolatának jellegét és az esélyegyenlőség sajátos értelmezését példázza. Az állam és az ortodox egyház viszonyában ez utóbbi befolyása és érdekeltsége annyira

meghatározó, hogy az egyházi iskolák – s erre a nyugati modellekben is elég ritkán találunk példát – az állami oktatási rendszer részei, működésük pedig állami finanszírozással történik. Ez a demokratikusnak és nagyvonalúnak tűnő gesztus azonban lényegében nem garantálja az esélyegyenlőséget, és közvetve nemcsak a világnézeti szabadságot sérti, hanem a másság elfogadását is kizárja. Mert hiába hivatkozik a hatóság arra, hogy az egyházi iskolákat a rendszer részeinek tekintik, és támogatja, s erre minden egyháznak, a magyar és román kisebbségi egyházaknak is joguk van, tehát az esélyt mindenki számára biztosítja, ha a felkínált esélyt az egyetlen, mégpedig a többségi ortodox egyház kizárólagos érdekei határozzák meg. Ezek az érdekek pedig nemcsak idegenek a magyar egyházak szemléletétől, hanem ki is zárják annak érvényesíthetőségét.

1998-ban miniszteri rendeletekkel próbálták fellazítani az egyházi iskolák kizárólagosan egy szempontra épülő szabályozását. Ezek értelmében az egyházi iskolák teológiai és valamilyen elméleti jellegű profillal vagy a teológiai profil mellett más szakkal is indíthattak osztályokat. Ezek a rendeletek nyitottak ugyan a felekezeti oktatás előtt, de egyetlen oktatási szakaszra korlátozzák azt. Ugyanakkor az is nyilvánvaló, hogy a kormányváltásokkal a rendeletek igen könnyen érvényteleníthetők, visszavonhatók, és ez a törekény garancia elégtelen a hosszú távú tervezéshez és intézményépítéshez. Ebben a helyzetben az egyházi iskolák különleges jóváhagyásokkal és egyházi támogatással tudnak csak megfelelni eredeti céljaiknak.

Ahhoz, hogy az egyházi iskolák hagyományos és a mai magyar nyelvű oktatásban betöltendő szerepüket kiteljesíthessék, a teológiai szemináriumok kizárólagos modelljét a felekezeti oktatásnak kellene felváltania. Ez, amint az eddigi érvelésből is kiderült, politikai kompromisszumot igényel, és ez az egyetlen lehetséges útja annak, hogy az egyházi iskolák részt tudjanak vállalni a nemzetiségi oktatás többértékű problémáinak megoldásában. És erre, anyanyelvű oktatásunknak minden bizonnyal nagy szüksége lenne.

Fóris Ferenczi Rita

Unitárius Egyház – oktatásügyi
előadó-tanácsos

e-mail: frita@unitarian.dntcj.ro

A katolikus egyház válasza anyagi és lelki elszegényedésünkre

Az elszegényedésről beszélni Romániában nem újdonság, ugyanúgy mint én, önök is nap mint nap találkoznak a jelenség konkrét megnyilvánulásaival, a sajtó hemzseg az extrém szegénység eseteit bemutató anyagoktól, és a lefele ívelő gazdasági, jövedelmi mutatóktól.

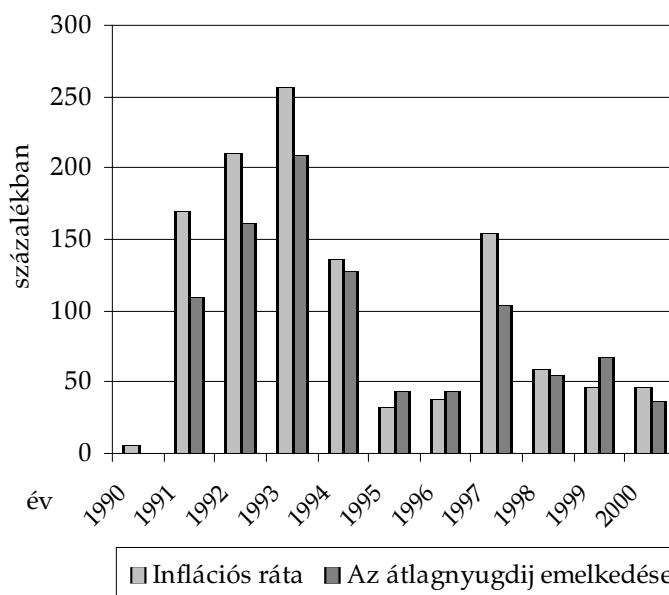
Éppen ezért igyekezni fogok a mindannyiunk által ismert általánoságokon túl néhány érdekesebb információt is továbbadni, alternatívákat kínálni, kérdéseket feltenni, vitára provokálni. Néhány, valószínűleg ismert, de sokatmondó statisztikai adat ismertetésével fogom kezdeni, majd szólok az ugyancsak tapasztalható lelki elszegényedésről is. Néhány gondolatot fogom folytatni a katolikus egyház tanításáról, majd a konkrét válaszlehetőségeket, lehetőségeket ismertetem.

Az anyagi szegénység abban a formájában, amelyben már foglalkoznunk kell vele, úgy gondolom, nem általános, a lakosság többségét érintő jelenség. A pénz természetesen senkinek sem elég, és a nagy többségnek erőfeszítéseket kell tennie azért, hogy családja megélhetését biztosítsa. Van azonban az átlagnál jobban kiszolgáltatott csoportok, és elsősorban az ő gondjaiknak az enyhítése a mi feladatunk. Ezekről a célcsoportokról nagyon sok szó esett az utóbbi években, a civil társadalom és az állam néhány konkrét lépést is tett e problémák kezelése érdekében (jórészt az EU-s követelmények hatására), a gondok azonban továbbra is égetőek, és nincs kilátás gyors megoldásokra.

Társadalmunk egyik legveszélyeztetettebb csoportját az idős, kisnyugdíjas (lásd mezőgazdasági nyugdíj), magukra hagyott emberek alkotják. A gyerekekkel mindenki szívesebben foglalkozik – ösztönösen is – gondoljunk csak arra, melyik feladat a könnyebb. Ám valakinek ezekkel az emberekkel is törődni kell. E csoport jövedelmének alakulásáról gyűjtöttem néhány adatot Romániában.

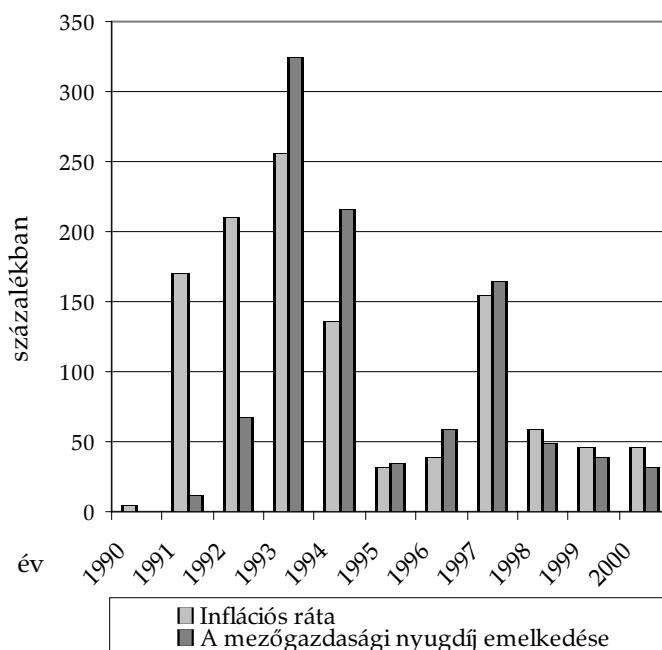
Amint a bemutatott számokból kiderül, nem nehéz bebizonyítani, hogy az elmúlt 10–12 év alatt mintegy felére csökkent az idős népesség jövedelmének vásárlóereje. Az e csoport létszükségletéhez tartozó egyes javak árainak emelkedése azonban az átlagos ár-emelkedésnél is magasabb volt (energiárak, gyógyszerárak).

De ha az idősök szociális helyzetéről beszélünk, nem elég a jövedelmek szintjét elemeznünk. Az időskor nagyon sok esetben betegséggel, házhoz és ágyhoz kötöttséggel, elmagányosodással jár. Az nyilvánvaló, hogy a jövedelmi szintet az egyházi és a civil

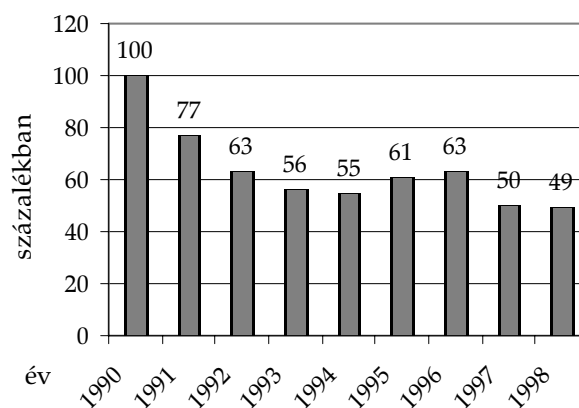

1. számú ábra
Az állami
átlagnyugdíj és
az infláció
alakulása

Év	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Infláció ráta	5%	170%	210%	256%	32%	38%	154%	59%	46%	36%	36%
Áll. nyugdíj e.	-	109%	161%	127%	43%	43%	104%	54%	67%	36%	36%
Mgs. nyugdíj e.	-	11%	67%	325%	216%	34%	58%	165%	49%	38%	32%

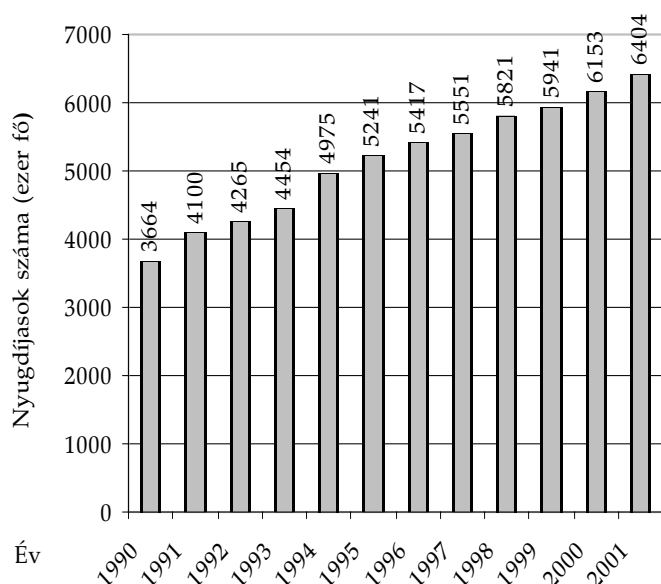

2. számú ábra
A mezőgazdasági
nyugdíjak és
az infláció
alakulása

3. számú ábra
A nyugdíjak
reálértékének
alakulása

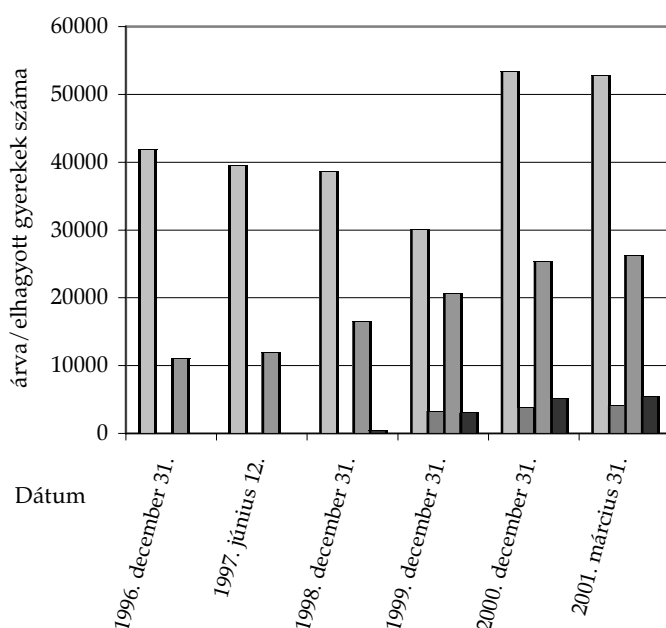

4. számú ábra
A nyugdíjasok
számának
alakulása

Év	Állami nyugdíjak	Mezőgazdasági nyugdíjak
1990	1602	488
1991	3357	543
1992	8759	910
1993	27079	3874
1994	61370	12254
1995	88106	16460
1996	126840	26035
1997	259940	69113
1998	400480	103240
1999	669770	188380
2000	911320	142930

5. számú
táblázat
Az átlagnyugdíj-
jak alakulása

6. számú ábra
Az átlagnyugdíj-
jak alakulása

szféra nem tudja jelentősen javítani, és amint az adatokból kiderül, talán még az államkassza sem rendelkezik ehhez elég nagy forással. Mit tehetnénk azonban a gondok enyhítéséért?

Az utóbbi években az árva vagy elhagyott gyerekek helyzete, az európai uniós nyomásnak köszönhetően, a közvélemény előterébe került. Történetek is hivatalos lépések a helyzet javítása érdekében, ezeket azonban, sajnos, még nem minden gyermek érezheti saját életének javulásában. A hivatalos politika a „mammutintézmények” lebontásának, a kis családi típusú intézmények létrehozásának, a családoknál való elhelyezés irányába mutat.

Amint ez az adatokból kiderül, még mindig a régi rend a domináns. Vajon mit tettünk, és mit tehetünk a jövőben, hogy a közösségeinkben élő gyermekek megismerjék a normális családi életet?

Miközben e kérdésekre keressük a válaszokat, évről évre néhány ezer, 18-dik életévét betöltött gyereket lőnek ki magukból ezek az intézmények. Sokan közülük a figyelem és a foglalkozás hiánya miatt gyengébb értelmi képességűek, nagyrészüknél nincs rendszeres szakmai vagy iskolai végzettségük, és senki nem tanította meg őket, hogyan kell a társadalomban élni, mit jelent a munka, mit jelent a pénz. Milyen életlehetőségei vannak egy ilyen fiatalnak? Megelőzhető-e, hogy ott-hontalanokká, csavargókká, bűnözőkké váljanak?

Sokat vitatott téma volt az utóbbi években a nemzetközi örökbefogadások kérdése is. Az utóbbi években a nagy nyilvánosság előtt lezajlott gyermekkereskedelmnek lehettünk tanúi, amelyből egyformán profitáltak gyerekvédelmi célokra létrehozott civil szervezetek és a velük kapcsolatban álló állami hatóságok. Amint tudjuk, a kormány ideiglenesen leállította a nemzetközi örökbefogadásokat, a nyugati országok és például az A. E. Á. nyomására most azonban újra kilátásba helyezték e tilalom feloldását.

Vajon miért ilyen alacsony az örökbefogadási kedv tájainkon? Miért tanúsítanak több ezer kilométerre élő emberek több szeretetet gyermekeink iránt, mint mi magunk?

A gyermekek sorsukra hagyása, a családi környezet lehetetlenné válása, az utcagyerekek helyzete, az iskoláztatás hiánya mind olyan kérdések, amelyekre időt, figyelmet, energiát kellene szentelnünk. Sajnos, ez még most is lehetetlen.

A roma közösségek problémái, a mi közösségünkéi. Ha egymás mellett élünk, nekem is csak bajom származhat a szomszéd bajából. Ezt ismerte fel – újra nálunk hamarabb! – az EU, és

jelentős pénzeket fordított a romániai romák helyzetének javítására. A pénzeiről azonban inkább csak hallhatott a célcsoport, mert jóformán egy olyan állami kezdeményezés sem működik, amely eredményeket mutatott volna fel (2000000 euró az országos roma stratégia kidolgozására). Vajon hol kellene kezdenünk a munkát ezen a területen? Létezik-e megoldás legalább hosszabb távon ezekre a kérdésekre? Azt már sokan tudjuk, mi az, ami nem vált be.

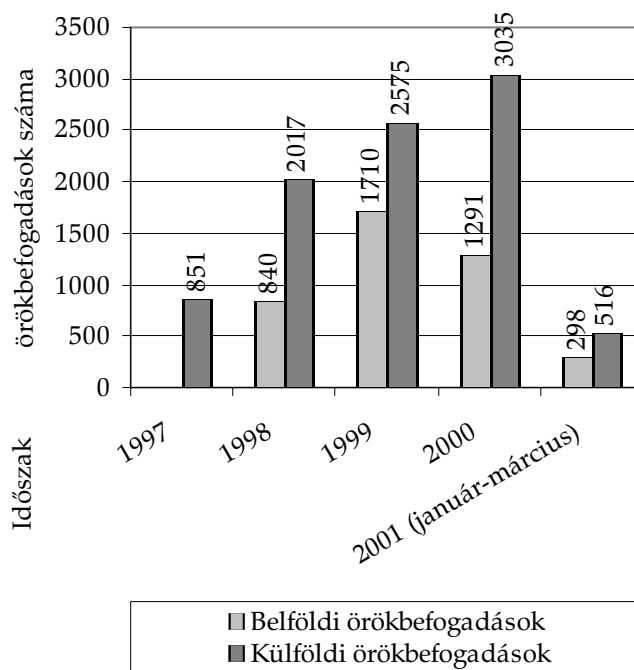
A sérült, fogyatékos emberek létezéséről sokáig nem akart tudomást venni a kommunista rendszer. Ez annyira belénk ivódott, és olyan kényelmes számunkra, hogy most is hajlamosak vagyunk a témát társadalmi tabunak tekinteni. A sérült személyek számunkra nem léteznek, mert nem találkozunk velük az utcán, intézményekben, szórakozóhelyeinken. Az már eszünkbe sem jut, hogy környezetünket, épületeinket mi készítettük el úgy, hogy sérült embertársunknak lehetőleg esélye se legyen felbukkani közelünkben. A problémák azonban tőlünk függetlenül is léteznek. Csak Hargita megyében kb. 2000 gyerek, felnőtt és idős tengődik a kis állami segélyből, várja, hogy valaki majd rájuk is gondol, és kijöhetnek a négy fal közül, megtapasztalhatnak számunkra hétköznapi, számukra azonban eseményszámba menő dolgokat. Mit tudunk tenni, az oly sokat hangoztatott esélyegyenlőség érdekében, hogy tanulási, szórakozási és munkalehetőségeket biztosítsunk ezen embertársainknak?

Íme csak néhány azokból a csoportokból, amelyek önnön hibájukon kívül elszegényedtek, a társadalom peremére szorultak. Ezek a problémák közösségeink lelki elszegényedéséről is szólnak. Nem olyan régen még a mostaninál talán szegényebb székely falvainkban a közösség össze tudta gyűjteni a szegényeinek szükséges dolgokat, spontán keresztényi szereteten alapuló vagy szervezettebb egyházi formában. Miről árulkodik az, hogy az extrém szegénység most is inkább városainkban van jelen? Talán szűkös a költségvetés, Bukarest nem utal ki elég pénzt, vagy bennünk van a baj?

Nem bújhatunk el a felelősség elől azt állítva, hogy senki sem hibás, aki szegénységben él. Ezek a lelki szegénységben élő emberek, akik az alkoholizmus, az igénytelenség, a lustaság miatt kerülnek nehéz helyzetbe maguk után rántják családjukat is. A közösség hiánya azonban itt is csak ront a helyzeten. Ha nem létezik már egy reális társadalmi kontroll a közösség, az egyház részéről, sokkal könnyebb az elcsúszás, és nehezebb a talpra állás.

Dátum	Az állami gyerekotthonokban lévő gyerekek száma	A magángyerekotthonokban lévő gyerekek száma	Családokhoz, személyekhez kiadott gyerekek száma	Alkalmazott nevelőszülőknél lévő gyerekek száma
1996. december 31.	41823	0	10999	0
1997. június 12.	39569	0	11899	0
1998. december 31.	38597	0	16565	479
1999. december 31.	30069	3287	20673	3058
2000. december 31.	53335	3846	25415	5157
2001. március 31.	52787	4081	26180	5415

7. számú
táblázat
A nyugdíjasok
számának
alakulása

8. számú ábra
Az örökbefogadások
helyzete

Tehetnénk-e még valamit közösségi, felelősségi érzéseink újjáélesztéséért (egyéni, egyházi és civil szervezeti szinten), vagy a jövő már nem erről szól?

Ennyi kérdés után természetesen kötelességem néhány lehetséges választ is megfogalmazni. Válaszaim, a katolikus egyház válaszai természetesen nem lehetnek kimerítőek. Aki dolgozott már a szociális szférában, tudja, hogy csak egyéni megoldások léteznek, és a szociális kérdéseket 100%-ban egy társadalom sem tudta megoldani, legyen az bármilyen gazdag is.

A katolikus egyháznak ezekre a kérdésekre vonatkozó elméleti megközelítését legjobban a főegyházmegyei zsinati dokumentum szociális karitáív tevékenységére vonatkozó része foglalja össze, amelyben az egyik alapkérdés így hangzik: „Lesz-e stratégiája és bátorsága az egyháznak szembeszegülni a majdnem általánosan elfogadott né-

zettel és a belőle fakadó gyakorlattal, hogy a gazdaság, a fejlődés motorja az önzés, a féltékenység, a kapzsiság?”

A zsinati dokumentum beszél az egyháznak a történelem különböző korszakaiban végzett szociális tevékenységeiről. Innen tudhatjuk meg, hogy a caritas már az őskereszténység korában is az egyház jelentős tevékenységeihez tartozott, és legalább annyira fontos volt, mint a liturgia. A katolikus egyház államvallássá válásával a caritas intézményesülése is elkezdődött, kórházak, menhelyek és más intézmények jöttek létre az egyház kezdeményezésére. A helyzet természetesen nem mindig volt rózsaszínű, és ma sem az: „Az egyházi vagyongyarapodásával visszaszorult annak eredeti rendeltetése, azaz a szegények java. A gazdaságpolitika önállósodott. Mint gazdag egyház a kereszténység privilégiumokat tartott fenn magának, amely inkább a gazdagok érdekeivel

fonódott össze, nem a szegények védelmében működött. Az ellenmozgalmak, „a szegények egyháza” vagy az ennek megfelelő „szegény egyház” a mai napig kisebbség maradt.”

Az utóbbi száz évben azonban a szegényekről, a hátrányos helyzetbe kerültekről, az elnyomottakról való gondoskodás a társadalomra vonatkozó katolikus tanítás egyik legfontosabb szempontjává vált. Beszélnek erről a pápai megnyilatkozások, de a konkrét kezdeményezések is.

1947-ben Márton Áron püspök elrendelte az egyházmegzei Caritas megalakítását, majd 1990-ben dr. Jakab Antal megyéspüspök a plébánia-Caritasok létrehozását. E rendelkezések, a nyugati testvéregyházak segítsége, de még inkább a dolgot szívügyüknek tekintő plébánosok, szerzetesek és világiak önzetlen tevékenysége révén a katolikus egyház egyik legnagyobb szociális szolgáltatójává nőtte ki magát Romániában és a Székelyföldön. A világ 198 országában tevékenykedő Caritas kezdeményezéseivel egyre hangsúlyosabban van jelen Erdélyben. A négy, itt tevékenykedő egyházmegyei Caritas-szervezet többszáz alkalmazottat foglalkoztat, bajbajutottak tízezreit segíti. Az épülő Hargita megyei otthongondozói hálózat jó példa arra, miként lehet időseket, betegeket úgy gondozni, hogy ne legyenek kénytelenek kiszakadni közösségükből, és hogyan lehet a közösséget (családot, szomszédokat,

rokonokat) bevonni a gondozásba. A hálózat jó példa a szélesebb közösségi összefogásra is. Ami a Gyulafehérvári Caritas és a Hargita Megyei Tanács együttműködéseként indult, mára már maga mögött tudja a helyi tanácsok nagy részének, valamint az Európai Unió PHARE-programjának támogatását. Reményünk van arra, hogy egy éven belül nem marad olyan település Hargita megyében, ahová nem jutnak el ottthoni gondozóink.

... az emberekből még nem vett ki a keresztényi szeretet, a segíteniakarás, a szolidaritás. A mi dolgunk, hogy felerősítsük, megszervezzük és célt mutassunk a jóakaratoknak.

Akiknek az ilyen jellegű gondozás sem képes megoldani problémáit, azoknak kínálja a Caritas-szervezetek időotthonaikat, időnapközieteket, klubjaikat. Több száz cigány gyermek jár a sepsiszentgyörgyi Néri Szent Fülöp Iskolába és a Szatmári Caritas által létrehozott cigányovodákba, iskolákba, így ők talán már jobb eséllyel kezdek meg az életüket.

A fogyatékos gyerekeket, felnőtteket szolgáló intézményhálózatunk folyamatosan bővül.

A szeretet a legfontosabb érték, amelyet megtanulhat az a 350 elhagyott, árva vagy szétbomlott családok-

ból származó gyerek is, akinek a dévai Szent Ferenc Alapítvány ad otthont, kenyeret, iskolát.

Már több mint 10 éve kínál szálást és munkalehetőséget az árvaházból kikerült fiataloknak a csíksomlyói Csibész Alapítvány. De intézményeket működtetnek, szeretetet, támogatást és segítyeket osztanak, a Kolping-családok, a Hit és Fény egyesületek, a Szent Vince társaságok, a Kamillianus-csoportok, a Máltai Szeretetszolgálat, és nagyon sok a plébániák mellett működő alapítvány, egyesület. Erdélyben működött szociális intézményeink, szervezeteink felsorolásához, ismertetéséhez nem lenne elegendő az egész lap terjedelme sem.

A plébánia Caritasokban, a lelkeségi mozgalmakban, csoportosulásokban, egyesületekben önkéntes szociális munkát végző személyek, a szociális céllal szervezett rendezett egyházi gyűjtésekkor befolyt adományok mind arról tanúskodnak, hogy az emberekből még nem vett ki a keresztényi szeretet, a segíteniakarás, a szolidaritás. A mi dolgunk, hogy felerősítsük, megszervezzük és célt mutassunk a jóakaratoknak.

Elekes Zoltán,

a Caritas Csíkszeredai Fogyatékosok Irodájának vezetője
e-mail: caritasinfo@topnet.ro

(A fenti írás változata a **Keresztény Szó** hasábjain jelent meg.)

Az emberre való odafigyelés a szeretet jegyében

Az Unitárius Nők Országos Szövetségének szociális tevékenységéről

Igények, célok, lehetőségek

Internetes, mobiltelefonos, anyagiakban erősen differenciált társadalomban még nagyobb szükség van az emberközpontú szociális gondoskodásra, mint korábban. Az intézményszerű ellátás nem tudja biztosítani az emberhez való megértő, szeretetteljes odafigyelést. Ezért az egyházak keretében működő civil szervezetekre, elsősorban a nőszövetségekre nagy feladat hárul. Ennek a feladatnak a megvalósításán munkálkodik a mintegy 85 tagszervezetből álló, ezen a téren nagy hagyományokkal rendelkező Unitárius Nők Országos Szövetsége (UNOSZ). Célja: közösségformálás, egymásra figyelés, a rászorulóknak segítése. Mivel az UNOSZ nem rendelkezik állandó jövedelemmel (a minimális tagdíjakon kívül), céljai megvalósításához csupán adományok és a pályázatokon elnyert

összegek állnak rendelkezésére. Ezek rendszerint csak meghatározott célokra fordíthatók. A külföldi és belföldi alapítványok által kiírt pályázatok főként a képzést, az infrastruktúra fejlesztését, a hagyományörző és kulturális, oktatási tevékenységeket támogatják, és igen kis figyelmet szentelnek a szociális tevékenységek támogatására (például öregek gondozására), pénzsegélyekről pedig alig esik szó.

Tevékenység

Alapszinten, a helyi nőszövetségekben a közösségi rendezvények, összejövetelek mellett a legfontosabb az önkéntes alapon végzett rendszeres szociális tevékenység: öregek, betegek otthoni látogatása, kórházi látogatások, rászorulóknak támogatása ruhaneművel, pénzzel, árvíz- és jégkárosultak megsegítése, öregotthonok, árvaházak meglátogató-

sa, szeretetsomagok készítése idősök és gyermekek számára ünnepek alkalmával, játékok, könyvek adományozása magyar óvodáknak, az unitárius kollégisták és teológiai hallgatók számára mezőgazdasági termékek adományozása, a helyi iskolák tanulóinak segítése, keresztelők ajándécsomagok készítése, ingyenes orvosi tanácsadás, illetve gyógyszerosztás, az öregek napjának megszervezése, idősök foglalkoztatása: rendszeres kézimunka-tevékenység (például rongyvágás szőnyegszövéshez). Mindehhez az anyagi alapokat önréből (tagdíjak, tombola, sajátkészítésű népi kézimunka, szalmafonatok értékesítése, rendezvények – farsangi, szüreti bálók – bevétele, falun edénykészletek kölcsönadása, adományokból és a külföldi testvéregyházak közsegélyek támogatásából teremtik elő. Az anyagi lehetőségek korántsem fedezik a folyamatosan felmerülő szükségletek költségeit.

Az országos nőszövetség szintjén igyekszünk átfogó szociális célokat támogatni, így például több alkalommal anyagiakkal segítettük az erdélyi magyar szórványgyerekek táboroztatását, hollandiai és svájci adományokból létrehoztunk egy központi segélyalapot, amelyből súlyos esetekben – kérésre, nőszövetségi, illetve lelkeszi ajánlásra – egyszeri azonnali segítyt folyósítunk a választmány határozata alapján, így például beteg gyermekeknek műtetre, kisjövendelmű sokgyermekes családoknak, nyugdíjasoknak gyógyszerre, fiataloknak tanulmányi költségre. Segélyalapunkat az Illyés Közalapítvány többször támogatta.

Az UNOSZ fontosnak tartja a szociális munkával foglalkozók képzését, illetve továbbképzését, részvételét tanácskozáson, kapcsolatok létrehozását és fenntartását más, szociális kérdésekkel foglalkozó szervezetekkel. Ebben fontos szerepet töltött be az öt éven át minden nyáron Homoródszentmártonban megtartott önismereti és személyiségfejlesztő tanfolyamunk, amely elősegítette a résztvevők kommunikációs és empátiakészségének fejlődését, a szociális munkára való alkalmasságot. Információ- és tapasztalatszerzés céljából részt vettünk külföldön és belföldön szociális munkával foglalkozó tanácskozáson, szemináriumokon, civil szervezetek fórumain. Szerveztünk alapító tagja a CONSENS szociális

célokkal foglalkozó ernyőszervezetnek, és tagja a Romániai Ökumenikus Keresztény Nőfórumnak. Az Unitárius Egyház jelenleg egyetlen szociális intézménye a Lókodi Öregotthon, amely a Homoród völgyében, egy kis faluban, Lókodon van. Az UNOSZ közgyűlésének határozata alapján meghatározott program szerint az év minden hónapjában egy-egy nőszövetség meglátogatja az öregotthont, jelentős mennyiségű élelmiszert, mezőgazdasági termékeket, ajándékokat visznek az időseknek, ezzel biztosítják a szükséges alapvető élelmiszerek nagy részét, ugyanakkor szellemi és lelki táplálékot is ajándékoznak azáltal, hogy elbeszélgetnek az idősekkel, műsort mutatnak be.

Az intézményesített ellátás nem tudja biztosítani az emberhez való megértő, szeretetteljes odafordulást. Ezért az egyházak keretében működő civil szervezetekre, elsősorban a nőszövetségekre nagy feladat hárul.

Tervek a jövőre

Szeretnénk ösztönözni a helyi nőszövetségek megalakulását azokban a vidéki unitárius egyházközségekben, ahol még nem működnek, ezenkívül

elő szeretnénk segíteni a helyi nőszövetségek alapítását a szórványvidéken, főként a szociális munka felvállalására. Pályázat útján támogatást kaptunk a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától a szórványban élő unitárius nők szervezeteinek megalakításához. Tervben van Kolozsváron egy nyugdíjasház felépítése, mely otthont adhat azoknak az egyedülálló nyugdíjasoknak vagy házaspároknak, akiknek segítségre van szükségük. A lakók egy része az egyház számára tett nagyobb adomány ellenében kaphat helyet, néhány helyet pedig azoknak biztosítanak, akik anyagiakkal nem rendelkező rászorulóknak. Az előterv elkészült. Költségeit az Unitárius Egyház felvállalta. Az UNOSZ felterjesztéssel kezdeményezte a meglévő kórházi lelkeszi állás mellé egy szociális koordinátori állás létesítését az egyházon belüli szociális munka összehangolása, jobb megszervezése érdekében. Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa jóváhagyta a kérelmet, és az UNOSZ-szal együttműködve kívánja felvállalni a szociális munka megszervezését és elvégzését, tudva azt, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben ez létfontosságú az egyház és a hívek közötti kölcsönös bizalom szempontjából.

Asztalos Klára

UNOSZ – elnök

A Romániai Máltai Segélyszolgálat múltja és jelene

Bizonyosan mindannyian találkoztak már a máltai kereszt szimbólumával, eredetéről és jelentéséről azonban jóval kevesebben tudnak. Eredetét vizsgálva vissza kell tekinteni a korai középkor Európájába, ahol Róma öröksége éppen csak töredékeiben vált – ezoterikus iskolái és kultúráját ápoló intézményei révén – a következő évszázadok kultúrájának alapkövévé. Vele szemben álltak azok, az Európában éppen csak lábukat megvető, keletről jött népek, amelyek gyökértelenségükből éppen úgy keresték a kiutat, mint a már talaját vesztett, de még görög–római neveltetésű óslakosság.

Ezen eszmék és vágyak konglomerátumában született meg a kereszténység által átitatott lovagi eszme, amely a nyers erőszakot a gyengébbek, a megvédendők szolgálatába állította, és vált az ősi és az új érdekegyeztetésévé. A keresztes hadjáratok mintegy lecsapolni igyekeztek a barbár őserőt, és az öncélú, egymást pusztító csatározásból kiutat mutatva, nemesebb cél eléréseért próbálták ezt szolgálatba állítani.

Ebben a korszakban hozták létre a ma Máltáról, akkor még keresztelő Szent Jánosról elnevezett, néha kardot

is forgató szerzetesek rendjét, melynek jellegje: „a hit védelme és a bajbajutottak megsegítése”.

Ez a szellemiség és ez a cél vezérli ma is, több évszázad elteltével a világ számtalan országában működő Máltai Segélyszolgálat tevékenységét.

Az utóbbi időszakban a társadalmi, politikai körülmények kedveztek a karitatív szolgálat szervezésének; négy évtized után polgári szabadságjoggá vált Romániában a civil egyesületek, szervezetek alapítása.

Így a Szuverén Máltai Lovagrend kilenc évszázados eszméje – „A hit védelme és a szegények szolgálata” – szellemében jöhetett létre 1991 tavaszán jogi személyként a Romániai Máltai Segélyszolgálat, amely az elmúlt 12 év leforgása alatt szilárd, életképes hálózatot épített ki túlnyomórészt a katolikus hitvallású vidékeken, de a folyamat jelen pillanatig is fejlődést mutat, kiterjedve immár az ország teljes területére.

Az 1990-es évek közepére a Romániai Máltai Segélyszolgálat országos szervezetté nőtte ki magát, kiépült a hálózata, a Kolozsváron működő főtítkárságon kívül az összes egyházmegyében – gyulafehérvári, jászvárosi, nagyváradi,

szatmárnémeti, temesvári illetve bucaresti – létesültek területi központok.

E hálózat kifejlesztésében – amely 27 fiókszervezetet foglal magában – jelentős szerepet játszott a németországi Malteser Hilfsdienst szervezet, melynek támogatását jelen pillanatban is élvez a Romániai Máltai Segélyszolgálat.

A társadalmi szolidaritás megnyilvánulásait érzékelő közvélemény ma már bizalommal fordult a segélyszolgálat felé, és lassan az olyan szociális és szociálpszichikai feszültségek kezelését bízta a szervezetre, amelyeket a társadalom igazgatási, szociális és egészségügyi intézményhálózata nem tudott megoldani.

Így került sor:

- a hiányosan felszerelt kórházak segélyezésére, a szociális otthonok támogatására, a kisnyugdíjasok, a több gyermeket nevelő családok megélhetési gondjainak enyhítésére;

- az erkölcsi értékrend ápolására lelki gyakorlatok és rendszeres foglalkozások révén;

- a beteg és megfáradt, magukra maradt idős embereket segítő szolgálatok beindítására, illetve gondozó, ápoló intézmények létrehozására – mozgássérült központ, szociális otthonok, idő-

sek otthona, illetve napközi otthona, idősök klubja stb.;

- szociális és információs szolgálatok, orvosi, fogorvosi rendelők stb. kialakítására;
- testi és szellemi fogyatékos gyermekeket foglalkoztató óvoda beindítására;
- megélhetési gondokkal küzdő, kilátástalan helyzetben lévő családok felkarolására;
- elhagyott, árva és súlyosan veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekek, fiatalok tanítására hétvégi iskolákban;
- nevelőszülői program megteremtésére.

Sokoldalú tevékenységét legjobban az adományosztás határozza meg, a szó legtagább értelmében, legyen ez olyan külföldről származó segély, amit

a rászorulóknak juttat a szervezet (élelem, ruha, gyógyászati segédeszköz, gyógyszer) vagy adomány, fürdetés, takarítás, jogi tanácsadás, lelki sebeket gyógyító jó szó.

„Adomány” a biztonságot nyújtó öregotthon, a szociális központ, az óvoda és a mozgássérült központ, és az itt nyújtott szeretetteljes gondozás, ápolás, a fizikailag avagy lelkileg sérült emberekkel való beszélgetés, a törődés is.

A Romániai Máltai Segélyszolgálat keretében tevékenykedő közel ezerkét-száz önkéntest a testvéri szeretetben és mások tiszteletében gyökerező összetartás jellemzi életkortól, nemtől avagy nemzetiségtől függetlenül. Tagjaiban

maga köré tömöríti azon személyeket, akik a hitvallás, a Máltai Lovagrend és a karitatív szervezetek alapeszméitől vezérelve, saját elhatározásból készek arra, hogy önkéntesen, minden anyagi haszon nélkül szolgálják ezeket az eszméket. A megmaradás érdekében a Romániai Máltai Segélyszervezet nagy figyelmet fordít az ifjúsági és gyermekcsoportok tagjainak a szervezet eszméjének szellemében történő nevelésére is.

Barla Zsuzsa
Lázár Alpár Tibor

Máltai Segélyszolgálat Központi Iroda
e-mail: samr_sg@yahoo.com

A Romániai Egyházak Ökumenikus Társulata (AIDRom)

Mi az AIDRom?

Az AIDRom 1991 óta létezik. Neve az Ajutor Interbisericesc Departamentul Romania (Egyházak közötti segély szervezet, romániai részleg) elnevezés rövidítése. Tevékenységét a romániai ortodox, református és lutheránus egyházak együttműködéseként kezdte meg, amelyet a az Egyházak Világtanácsa hangol össze.

Kezdetben az AIDRom fő feladata a szociális diakónia és a környezetvédelem területén megvalósított projektek anyagi támogatása volt. Ugyanakkor a romániai egyházak ökumenikus platformjának a szerepét is felvállalta. Az AIDRom hivatalát Bukarestben nyitották meg állandó alkalmazott személyzettel.

1993-ban a Romániai Egyházak Ökumenikus Társulata – AIDRom névvel hivatalosan is bejegyzett román jogi személyé vált. A társulat közgyűlést évente egyszer tart, az Igazgató Tanács, amelynek tagjai az adományozó partnerek, valamint a tagegyházak képviselői, évente négy alkalommal ül össze.

Miben áll az AIDRom tevékenysége?

A társulat két fontos feladata már a nevéből is kitűnik: egyrészt az egyházak ökumenikus platformját alkotja, másrészt egyházközi segélyszervezetként működik.

Az AIDRom tevékenységét három fő program képezi.

1. Szellemi megújulásra való nevelés. E program leginkább az ökuméné tárgykörével foglalkozik. Ide tartozó tevékenység például a minden év januárjában megszervezett *Keresztyén egység imahete*, valamint az interteológiai konferenciák szervezése. Az etnikumok közötti megbékélés a program egyik fő célja. A *Változásra nevelés* című szemináriumok speciális helyet foglalnak el a programban. E szemináriumok alkalmával a különböző felekezeti és etnikai csoportok számára lehetőség nyílik a dialógusra, a résztvevők kölcsönösen segíthetik egymást közös helyi kezdeményezések

megszervezésében, közösségeik problémáinak megoldásában.

2. Szociális diakónia. E program különös figyelmet fordít az utcagyerekek problémájára: a társulat e gyermekek részére rekuperációs és reintegrációs központot létesített Bukarestben (Sf. Macrina Alapítvány). A program célja a család problémáinak megoldása, mind pedig a nők helyzetének javítása a társadalomban és a családon belül. A program a rokkantakkal, az öregekkel és általában a hátrányos helyzetű személyekkel is foglalkozik.

3. Környezetvédelem. A program célja a környezetvédelem területére vonatkozó társadalmi felelősségtudat színvonalának emelése – mind egyházi, mind pedig osztársadalmi vonatkozásban. Elősegíti a teológusok és ökológusok közötti együttműködést, figyelembe véve az emberiség felelősségét az Isten teremtette világ változtatóságának megőrzéséért. Környezetvédő nemkormányzati szervezetek tevékenységét is támogatják. Az AIDRom természeti csapások vagy egyéb sürgősségi esetek alkalmával gyorssegélyt nyújthat.

Hogyan dolgozik az AIDRom?

Az AIDRom tevékenysége során a következő alapelveket tartja szem előtt:

1. Egyházak közötti együttműködés. Keresztyén szervezetként az AIDRom egyházakkal és keresztyén csoportokkal működik együtt, ösztönzi ezeknek a diakónia, a nevelés és a környezetvédelem területén folytatott tevékenységét.

2. Nemkormányzati szervezetek támogatása. Az AIDRom olyan civil társadalom létrehozásához kíván hozzájárulni, amelyben az embereknek lehetőségük van saját érdekeik védelmében és képviselésében, valamint problémáik megoldásában építően tevékenykedni.

3. Együttműködés. Az AIDRom emberekkel dolgozik emberekért, arra buzdítja a keresztyéneket, hogy mind egyénenként, mind pedig csoportosan erőfeszítéseiket az ökuméné szellemében egyesítsék.

A projektek kivitelezése

Az AIDRom projekteket támogat és saját maga is kivitelező. Az egyházak, egyházi csoportok és megfelelő profilú civil szervezetek nyújthatnak be pályázatokat.

A tagegyházak

Az AIDRom nyitott szervezet: minden csatlakozni kívánó egyházat szívesen lát a társulat tagjaként. Jelenleg a társulat tagegyházai a következők (a csatlakozás éve zárójelben): 1) Román Ortodox Egyház (1991); 2) Református Egyház (1991); 3) Lutheránus Egyház (1991); 4) Zsinatpresbiteri Evangélikus Egyház (1994); 5) Örmény Ortodox Egyház (1994).

Kik az AIDRom támogatói?

Az AIDRom Társulatot főképpen ökumenikus adományozó segélyszervezetek támogatják. Az AIDRom adományozó partnerei a következők: 1) Church of Sweden Aid (Svédország); 2) Danchurchaid (Dánia); 3) Diakonisches Werk (Németország); 4) Kerkinactie (Hollandia); 5) HEKS (Svájc).

Létrejötté óta az AIDRom más szervezetektől és magánszemélyektől is kapott támogatást.

Az AIDRom utazási irodát létesített, valamint egy konferenciaközpontot is kialakított. Mindezek a gazdasági egységek az AIDRom jövedelmét gyarapítják, amelyeket pályázatok támogatására fordít.

Az AIDRom elérhetősége:

címe: București sector 3
calea Călărașilor nr. 177 bl. 45 ap. 18
telefon: 021-3209870
fax: 021-3209873
e-mail: office@aidrom.eunet.ro

Sidó István

AIDRom – környezetvédelmi
programfelelős
e-mail: office@aidrom.eunet.ro

Anyagiak az egyház szolgálatában

Mint bármely intézménynek, az egyháznak is szüksége van anyagi alapokra a rendeltetészerű működéshez. A változó világ eddig nem tapasztalt követelményeket támaszt az egyházakkal és elöljáróikkal szemben. Tapasztalható, hogy egyházaink és gyülekezeti közösségeink súlyos gondjai a külföldről érkező támogatásokkal nem oldhatók meg. A felmerülő nehézségek elsősorban a fenntartással és a működtetéssel kapcsolatosak. Hosszútávra szóló megoldásokat kell keresni, a felelős és hozzáértő gazdálkodás útjára kell lépni.

Az Anyagiak az egyház szolgálatában című gyulafehérvári főegyházmegyei zsinati dokumentummal, *Az egyház pénze vagy a miénk?* című interjúval, valamint Szabó István *Vállalkozásfejlesztés a közösségben* című cikkével a fentiekben vázolt problémakörre és a lehetséges megoldásokra igyekszünk rávilágítani.

„Az ültető és öntöző egyek, el is nyeri mindegyik a jutalmát fáradozásához mérten. Istennek vagyunk ugyanis munkatársai, ti meg Isten szántóföldje, Isten épülete vagytok.” (1Kor 3, 8–9)

„Menjete el az egész világra és hirdessétek az evangéliumot” olvassuk Márk evangéliumában. (Mk 16, 15) Ez az egyház létalapja és küldetése. Nem emberi elgondolásból, hanem isteni rendelés alapján végzi feladatát. Sokrétű tevékenysége nem végezhető anyagi háttér nélkül. Az anyagiakra való ráutaltságunk természeti törvényen és isteni rendelésen alapul. Felelősek vagyunk azért, hogy az anyagi javakat okosan használjuk fel Krisztus egyháza javára.

Az Egyházi Törvénykönyv anyagi javakról tárgyalva kimondja: „A katolikus egyháznak született joga, hogy a világi hatalomtól függetlenül anyagi javakat szerezzon, birtokoljon, igazgasson és elidegenítsen sajátos céljai szolgálatára.” (Az 1254-es kánon első cikkelye) Az egyház tehát az államhatalomtól függetlenül rendelkezik anyagi javakkal. Ez azt is jelenti, hogy az egyház anyagi javakat szerezhethet, birtokolhat, kamatoztathat, és anyagi forrásait jogilag biztosíthatja.

Közismert Jézus mondása „a munkás megérdemli a maga bérét...” (Lk 10,7), Szent Pál pedig így érvel: „az evangélium hirdetői az evangéliumból éljenek.” (1Kor 9,14) A *Presbiterium Ordinis* kezdetű zsinati határozatban ez olvasható: „... történjék gondoskodás azoknak a tisztes megélhetéséről, akik Isten népét valamilyen módon szolgálták vagy szolgálják.” (20. pont)

Evangéliumhirdetői feladata teljesítésében az egyházat mind plébániai, mind egyházmegyei szinten támogatni kell. Támogassák arányosan a hitoktatást, a hitismeretek terjesztéséhez szükséges eszközök beszerzését, más tevékenységeket, de a segítő szeretet gyakorlását is. Ez napjainkban egyre több figyelmet és anyagi áldozatot kíván tőlünk. Jézus így buzdít cselekvésre: „Amit a legkisebb testvéreim közül egyvel is tettetek, velem tettétek.” (Mt 25,40)

A pártállami diktatúra idején az egyház anyagilag szinte teljesen összeomlott. Nemcsak azért, mert javait elkobozták, hanem azért is, mert a hívek egy részét úgy megfélemlítették, hogy az egyházzal semmiféle kapcsolatot nem mertek tartani, s nem gondoskodtak az egyház anyagi támogatásáról sem. Aki hűséges maradt, többnyire a szegényebb réteghez tartozott, így, még ha erején felül áldozott is az egyház céljaira, legfőképpen a működéshez szükséges pénzüsszegek gyűlték össze, fejlesztésről szó sem lehetett.

Főegyházmegyénk fontos feladata a papképzés folytonosságának biztosítása, a szórványban élő hívek lelkipálos feltevéseinek megteremtése (szórványpasztoráció), valamint az egyházi iskolák működtetése, a katolikus oktatás és nevelés biztosítása. Jelentőségében ugyanilyen fontosságú a gyulafehérvári főegyházmegye zavartalan működtetése és irányító szerepének megtartása. A főegyházmegye nem rendelkezik elegendő anyagi háttérrel, amelyből biztosíthatná e sorsdöntő tevékenységeinek zavartalan folyamatát. Jelenleg e tevékenységeket a hívek áldozatkészsége (a plébániák bevételeiből erre a célra elkülönített hozzájárulások, perselypénzek és adományok), valamint a külföldi segélyszervezetek és egyházi intézményektől kapott támogatások igénybevételevel biztosítjuk.

Az anyagiakra való ráutaltságunk természeti törvényen és isteni rendelésen alapul. Felelősek vagyunk azért, hogy az anyagi javakat okosan használjuk fel Krisztus egyháza javára.

Az elmúlt időszak templomépítései, felújításai valamint a Caritas létesítményei nem valósulhattak volna meg a külföldi segélyszervezetek, különösen a Kirche in Not, az Europäischer Hilfsfonds, a Renovabis, az Amerikai Püspöki Konferencia, a németországi, osztrák, svájci, hollandiai, olaszországi, magyarországi, valamint más országokbeli szervezetek és alapítványok nagyvonalú anyagi segítsége nélkül. A nyugati katolikus szervezetek által folyósított támogatások hatására pa-

pokban és hívekben az a gondolkodásmód alakult ki, hogy csak külföldi segélyek felhasználásával lehet nagyobb beruházásokba kezdeni.

E felfogás megváltoztatása, valamint saját anyagi alap létrehozása érdekében a bővített gazdasági bizottság döntése alapján 2000. január 1-jétől a külföldről kapott segélyek nagy részét az illető szervezetek jóváhagyásával visszatérítendő támogatás formájában bocsátják plébániák, egyházi intézmények rendelkezésére anyagi helyzetüktől függően. A szórványban levők a kapott segélynek csupán 10%-át fizetik vissza. A többi plébánia a kapott támogatást 5–10 év leforgása alatt téríti vissza a gazdasági bizottsággal történt megállapodás alapján.

Főegyházmegyénk fontos gondja az ingatlanok helyzete is. A plébániák és különböző egyházi intézmények részben kaptak ugyan vissza ingatlanokat, ezek azonban kevés hasznot hoznak. Helyreállításuk, fenntartásuk, hasznosításuk viszont súlyos anyagi terhet jelent.

A főegyházmegye papságának átlagéletkora egyre magasabb. A jelenlegi gazdasági helyzet nagyfokú rugalmasságot és hozzáértést igényel. A papság nem részesült a vagyonkezeléshez, gazdálkodáshoz szükséges képzésben. Ebben a helyzetben nagy szükség van azoknak az egyházat támogató, vallásos lelkületű világi munkatársaknak a bevonására – főállásban vagy bedolgozóként –, akik kellő gazdasági ismeretekkel (pénzügy, adóügy, jogügy, társadalombiztosítás stb.) rendelkeznek, és nagy segítséget nyújthatnak a papságnak.

Javaslatok

1. Napjainkban egyre fontosabb, hogy a gazdasági ügyintézkést megfelelő szakemberek végezzék, különösen a főesperesi kerületek székhelyén. Fontos, hogy a főegyházmegyének legyen főállású, viszonylag fiatal, rugalmas pénzügyi szakembere, építészmérnöke, jogásza, aki a központban mindig elérhető, és szükség esetén kiszállhat az egyház-községekbe is. Ajánlott, hogy, ahol csak lehet, működjön az egyháztanács keretében egy gazdasági szakbizottság is, amelynek részfeladata az évi költségvetési terv kidolgozása, a zárszámadás elkészítése, az anyagi javak szerzése és azok célszerű felhasználása.

2. Ki kell építeni a plébániák infrastruktúráját. Az új földtörvény részben lehetővé teszi, hogy főegyházmegyénk plébániái is visszakapják államosított földterületeiket. Minden plébánia pontosan vegye számba hol, mekkora és milyen minőségű mezőgazdasági területtel rendelkezik. Szakértői segítséggel készítsenek jövedelmezőségi számítást arról, miként lehet hatékonyan megművelni a földeket, illetve gazdaságosabb-e, ha bérbe adják azokat.

3. Minden egyházi alkalmazott részesüljön tisztségének megfelelő javadalmazásban. A fizetések megállapításakor figyelembe kell venni az erre vonatkozó előírásokat, valamint az állami és magánmunkaadóknál hasonló munkakörben dolgozók jövedelmét is.

4. Az egyház működéséhez szükséges anyagiakat Isten segítségével mellett ezután is áldozatos híveink biztosítják. Ugyanakkor ajánlott állandó perselyek felállítását a rendeltetés pontos megnevezésével. Ezenkívül különleges célt szolgáló gyűjtést is lehet szervezni, de a nagyobb munkák (általános javítások, beruházások) elvégzésére való gyűjtés csak az egyháztanács előzetes jóváhagyásával történjék.

5. A plébániai Caritas-szolgálat megszervezése és hatékony működése áldásos tevékenység a rászoruló hívek segítésében. Az állandó jelleggel vagy alkalmanként segélyben részesülő híveken kívül a plébános ismerje az úgynevezett „néma koldusokat”, akik nem mernek kérni, de hálások, ha időnként rájuk is gondolnak.

6. Műemléképületeinkről, templomainkról és egyházi műkincseinkről készült nyilvántartás, de pontos leírásuk még sok helyen hiányzik.

7. A műkincseket egyházmegyei múzeumban kellene elhelyezni, ahol gondoskodnának biztonságos őrzésükről.

8. Az egyre romló közbiztonság miatt egyházi épületeinkre fokozott figyelmet kell fordítani. Lehetőleg kössenek biztosítást minden fontos egyházi épületre. Erről a plébános vagy a megbízottja gondoskodik.

9. Legyen gondunk az épületekre. Az épületek állaga is folyamatosan romlik. Ezért ajánlatos, hogy az üres plébánia-épületek valamilyen funkciót kapjanak: szolgálati lakásként használatba lehet adni fiatal házasoknak, akik árvaházi gyermekek nevelését vagy egy filia lelkigondozását vállalják. Erre állami támogatást is lehetne kérni. Ki lehet adni katolikus közösségeknek (Kolping-család, cserkészek) vagy karitatív szervezeteknek – a tulajdonjog átruházása nélkül –, amelyek használati díj fejében megjavítanák, karbantartanák azokat. Helyet lehet adni bennük egyházi óvodáknak, iskoláknak. A fiatalok nevelését szolgáló, multifunkcionális épületekké is át lehet alakítani azokat, ahol minden korosztály megtalálná az őt érdeklő tevékenységet (műhelyek, előadótermek, gyógytornatermek, könyvtár stb.). Ki lehet adni vállalkozóknak, és a bérből karbantartanák a plébániaépületet és a templomot is. Hajléktalanok szálláshelyül is át lehet alakítani azokat. A legjobb felhasználhatóság figyelembevételével a megoldások végeláthatatlan lehetősége kínálkozik.

10. Fontos, hogy a Hittudományi Főiskola növendékei is részesüljenek közgazdasági, vagyongazdálkodási, könyvelési, informatikai oktatásban.

11. Az új gazdasági rendszerben lehetőség nyílt arra, hogy a plébániák keretében

gazdasági tevékenységet is folytassanak: „Az egyház anyagi javakat szerezhet minden olyan – akár a természetjog, akár a tételes jog alapján – jogos módon, ahogyan mások szerezhetnek.” (CIC 1259) Ebben az esetben a kevesebb, de tisztességes haszonra kell törekedni a törvény biztosította keretek között, és mindenképpen óvakodni kell az ésszerűség mértékét meghaladó kockázattól.

Rendelkezések

106. A plébános valamint az egyháztanács az egyházközség javait a jó gazda gondosságával kezelje. Egyházi ingatlant lehetőleg ne adjanak el. Válságos helyzetben se döntsön egyedül a plébános, szándékáról tájékoztassa előbb a főegyházmegyei hatóságot. Ingatlanokat csak hivatalos szerződés alapján szabad bérbe adni.

A lelkipásztor vegye nyilvántartásba a plébánia ingó és ingatlan vagyonát. Az ingatlanról szerezzen telexkópiát kivonatát vagy tulajdonlap-másolatot, amelyet a plébánia irattárában helyezzen el.

Az ingatlanok építéséhez, felújításához, valamint az adásvételi szerződések érvényességéhez püspöki jóváhagyó záradék szükséges.

114. A krisztushívók ne tévesszék össze az eszközt a céllal az anyagi javak megszerzésénél, megőrzésénél és gyarapításánál. Minden esetben tartsák szem előtt az egyház rendeltetését és küldetését, hogy ezáltal az „anyagiak” hatékony eszközei legyenek a lelkiek szolgálatának!

107. A krisztushívóktól egyházunk méltán elvárja, hogy sajátos céljainak megvalósításában anyagilag is támogassák. (vö. CIC 1260–1261) A híveket megilleti a korrekt, nyílt tájékoztatás plébániájuk és egyházmegyéjük anyagi helyzetéről, gondjairól és terveiről. A hívek érezzék kötelességüknek, hogy évi nettó jövedelmük legalább 1%-át ajánlják fel hozzájárulásként saját plébániájuk javára. (vö. CIC 1262) A plébánosok vezessék be ezt mindenütt.

108. Az egyházközség tulajdonát képező bármilyen jellegű műalkotást (festményt, szobrot, faragványt, ötvösmunkát stb.) csak a főegyházmegyei hatóság előzetes jóváhagyásával szabad javítani, restaurálni, kölcsönadni és eladni.

Ha ezeket a műalkotásokat javítani vagy restauráltatni kell, a munkálatokat csak írásbeli szerződés alapján és megbízható szakemberekkel lehet végeztetni.

Ha a plébániák tulajdonában régi könyvek, folyóiratok vagy írott dokumentumok vannak, ezekre is érvényesek a műkincsekre vonatkozó szabályok.

109. A plébániák üzleti és gazdasági vállalkozásba a főegyházmegyei hatóság engedélye nélkül ne kezdjenek. A vállalkozás esetleges sikertelensége vagy bármilyen visszaélés esetén a főegyházmegyei hatóság nem vállal felelősséget.

110. Minden pap készítse el végrendeletét legkésőbb felszentelésének ötödik évében, majd ötvenként újítsa meg azt. A végrendelet készítésekor figyelembe kell venni az állami törvényeket és az egyházmegyei előírásokat. A végrendelet őrzési helye a főesperesi hivatal. A főegyházmegye minden papja hagyatékának tisztes részét – minimum 50%-át ajánlja fel egyházmegyei célokra (25%-át az egyházmegyének, 25%-át a teológiának). A liturgikus tárgyakat és a papi ruhákat valamelyik paptestvér kapja meg, a könyveket lehetőleg valamelyik egyházi könyvtár örökölje. Jelentős változás esetén a végrendeletet meg kell újítani.

111. Azok a krisztushívó világjak, akik egyházi célokra is hagyatkozhatnak, olyan végrendeletet készítsenek, amely jogilag érvényes, és a köteles részre jogosult örökös maradéktalanul kapja meg járandóságát.

Az egyházmegyére, illetve intézményeire hagyott örökségek hasznosításában arra kell törekedni, hogy azok valóban hatékonyan szolgálják az egyházi célkitűzéseket, és feleljenek meg az örökgyógy szándékának.

112. Az állami törvények figyelembe vételével, évente legalább egyszer, minden egyházmegyei intézmény készítsen pontos leltárt a vagyonról és annak állagáról. Ezen intézmények hatékony működésének biztosítása érdekében készítsenek felmérést és tervet a meglévő javak kezelésére, valamint újabb anyagi források feltárására, szertzésére és azok ésszerű felhasználására vonatkozóan.

113. A könyvelést és pénzügyi nyilvántartást az egyházközség tevékenységének függvényében kell vezetni. A könyvelés legyen naprakész, és minden bevételi vagy kiadási tétellelhez csatolni kell az igazoló okmányt. A plébánia könyvvitelét lehetőleg szakember végezze. Amennyiben erre nincs mód, akkor más, hozzáértő személy segítségét kell igénybe venni. A főegyházmegyei hatóság hozzáértő személyek bevonásával eligazítást és felvilágosítást ad az adódó kérdések esetében.

A pénzügyek kezelésénél, valamint a könyvelésnél az állami és egyházi rendeletek betartása a hivatalvezetők feladata. Esetleges mulasztás vagy szabálytalanság büntetése nem terheli a főegyházmegyei hatóságot.

114. A krisztushívók ne tévesszék össze az eszközt a céllal az anyagi javak megszerzésénél, megőrzésénél és gyarapításánál. Minden esetben tartsák szem előtt az egyház rendeltetését és küldetését, hogy ezáltal az „anyagiak” hatékony eszközei legyenek a lelkiek szolgálatának!

„Az egyház pénze vagy a miénk?” (Interjú)

Az alábbi írás a *Keresztény Szó* 2003. januári számában megjelent interjú rövidített változata.

Barth Ottó, a Gyulafehérvári Római Katolikus Főegyházmegye gazdasági igazgatója válaszol Jakabffy Tamás kérdéseire.

Az utca emberétől gyakran hallani azt a magabiztos vélekedést, hogy „van az egyháznak pénze”. Mégis, miközben a főegyházmegye költségvetési mutatóit nézegetem, és hamarjában összeadom a bevételeket, feltűnik, hogy a pénzforgalom közel 90%-a segélyekből áll össze.

Az, hogy gazdagok lennénk, egyértelműen nem igaz. Lehet, hogy első pillantásra úgy tűnik, hiszen az egyház sok helyen építkezett, földi javakban bővült. Gondolok a nagy beruházásokra a főegyházmegye területén – például az utóbbi időben épített huszonöt templomra, a hét kápolnára, a csíksomlyói klarissza kolostorra, a csíkszeredai Segítő Mária Gimnáziumra, a Székelyudvarhelyi Pastor Bonus papi otthonra, a gyergyószentmiklósi Szent Benedek, a csíksomlyói Jakab Antal, a marosvásárhelyi Deus Providebit tanulmányi házakra, valamint a Caritas keretében létesített intézményekre: a gyergyószentmiklósi Szent Erzsébet öregotthonra, a székelyudvarhelyi Szent Lukács Egységügyi Központ, illetve a házi beteggondozó központokra és más szociális létesítményekre. Ezek ismeretében feltétlenül úgy tűnhet, hogy az egyháznak valóban bőségesen van pénze. Ez azonban önmagában téves megfogalmazás volna. Minden nagyobb beruházást csak a külföldi segélyek tesznek lehetővé, általában célpénzek, olyan támogatások tehát, amelyeket csak arra lehetett használni, amire kértük. Csakhogy az egyháznak ahhoz, hogy rendeltetésszerűen működjék, igen nagy összegekre van szüksége, és ezeket nekünk kell előteremtenünk, külföldi szervezetek fenntartási, működtetési költségekre ugyanis nem adnak támogatást. Sajnos, ezen a téren nagyon szűkösen állunk, épp hogy máról holnapra élünk. Az általános szegénység az egyházban is érezteti hatását. Szegények vagyunk, mindenképpen fenn kell tartanunk az egyházi intézményeket.

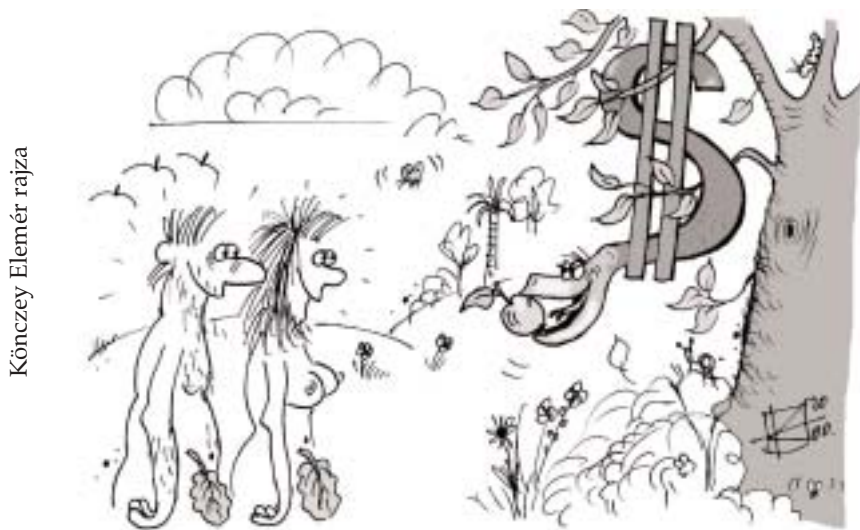
Csakhogy – és ez egyre világosabban látható sajátosságunk – nem pusztán szegények vagyunk, de egyre inkább azok leszünk, mert meggyőződéseim szerint nem tudunk igazán jól gazdálkodni azzal a kevéssel sem, amink van. Hogy példát is mondjak,

mégpedig igen általános érvényű példát: a templomépítés nálunk körülbelül kétszer annyiba kerül, mint más, a gazdálkodás terén nagyobb tapasztalattal rendelkező országokban. És ugyanez a helyzet a nagyobb méretű javítások esetében. Általában már azelőtt hozzáfognak a munkálatokhoz, hogy a szükséges pénzalap a munkáltató rendelkezésére állna, de az is meg-esik, hogy már a tervek teljes elkészítésére sincs meg a szükséges pénz. Hozzáfognak az építkezéshez vagy javításhoz a megfelelő szerződés és szakmai felügyelet nélkül, és ahogy a pénz jön, úgy építkeznek, minden évben egy keveset. Időközben persze romlik

rábbi hiánya miatt olyan templomok épültek, amelyeket – mi is így tartjuk – nem lett volna szabad felépíteni. Amióta az építészeti iroda működik, csak azokat az építkezéseket hagyjuk jóvá, amelyeknek a tervei teljesen elkészültek, a munkáltatónak az építészeti iroda módosító ajánlatait figyelembe kell vennie. És az egyházmegye részéről kiadandó építkezési engedélyt is csak akkor írjuk alá, amikor meggyőzően körvonalazódik a megvalósítás gazdasági lehetősége.

A templomok esetében rögtön hozzá kell fűznünk még egy lényeges megjegyzést: hatalmas épített örökséggel rendelkezünk. Ennek folytán szak-

Szöveg nélkül

az épület állaga, télen szétfagy, amit nyáron vakoltak, kézen-közön eltűnik az építőanyag, tavasszal újból elkezdik, s egy nagyobb építkezés – például templom – három-négyszer annyi időt emészt fel, mint amennyi normálisnak tekinthető.

Erdély-szerte növekszenek a templomok, de felhangzanak az ellenvélemények is: túl hivatkozók, túl drága, nincs kinek. Felülbírálja-e, ellenőrzi-e a főegyházmegye gazdasági hivatala a templomépítéseket, és ha igen, hogyan?

A Gazdasági Bizottság, amelynek van egy szűkített és bővített formája, elemzi a templomépítések támogatására beérkező kéréseket. A szűkített bizottság öttagú: az érseki helynök-irodaigazgatóból, a főkönyvelőből, a gazdasági intézőből, a jogtanácsosból és a gazdasági igazgatóból áll. A bővített bizottságban pedig mintegy 20 személy munkálkodik, a főegyházmegye teljes egészét képviselik. Minden kerületből van tagja. Nemrég létesítettünk egy építészeti irodát is, melynek ko-

mai és gazdasági szempontból az új templomok építése nem foglal el központi szerepet. Másfelől pedig a helyreállítási munkálatok az új beruházásokkal legalább azonos mértékű figyelmet és anyagi áldozatot követelnek.

Mindeddig építési tervekről, anyagi háttérrel, gazdaságos tervezésről esett szó, de arról nem, hogy bárki is megvizsgálja, van-e az illető templomnak létjogosultsága demográfiai értelemben, van-e józan pasztorális megfontolás. Egyáltalán: milyen szakemberekből áll az építészeti iroda?

Templomépítés esetében kikérjük a pasztorális bizottság véleményét, ha pedig új plébánia létesítéséről van szó, akkor a szenátus véleményét is, amint azt a kánonjogi kódex is előírja. Az elmúlt évek folyamán kérésünkre minden jelentősebb – a liturgikus teret érintő – tervet az Egyházmegyei Liturgikus és Egyházművészeti Bizottság (ELEB) lelkészekből, képzőművészekből, mérnökökből és restaurátorokból álló testülete elemzett. A 2002

tavasza Gyulafehérváron létesített építészeti iroda az építészettel kapcsolatos sajátos problémákat vizsgálja felül. Ezáltal a tervek és közvetve a megvalósuló beruházások minőségi voltára, illetve a fölösleges költségek kizárására törekszünk. Sok tervező szeretné ugyanis a „megálmodott” tervét megvalósíttatni a hívek, illetőleg a külföldi adományozók zsebéből. Nevet szeretne magának szerezni az általa tervezett épülettel, ezért nem ritka a nagyzás, a magamutogatás, az egyénieskedés. Sajnos, mindez gyakran túl sokba kerül az egyháznak és a külföldi támogatóknak, ezért az utóbbi időben egyre inkább utasítanak vissza Nyugat-Európában is efféle projekteket. Ne feledjük: ott is csökkennek a támogatási alapok.

Az építészeti irodában egy műépítész dolgozik, a kolozsvári Macalik Arnold. Az érsekségnek korábban is volt építészeti tanácsadója, dr. Szekeles Gerő személyében. Minden nagyobb építkezésnél szaktanácsadókat vonunk be. Segítségükkel véglegesítjük a szerződéseket. De nagyobb beruházások esetén helyben is megbízunk felelős építőmérnököt, aki a művezetést felügyeli, és akit az érsekség fizet. Ő pedig nap mint nap a helyszínen ellenőrzi a munka menetét. Kidolgoztunk egy szerződésmodellt, amelyet a nagyobb beruházások esetében alkalmazunk.

Mindezek a lépések arra is jók, hogy a templomépítéseket (és általában más építkezéseket is) valamilyen ellenőrizhetővé tehesük: ne legyen a templom hivalkodó, hanem a célnak megfelelő. Ne a torony, a harang vagy a diadalmaskodó stílus uralja, hanem legyen valódi összejöveteleli hely a közösség számára – istentiszteletre, közösségi tevékenységekre, (ön)képzésre, lelki felüdülésre. Azt szeretnénk elérni, hogy a templomok megrendelői, tervezői (és használói) vegyék figyelembe: a ma templomait nem a múlt század embereinek építjük. A sablonok kritikátlan követése nem vezet sehova.

A külföldi segélyek százalékaránya 55. Ez valószínűleg már csökkenő mértékű az öt-tíz évvel ezelőttihez képest. Van-e „apadás”, és milyen ütemű?

Nem lehet azt mondani, hogy az egyházmegye régebben többet kapott, ugyanis az utóbbi időben nagy erőfeszítéseket tettünk annak érdekében, hogy a csökkenőfélben levő külföldi segélyező „hajlandóságot” kiegyensúlyozzuk. Így sikerült ezt az összeget megtartanunk. Ez a célirányos erőfeszítés természetesen új kapcsolatok keresését jelenti, újabb külföldi jótévközel felkutatását, pontos levelezést, átte-

kinthető elszámolásokat, udvariasságot. Sikerült néhány segélyszervezetnek a támogatását megnyerni egészen konkrét céljaink számára. A jövőre nézve kidolgoztunk egy stratégiát – hiszen nyilvánvaló, hogy ebből a lehetetlen helyzetből feltétlenül kiutat kell keresnünk –, és eljutottunk a főegyházmegyei segélyalap létrehozásának gondolatához.

Az építkezések megfelelő vezetéséhez a pénznek meg kell lennie, hogy a késlekedésekből, szervezetlenségekből adódó nagyarányú veszteséget el lehessen kerülni. A szükséges pénzalapokat viszont általában nem tudjuk egyszerre előteremteni, és a külföldi szervezetektől sem tudjuk egyszerre kérni. Sokat elmélkedtem az öszövet-

A főegyházmegyei segélyalap létrehozásának és működtetésének alapja: engedélyt kérünk arra, hogy a támogatásként megítélt összegeket úgy adhassuk át a plébániáknak, intézményeknek, hogy azok a kiadott összegek egy részét bizonyos átfutási idő után szolidaritás címén, önkéntesen visszaszolgáltassák. Ebből a „visszaszolgáltatásból” jönné létre fokról fokra a segélyalap.

segi József leleményességén, és ugyanúgy sokat töprengtem a hét bő és hét szűk esztendő példáján. Elemeztem az elmúlt tíz év bevételeit, és világossá vált, hogy egy bizonyos összeget évente megkapunk külföldről, ez aránylag konstans. Látnivaló másfelől, hogy egyre nehezebben adnak. Arra a következtetésre jutottam, hogy a következő tíz esztendőt egészen másképp kell megterveznünk a főegyházmegye gazdálkodásának perspektívájában. Valószínűleg akkor sem fogunk több pénzt igényelni, és kapni sem. De másképp kell felhasználnunk ahhoz, hogy ne csak megélni tudjuk, hanem valamelyes anyagi biztonságra is szert tehesünk.

A főegyházmegyei segélyalap létrehozásának és működtetésének alapja: engedélyt kérünk arra, hogy a támogatásként megítélt összegeket úgy adhassuk át a plébániáknak, intézményeknek, hogy azok a kiadott összegek egy részét bizonyos átfutási idő után szolidaritás címén, önkéntesen visszaszolgáltassák. Ebből a „visszaszolgáltatásból” jönné létre fokról fokra a segélyalap.

Az elképzelés megvalósításában főleg a Renovabis, a Német Püspöki Konferencia segélyszervezete és a rottenburg-stuttgarteri egyházmegye az el-

sőrendű partner. Jelentősen támogatnak. Amikor a rottenburg-stuttgarteri egyházmegye egyik szakembere – aki történetesen a mi ügyeinkkel foglalkozik – átolvasta a főegyházmegyei segélyalap projektjét, azt mondta: aznap este sokáig nem tudott elaludni, mert rájött, mekkora lehetőség rejlik ebben a többi, általuk támogatott egyházmegye és ország számára. Beírtam ugyanis a tervezetünkbe azt, hogy az egyházmegyei segélyalap létesítését mint módszert alkalmasnak tartom arra, hogy az összes kelet-közép-európai országban – de a harmadik világ egyik-másik országában is – modellnek tekinthessék a záros időn belül történő saját lábra álláshoz.

Milyen mértékű a „visszaszolgáltatás”?

A rendszerünk két évvel ezelőtt indult. És valóban működik, még ha nehézségek árán is. Azoknak a plébániáknak, amelyek e projekt keretében támogatásban részesültek, a beruházásuk befejezésétől számítva lehetőleg öt év leforgása alatt vissza kell téríteniük kamatmentesen az egy-szerre(!) megkapott összeg bizonyos százalékát. Ha például egy diaszpóra-plébánia templomjavításáról, festéséről, tetőzet-javításáról van szó, öt éven belül kell visszafizetnie a megpályázott összeg mintegy 10%-át, ha pedig nem szórványplébánia, akkor 20–60%-át – anyagi lehetőségeitől függően. A visszatérítés arányát azonban már a pályázat megírásakor meg kell neveznie.

A szolidaritás erkölcsi kötelesség, de nem jogi fogalom. Mi van akkor, ha a plébános kér ugyan egy bizonyos összeget – mert természetesen valóban szüksége van rá az egyházközségnek –, de nem lesz módjában pénzben kifejezett „szolidaritást” vállalni, bármennyire szeretné is. A szolidaritásra mint erkölcsi kötelesség teljesítésére – vagy mint az egyház szociális tanításának egyik kulcselemére – aligha bírhatnak rá jogi értelemben. Mondhatjuk-e azt, hogy a szolidaritás vállalása e projekt fogalomhasználatában „szerződési feltétel”? Hiszen a szolidaritás – mint mindenféle erény – csak felajánlható, de semmiképp sem várható el.

Van egy olyan oldala is ennek az egésznek, ami bennünket erkölcsileg kötelez. Hiszen elsősorban egyházi intézményekről van szó: mi plébániákat, egyházi intézményeket támogatunk, nem kft-ket vagy gazdasági vállalkozásokat. Az összeget, amit átadunk, egyházi célra használják fel, amit pedig visszajuttatnak hozzánk, az ugyancsak egyházi célokat szolgál.

Lehet ugyanis, hogy éppen az aktuális folyamodó szorul négy-öt év múlva újabb támogatásra, és akkor megint lesz miből adnunk. Nincs annyira szegény plébánia, amely – miután a szükséges támogatást megkapja – egy megszabott idő lejártával ne tudná visszatéríteni, mégpedig kamatmentesen, a támogatás valamekkora százalékát. Hittudományi Főiskolánk persze ez esetben más elbírálás alá esik. Nincs ki, és nincs honnan visszafizessen bármit is, ha támogatást kap tőlünk. Ahol azonban egy fizetőképességű közösség akar valamit – például tornyot, tetőjavítást, hittantermet vagy garázst –, akkor ettől a közösségtől a méltányosság jegyében is kérhetjük a szolidaritás kifejezését, immár talán mások érdekében. A segélyalapot soha nem fogjuk másra használni, mint segélyezésre, és külön számlán kezeljük, minden más gazdasági tevékenységtől elkülönítve. Javításra, szolgáltatási autót vásárlására, tanulmányi célokra vehető igénybe, de ugyanide térül vissza egy része. Persze az egyházmegye indokolt esetben felmentést is adhat a részleges térítés alól.

Milyen fogadtatása volt ennek a reformnak?

Nem volt könnyű elfogadtatni a papokkal és a hívekkel ezt a módszert, mert hozzászórtak, hogy addig mindent ingyen kaptak, mostantól azonban sokkal jobban meg kell(ett) fontolnunk, mit, mennyit kérnek, hiszen egy része számukra újabb kiadás lesz. Viszont sokkal felelősségteljesebben terveznek.

A főegyházmegyei segélyalap nagysága szolidaritásunk függvényében növekszik. Külföldi jótévedőink támogatása mellett a magunk részéről is óriási erőfeszítésekre van szükség. Célunk, hogy az egyházmegye alapításának millenniumára a működéshez szükséges függetlenséget elérjük. A közeljövőre nézve nem kizárt, hogy a Renovabistól és a rottenburg-stuttgarti egyházmegyétől tekintélyes mértékű támogatást kapunk, akkorát, hogy a megkezdett építkezéseket befejezhetjük, három éven belül pedig fel tudjuk újítani a (szolgálati) autóparkot.

Azért a gazdálkodásnak mégis csak van egy olyan arculata, amelyről eddig nem esett szó. Kizárható-e az, hogy a főegyházmegyének profittermelő tevékenysége legyen? A nyugati egyház történetét ismerők nagyon jól tudják, hogy az egyházi közösségek – például elsősorban szerzetesrendek – fenntartásához a sörgyárak, a sajtógyárak, a manufaktúrák elsőrendű eszközül szolgáltak.

Nincs kizárva. Tulajdonképpen van is ilyen tevékenységünk, példa rá

az a nyomdavállalat, a Gloria kft., amely a Keresztény Szót is kiadja. Profittermelő vállalkozásként elsőrendű feladata az, hogy egyházmegyei sajtótermékeink folyamatos megjelenését és fejlesztését biztosítsa. A Székesegyház restaurálása érdekében szintén létesítettünk – Restaurare kft. néven – egy termelő alegységet. A Caritas-szervezetek mellett is működnek kft-k. Néhány plébániának van gazdasági tevékenységet végző alintézménye. Mi is – a szűkebben értelmezett gyulafehérvári központ – szőlőmegmunkálást végzünk, gazdasági részlegünkön működik egy tehén- és egy disznófarm, sőt, lenne tejfeldolgozó kisüzem is – nyilván elsősorban a központ és a Hittudományi Főiskola fenntartására. De egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy csak a szükség kényszerít rá, nem elsőrendű célunk a haszonszerzés.

... mostantól azonban sokkal jobban meg kell(ett) fontolnunk, mit, mennyit kérnek, hiszen egy része számukra újabb kiadás lesz. Viszont sokkal felelősségteljesebben terveznek. A főegyházmegyei segélyalap nagysága szolidaritásunk függvényében növekszik.

Az egyházmegye bátorítja-e a plébánosokat arra, hogy vállalkozással is előmozdítsák plébániájuk anyagi helyzetének javítását, vagy nem javallja?

Nem javasoljuk a plébánosoknak, hogy vállalkozásokkal foglalkozzanak, és az egyházközség pénzét esetleg kockára tegyék. Viszont ha az egyháztanácsban olyan szakemberek vannak, akik ezt hozzáértő módon végezni tudják, akkor azok tegyék meg. De semmiképpen se a plébános! A plébánia, az egyházközség gazdálkodhat, de ne ez legyen a fő tevékenysége. Ne tűnjék úgy, hogy a világiakkal mintegy „versenyezve” akar gyűjteni, gazdagodni. Egyházunk természetesen megengedi az anyagi javak gyűjtését, de tartsuk szem előtt az egyház elsődleges rendeltetését és célját, különben elveszítjük erkölcsi hitelünket.

Tény, hogy a katolikus közemberek úgy láthatják: ahol pénzt termelnek, onnan előbb-utóbb kivész a nyitott szívű szolidaritás, ahol a haszon növelésére törekednek, ott nem fogják feltétlenül az önzetlen segítséget szorgalmazni, ahol megjelenik a fényűzés, ott elhal az együttérzés. Csakhogy ez újra oda vezethet, hogy a lelkek üdvösségéért élő és dolgozó

egyház egy önmaga által meghatározott keretbe szorítja be magát, és mintegy elszigeteli magát a világ hétköznapijaitól.

Két véglet van. Az egyik az, hogy ha a plébános egyáltalán nem foglalkozik az anyagiakkal és kezelésükkel, a másik pedig, hogy ha szinte kizárólag csak azzal, és a gáter vagy a kft. működtetése kerül előtérbe a hitoktatással vagy lelkipásztori szolgálattal szemben. A kettő között egyensúlyt kell találni – persze ez sokszor egyáltalán nem könnyű. A gazdasági tevékenységnél a plébános csak nyugodtan vegye igénybe az egyháztanácsot, a laikus szakembereket, akik ezáltal is hozzájárulhatnak az egyház fenntartásához. Saját közösségükről van szó.

Van-e a főegyházmegyének – és ezen belül a gazdasági hivatalnak – olyan eszköze, amellyel befolyásolhatja, mintegy „kordában tarthatja” az illető helyi ordinárius döntésszabadságát a maga területén a gazdasági vállalkozások tekintetében. Ha például egy plébános vállalkozik, és egyszer csak „túlvállalkozza” magát...

Olyan veszély ez, amit nem mindenki tud elkerülni. És akkor az egyházmegye is kellemetlen helyzetbe kerül. Sajnos, volt már egyházmegyénkben erre példa. Az egyházmegye óva inti papjait a gazdagodás szélsőséges vágyától, felhívja a figyelmet a veszélyekre.

A világi hatóság kifejezett szankciókkal tehet azért, hogy a törvénytől való eltéréstől megakadályozza az egyházmegye gazdasági tevékenységét berekessze. De vajon tud-e az egyházmegye legalább megelőző lépéseket tenni?

Az egyházmegye főpásztora sok mindent tehet. Természetesen, ő dönthet arról, mi legyen az érintettel. De ez nem megelőző, legfennebb elrettentő példát szolgáltat. Azok a papok, akik a hivatásukat napról napra helyesen értelmezik, akik pontosan tudják, mi a dolguk, akikben arányérzék, ízlés és fantázia megfelelően keveredik, azok biztosan kellő módon járnak el. Bízom benne, hogy a fiatal papok között egyre többen vannak olyanok, akik megértik: az egyház gazdálkodása nem a nagy gazdaság kicsinyített mása. Más törvények és más értékek is meghatározzák, mint az állami gazdálkodást vagy éppen a kapitalizmust. Végső soron az egyházat, saját egyházunkat kell fenntartanunk. Nem pompában, nem fényűző módon, hanem az evangelizációhoz, a világban való éléshez és a keresztény üzenet képviseléséhez szükséges eszközöket biztosítva.

Vállalkozásfejlesztés a közösségben

Motó: „Megfigyeltem, hogy a közösség gyarapodása a folyamatos változások közepette tud a leginkább megvalósulni.” (Nikolaus Ludwig von Zinzendorf gróf)

Miért ez a motó?

Sok szó esik manapság a megmaradásról, a túlélésről, arról, hogy miként is lehet magyar kisebbségként értékhardozó és gyarapodó közösségi mi-voltunkban megenni a jelenlegi politikai-gazdasági-egyházi keretekben. És sokan hozzá is szólnak ehhez a tárgykörhöz, ki-ki a maga szempontjai szerint.

Nem kívánunk a következőkben valami igazán újat mondani, és tesszük ezt nem a hagyományörzéshez való körül-

térítést, mint egy új szeretetközpontú életbölcselet pogányok közötti meggyökereztetését jelenti, annak csalódnia kell, amikor a herrnhuttiak munkáját megismeri. Számomra is revelációként bontakozott ki a missziójuk.

Mitől más ez a Jézusáért kreatívan elkötelezett közösség keresztyénisége? Hadd tekintsünk bele munkájukba és módszereikbe.

C. S. Lewis, a nagynevű angol professzor mondta: „Jézus a modellünk, nemcsak a Kálvárián, hanem a műhelyben, az utakon, a tömegben, a nagyhangú követelőzések és mogorva visszautasítások, az állandó zaklatások közepette, a békeség és a magánélet hiányában.”

Szöveg nélkül

Könczey Elemér rajza

tekintő vagy éppen ildomos elkötelezettségünk miatt, hanem egészen a közösségi lét alapjaihoz szeretnénk leásni, és a már-már régen eltemetett értékeket újra előhozni és közkinccsé tenni.

Ki is volt Zinzendorf gróf? Majd-hogynem egy anakronisztikus egyéniség. Mégis a modern misszió atyjának nevezik némelyek. Ugyanis azért jegyezték fel nevét a nagy könyvbe, vagy ha úgy tetszik: a nagyok könyvébe, mert ő az üldözöttek pártjára állt. Ezt pedig meggyőződésből tette. És nemcsak szóval bátorította a kisebbséget, hanem lelkiismerete tettekre készítette őt, és saját herrnhutti (Szászország) birtokán letelepedési engedélyt adott a morvaországi protestánsoknak. Ekkor 1722-öt írtak, és ő nem tudhatta, de más sem, hogy éppen erről a birtokról fog elindulni a minden idők legmissziósabb lelkiületével bíró egyházi közösség. A morva testvérekről, az Unitas Fratrumról van szó.

Ha valakinek a misszió fogalma a prédikáció verbális formájára való le-szűkítését, valamint a keresztyén hitre

A világtörténelemben voltak, sőt napjainkban is vannak emberek, vezetők, csoportosulások, közösségek, amelyek szellemi fölényüket, anyagi-pénzügyi előkelő lehetőségeiket vagy éppen vezető beosztásukat eleve a misszió letéteményeseiként élték, élük meg. Megtorpedózhatatlannak vélik a hagyományt, és miközben kardoskodnak annak védelme és konzerválása mellett, megfélelkeznek a kortársait is folyton meglepő Jézus mindig frissességet és motivációt kölcsönző jelenlétéről, az Isten Országa építésének közösségfejlesztő és a misszió kreativitást pártoló jellegéről.

A herrnhuttiak pogányokat élő hitre térítő munkája a felülről adatott kreatív szolgálat mintapéldánya. Hiszen az Úr, akit hűséggel szolgáltak és szolgálnak, nem a sokszor már amolyan tömjénillatos, templomszagos Isten, hanem a C. S. Lewis által is oly jól meghatározott, közvetlen közelünkben, velünk meg a műhelyben is ott lévő Gondviselő.

„Ne szeresd az álmot, hogy ne légy szegény; nyisd fel a te szemeidet, és megelégszel kenyérrel.” (Péld 20, 13)

Ismerős talán a viccbeli Itzik és Strull, akik a parton üldögélnek, és nézik a nagy hajókat. Itzik elkezd lelken-dezni, hogy vesz majd ő is egy kis hajót, és ha majd kissé jobb anyagi helyzetben lesz, akkor majd egy egész hajóraj tulajdonosa lesz. Innen már könnyebb továbblépni, és szállodát nyitni, sőt, aztán egy egész szállodaláncolatot működtetni. Ekkor közbeszól Strull: „Majd akkor számíthatok én is egy kis igazgatói beosztásra a cégeden belül?” „Hogyne! Álmodj te is magadnak valami nagyot!”, mondja Itzik. Vajon nem ehhez hasonló-ról tanúskodik a nyugati segélyek áhítá-sa, és a vele is összefüggésben levő munkaerkölcs megromlása? Avagy nincsenek erőforrásaink? Ha meg vannak, akkor vajon nem a vállalkozói készséget kellene előmozdítania minden közös-ségmegtartást szolgáló közeg vezetőjé-nek, munkatársának? Hiszen minél inkább magáénak érzi valaki a közösségen belüli szerepet, annál inkább érdekelt, hogy kamatoztassa talentumait mind a maga, mind a közössége javára. Határo-zottan jobb sorsa lenne magyar népünk-nek, ha nem tarolnánk le az „alulról jövő kezdeményezéseket”, hanem bátorítá-nák. Ehhez már csak bölcs vezetők-re van szükség, mert „Ha nincs mennyei látás, elvadul a nép.”

Az Unitas Fratrum tagságát laikus hívők alkotják, akik a huszita reformáció évszázadokon átívelő nyúlványai. Bibliatanulmányozó, egyszerű emberek voltak, akik nemcsak olvasták és hallgatták az Igét, hanem igyekeztek hitelesen élni. Nemcsak hogy lelki közösségben éltek egymással, hanem gazdasági-lag is kompakt közösséget alkottak.

Az elsők, akik a szászországi Herrnhutban új hazára leltek, köszö-rűsöktől voltak. Az út mentén családjuk szá-mára házat építettek, a maguk számára műhelyt. Így könnyen meg lehetett kö-zelíteni őket, ez pedig üzleti szempont-ból alapvető fontosságú volt. Majd vál-lukra vehették szerszámaikat, és indul-hattak a világ Krisztus-ismeret nélküli tájaira, így követve a jézusi parancsot: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket!”

A XVIII. században, amikor minden ötezredik keresztyén misszionárius volt, a herrnhuttiak közösségében min-den hatvanadik testvér ment külmiszi-óba. Még a XX. század végén is elől jár-tak, hiszen minden 400. tagjuk a misszió útját választotta.

Zinzendorf kezdetben ellenezte a kereskedelmet, nem tartotta össze-egyeztethetőnek a keresztyén hittel. De idővel eljutott talán minden hívő kulcs-kérdésig: Mit tegyek, hogy az az Urat szolgáljam? A kegyes gróf pedig min-dig a következő kérdést tette fel a gaz-dasági jellegű problémákkal kapcsolat-ban: Késleltetni és akadályozni fogja a missziót, vagy pedig elősegíteni?

Minden testvér úgy telepedett ki a világ pogányai közé, hogy mindenk előtt műhelyét építette föl, és vállalkozni kezdett a maga mesterségét üzve. Helyi munkaerőt alkalmaztak. Ez több síkon is jelentős. Először is, a kisiparos élte a maga hitéletét, és bizonyosságot tett Teremtőjéről, Megváltójáról. Másodszor, szakmai képzésben és továbbképzésben részesültek a bennszülöttek. Megtanultak igényes és minőségi munkát végezni. Továbbá, a testvérek tudtak az otthoni üzleti lehetőségekről. Amint megkezdődött a termelés, beindult a kereskedelmi árucsereforgalom az otthonmaradt és támogató szerepet vállalók és a külmiszióban lévők között. Így a pogány világba is elértek a nyugati árucikkek a maguk igényes kivitelezésében. Esztétikai érzéket formáló hatása is volt tehát a „herrnhuttiak” missziójának, de ehhez nyilvánvalóan hozzátartozott a munkaerkölcsre való nevelés is. Ezek a kis keresztyén szigetek vízbe dobott kavics gyanánt hullámoztak tovább, és fejtettek ki hatást egyre nagyobb körökben. Előbb csak az alkalmazottakra, majd azok családjaira, majd az egész társadalomra. Alkalmazottaik egyszerre hallhatták bizonyágtételeiket és láthatták életvitelük minőségét, az *Acta Crstit* (Krisztus cselekedetei) életükben. Majd a folyamatosan, következményként ott volt a helyi gyülekezeti ház és templom megépítése. Nem fordított a sorrend, mint manapság, sokan csak épületekben gondolkodnak, miközben nem akarják tudomásul venni, hogy nem lesz, aki élvezze, használja azokat.

Isten minden alapvető szükségletünket ki kívánja elégíteni. És itt egyaránt fontos a lelki életünk milyensége, kapcsolataink minősége, anyagi-pénzügyi szükségleteink, sőt: meghatározó társadalmi-politikai tényezővé, közösségfejlesztő erővé válik egy neki engedelmeskedő közösség.

Az Unitas Fratrum nem maga találta ki a kisvállalkozást ugródeszkaként használó missziós programot. Ők csak felélesztették, amit a keresztyénség több mint másfél évezred óta hagyott vastagon beporosodni. Pál, a szent apostol, egyidőben volt üzletember, sátorkészítő munkás és egyházalapító misszionárius. Egyik a másikat nem zárja ki, hanem nagyszerűen kiegészíti. De ennek előfeltétele a megszenteltségben való hozzáállás, az Isten megismerését előmozdító és a közösség szolgálatát munkáló elkötelezettség.

Említésre méltó, hogy a testvérek esetében hangsúlyos volt a vállalkozások magánjellege. Mindazonáltal fontos kiemelni, hogy a lelki közösségnek volt többféle, közösségi tulajdont képező gazdasági megnyilvánulása is, mint például: 1) egy hitelszövetkezet; 2) lentermesztés és -fonás; 3) sókitermelő vállalat (kiemelkedő nyereséget hozott a közösségnek); 4) sörfőzde (mely gon-

dokat okozott, amint egy kocsmát is nyitottak) és 5) gyógyszerár.

Minden erőfeszítés a tagok egyéni és családi szükségleteinek fedezésére irányult, és ezzel egy időben minden egyéni meggazdagodási vagy kizsákmányolási szándékot gyökereiben elfojtottak.

Otto Uttendorfer megjegyzi, hogy a későbbi teljesítmények titka a kezdeti időszakban meghonosodott szellemben rejlik, amely középpontba helyezte az önfeláldozó hozzáállást és a kevéssel való elégedést az Úr ügyének előmenetele érdekében.

Ismerettség körömben több olyan cég is van, amely így fogalmazza meg alapelveit:

1. Isten dicsőítése, azaz a cég több, mint intézményes lét. Küldetésünk van vállalkozásként is. „... Elkötelezzük magunkat, hogy a keresztyén erkölcs és morál szellemében járunk el. Hisszük, hogy Krisztusnak meg kell dicsőülnie mindenben, amit munkánk által végzünk. És valamit tesztek, lélekből cselekedjétek, mint az Úrnak és nem embereknek.” (Kol 3, 23)

...Isten minden alapvető szükségletünket ki kívánja elégíteni. És itt egyaránt fontos a lelki életünk milyensége, kapcsolataink minősége, anyagi-pénzügyi szükségleteink, sőt: meghatározó társadalmi-politikai tényezővé, közösségfejlesztő erővé válik egy neki engedelmeskedő közösség.

2. Az alkalmazottak képzése és továbbképzése: „Hisszük, hogy alkalmazottaink a legfőbb tőkénk.”

– Méltó bérezés

– Egymáshoz való emberséges viszonyulás

– Egyéni továbbképzés előmozdítása minden lehetséges eszközzel

„Mert nem magunkat prédikáljuk, hanem az Úr Jézus Krisztust, magunkat pedig, mint a ti szolgáitokat, a Jézusért.” (2Kor 4,5)

3. Kiváló minőség: „... Folyamatosan tökéletesítjük termékeinket. Csupán a vásárlóink elvárásait megcélzó magas szintű szolgáltatások biztosítása révén létezhetünk, mint cég. Kiválóságra kötelezzük el magunkat.”

4. Nyereségesség (profit): „Egy életképes cég futtatása érdekében felismerjük a nyereségesség fontosságát. Mindazonáltal elkötelezzük magunkat a profit egy nagyobb hányadának a feláldozására az első három pontban foglaltak valóra váltása céljából.”

Itt és most

Az egyház küldetésénél fogva csak missziós lehet. A misszió nem lehet sablonszerű, hanem a Teremtő (Creator) ál-

tal kreatív, mindig időszerű és dinamikus. Ezért is kell választ adnunk a következő kérdésekre:

– Jövőkép – merre tartunk magyar ki-sebbségként, egyházként, céggként, közösségként?

– Misszió – milyen szerep bízott ránk? Mi is a mi elhivatásunk, küldetésünk?

– Stratégia – hogyan is valósítjuk meg, milyen módon?

– Tevékenységi terv – ki, mit, mikor stb.

A '60-as évek menedzsmentjében az MBO (management by objectives) érvényesült, azaz minden lehetséges eszközt megragadni és mozgósítani a cél elérése érdekében. Manapság a szolgáló vezetés menedzsmentje (Servant Leadership) népszerű a világi szférában is.

– Delegálás

– Motiválás

– Minőségre, igényességre való törekvés

– A vállalkozás belső közösségépítése

A vezető határai

Látunk kell határainkat, képességeink, de elhivatásunk határait is. Nincs rosszabb annál mint, aki elhiszi magáról, hogy mindenhez ért. Nagy baj, ha örömmel leljük az alkalmazottak vagy korszerűtlen kifejezéssel élve az „alattvalók” lelki-szellemi cse-csemőkorban tartásában.

Válaszolnunk kell a következő kérdésekre:

– Milyen lenne a közösség, ha a te Krisztus iránti áhítatos ragaszkodásodra épülne?

– A kérdés nem az: Vannak-e követőid, elismerőid, csodálóid? Hanem: Vannak-e az Úrnak követői a te vezetői munkád következményeként?

– Zsid 1, 3 – „aki az Ő dicsőségének visszatükröződése, és az Ő valóságának képmása...” – Jézus élete és beszéde fedte egymást. Milyen az én életem?

C.S.Lewis: „Amikor egy ember teljesen Istené, akkor válik igazán önmagává, jobban mint bármikor korábban.” Munkatársaink, alkalmazottaink nem üres lapként jönnek hozzánk, amelyet mi kitöltünk mindazzal, amit mi gondolunk. Minden ember egyéni és egyedi.

Ha a zinzendorfi gondolattal kezdtük, akkor hadd fejezzük be a folyamatos változás és tökéletesedés alapigéjével: „...és ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változtatok el a ti elméteknek megújulása által, hogy megvizsgáljátok, mi az Istennek jó, kedves és tökéletes akarata.” (Róma 12, 2)

Szabó István

Forrás Egyesület, Marosvásárhely – ügyvezető igazgató
e-mail: izvor_as@fx.ro

„A párbeszéd híve vagyok...” (Interjú)

Berszán Lajos római katolikus es-peressel, a gyimesfelsőlaki Árpád-házi Szent Erzsébet Római Katolikus Gimnázium iskolaalapító igazgatójával Ferencz Laura Kinga tanítónő, GyIM-elnök beszélgetett arról, hogy a csángók érdekvédelme az egyház vagy a civil szféra feladata.

A „csángóügy”-re van-e egyházi legitim megoldás, vagy inkább a civil (nonprofit, független, önálló, alulról építkező) szféra, az egyesületek és az alapítványok segíthetnek? Vagyis a csángókérdés megoldása civil vagy egyházi feladatváltás az Ön és az Ön által vezetett intézmények esetében? Vagy esetleg mindkettő?

A csángóüggyel kapcsolatos meg-látásom szerint mindenki érzelmeiktől túlfűtötten fog neki a kérdés boncolá-sához, és mivel nem józan ésszel gon-dolják át az egészet, tévednek. A tény az, hogy elődeink valamit elrontottak. Most mi nem azzal fogjuk helyrehozni, ha egymást vádoljuk a hanyagság mi-att, hanem nyugodtan meg kell állapí-tani a bajt, mint az orvos, és utána kell a kezeléssel próbálkozni. Én azt gon-dolom, hogy egyházi legitim megoldás csak akkor születhetne, ha a papok, különösen az egyház vezetői leülne-nek tárgyalni. Miután mindenki el-mondaná a maga véleményét, nem tu-dom elhinni, hogy a katolikus egyház-ban ne születne megoldás. Most min-denki vádol mindenkit. Nem szabad vádolni egymást, inkább közeledjünk megértéssel a másként gondolkodó paptestvéreinkhez. Egyáltalán miért kell a moldvai katolikus papokat jani-csár-papoknak neveznünk? Ez sértő kifejezés. Jelen helyzetben a sértő kife-jezéseket ki kell küszöbölnünk, mert egymás sértegetésével nem fogunk cél-ba érni. Nyugodt, csendes megbeszélés-re volna szükség, és ezt az egyházi embereknek kellene megszervezniük. Ha ez sikerülne, akkor békesség szü-lethetne, de ha nem, ha még mi, papok sem tudunk megegyezni, akkor na-gyon szomorú következményekkel jár-hat. Nekik is nyugodtan át kell gondol-niuk a dolgokat, nem a szajkózott, mondvacsinált történelmet ismétletget-niük, hanem jól át kell gondolni az egé-szet, történelmi igazságot kell szolgál-tatni, és lehetőséget kell adni azoknak, akik magyarul szeretnének szentmisét hallgatni, énekelni, imádkozni. Külön-ben a II. Vatikáni Zsinat már rég hatá-rozatot hozott arról, hogy minden nép-

nek joga van a maga nyelvén és kultú-rája szerint élnie vallásos életét.

Egy demokratikus társadalomban mindenki nyugodtan megmondhatja, hogy ő minek érzi magát. Hogyha len-ne itt egy 200 fős hottentotta közösség, akkor ezért a 200 fős közösségért kel-lene misézni hottentotta nyelven. Ez a zsinat határozata, ezt minden papnak respektálnia kellene. Ne vitatkozzunk azon, hogy honnan származunk, ha-nem egy demokratikus felépítésű tár-sadalomban vegyük számba, hogy ennyien magyarnak vallják magukat, és ezeknek magyar lelkigondozás szükséges. Akik pedig románnak vall-ják magukat, azok továbbra is kapja-nak román nyelvű lelkigondozást. Mindenki döntse el, hová akar tartoz-ni, és ezt tiszteletben kell tartani. Így lehetne megoldani sok mindent szép szóval, becsületesen. Én tárgyaltam erről a kérdéssről, és úgy látom, volna esély a megoldásra, hiszen a moldvai katolikus papok is főiskolát végeztek, teológiai fakultást, művelt emberek, lelkeséggel, lelki műveltséggel rendel-keznek. Én becsülöm a munkájukat,

A civil szférának a felmerülő igényekhez mérten kell segítséget nyújtania és megoldásokat keresnie a szükséges anyagi források megszerzésében úgy, ahogy eddig is nagyon szépen, lelkesen tette.

látom, mennyit dolgoznak, és egymás megbecsülésével és szeretetteljes meg-értésével biztos, tudnánk valamilyen megoldásra jutni. Hogy ebben a civil szférának milyen szerepet szánának? A civil szférának a felmerülő igényekhez mérten kell segítséget nyújtania és megoldásokat keresnie a szük-séges anyagi források megszerzésében úgy, ahogy eddig is nagyon szépen, lel-kesen tette. Például, ha hirtelen egyez-ség születne, akkor muszáj volna be-járnia egy-két magyar papnak, aki be-vezetné a magyar liturgiába a híveket. Ez is költséges volna, és anyagi támo-gatást is igényelne. Azonkívül, hogy-ha az ottani diákok szeretnének tan-ulni, akkor kellene nekik egy kis se-gítség a tankönyvek megvásárlásá-hoz, az iskolák hangkazettákkal való felszereléséhez, hogy megtanulhas-sák a helyes magyar kiejtést. Ehhez szintén kellene a civil szféra támo-gatása, de az indulást mindenképpen az egyházaknak maguk között kellene megbeszélniük, és békességesen megegyezni a kérdés rendezése érde-kében. Ezért szükséges, hogy a püs-pökök kezdjenek az ügyben tárgya-

lást, és mindkét fél becsületesen néz-zen szembe a tényekkel.

Össze lehet-e kapcsolni, egymás-ra építeni az egyházi és a civil (egye-sületi, alapítványi) munkát?

A mi intézményünkben, a Szent Erzsébet Római Katolikus Líceumban jelenleg 63 moldvai csángó gyerek ta-nul. Alapítványunk és a civil szféra se-gítsége nélkül nem tudnánk biztosíta-ni a tanítástukat, így igen nagy se-gítség ez a hozzájárulás. Van még egy nagyon fontos dolog, iskolánkban a tantárgyak mellett megtanulják a val-lásgyakorlatot magyarul. Ezt egyelőre talán csak a mi iskolánk nyújtja, habár más katolikus iskolákba is elmehetné-nek tanulni. Az lenne a legfontosabb, hogy a szentmisén ők olvassanak, énekeljenek, és a lelkiviláguk is ala-kuljon szépen magyarrá, mert ha nem, akkor mindig csak más nyelven tud-ják gyakorolni a lelki életet. Ebben tudnak támogatásukkal segíteni a ci-vil szféra képviselői.

Hogy megkönnyítsük az adomá-nyok idejutását, létrehoztuk a Szent Erzsébet Alapítványt, amely csak az iskola ügyeit intézi. A személyek, in-tézmények idejuttathatják az adomá-nyaikat, amiből a gyerekek tanítatá-sát fedezzük. Intézetünk fejlődő intéz-mény, most nyolc tantermes iskolát építünk a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának a támogatásával. Még el kell készíteni a másik szárnyát, ahol szaktantermek fognak működni, megfelelő felszereléssel. Az iskola épí-tésében kezdeményező szerepe volt a Keresztény Értelmiségi Szövetsége debreceni tagozatának. Támogatott a Mocsáry Alapítvány, az Illyés és az Apáczai Közalapítvány.

Hogyan lehet megvalósítani az egyházi és a civil feladatkörök meg-osztását? Hol van az egészséges határ közöttük?

Erre a kérdésre érdekes feleletet lehet találni Erdély történelmében. Amikor 150 évig Erdélynek nem volt püspöke, akkor jött létre a Római Katolikus Státus. Mivel püspök nem ve-zethette az egyházmegyét, civil, vallá-sos emberek létrehozták a Státust, és ez a szerveződés vezette az egyház-megyét, anyagilag biztosította a létét. A Státusnak volt vagyona, amelyből Erdélyben létrejöttek a „státusgimná-ziumok”, például Csíkszeredában a mostani Márton Áron Gimnázium, ami, remélem, visszakerül az egyház tulajdonába most, a „nagy” vissza-szolgáltatások idején. A Státusnak kö-szönhetően a gimnázium karbantar-tását, a tanerők fizetését és még az

ösztöndíjakat is tudták biztosítani. Ezt katolikus civil emberek valósították meg, és a 150 éves időszak végén a püspök nem szüntette meg, hanem maga mellé állította, és így tovább két elnök vezette a szervezetet. Az egyik világi volt, aki gondoskodott az anyagi ellátásáról, a másik a püspök volt, aki lelki vezetője és egyházi elnöke volt a szervezetnek. Erdemes volna megvizsgálni a működését ennek a szervezetnek, mert jó példa lenne az elkövetkezendőkben arra, hogy az egyházat miként lehetne, mai szóval élve, „menedzselni” olyan emberek segítségével, akik jártasak a gazdaság területén. Így a két szféra találkozna, és nem hiszem, hogy éles határt kellene vonni a kettő között. Mert az egyház nem csak a papok, hanem a hívek közössége is. Jó lenne, ha bizonyos lelkiség áthatná a civil munkatársak életét, hogy lélekkel és szeretettel tegyék feladatukat. Viszont az egyház ezt a munkát értékelné, megbecsülné, és a hívek is éreznék, hogy ők is beleszólhatnak az egyház működésébe, tevékeny hozzájárulással. Így a spiri-

tualitás és az anyagi világ megszentelődne és találkozna egymással.

Tudjuk, hogy az egyházmegyék autonómiával rendelkeznek. Ebben az esetben a moldvai csángók érdekvédelmét – az önök munkáját – hogyan befolyásolja az egyházi struktúra?

A katolikus egyház jog szerint a püspök a saját egyházmegyéjében főpásztor, a papoknak rá kell figyelniük, és az ő rendeleteiket kell végrehajtaniuk. De egyházunk világegyház is. Püspöki konferenciák alakultak, ahol megbeszéljük közösen a kérdéseket. Mindenki érzelmeitől túlfűtötten bírálja az egyházat, beleszól olyan dolgokba, amelyekben tájékozatlan, ezért a megoldás csak halasztódik. Tény az, hogy iskolánkba 63 moldvai csángó tanuló jár. Ennek ellenére soha nem támadták iskolánkat a moldvai papok. Olyan hírt is hallottam, hogy azoknál a családoknál, akik gyermekeiket Erdélybe küldik magyar nyelven tanulni, a moldvai katolikus papok nem végzik házszenelést és egyéb egyházi szolgálatot. Azonban meggyőződ-

tem arról, hogy a hír nem igaz. A hatvanhárom különböző településről érkezett gyermek semmi ilyesmiről nem panaszkodott. Még csak meg sem kérdezték papjaik, hogy miért járnak magyar iskolába. Ezért úgy látom, hogy papjaik részéről nincs rosszakarat. Én hiszek abban, hogy a szeretet, a megértés szolgálni fogja a békességet. Bejártam Moldvába, ott nagyon jól el tudtam beszélgetni a moldvai katolikus papokkal, úgy tekintettem őket, mint testvéreimet, talán ezt megértették, és semmi támadó nem volt a beszélgetésünkben, sőt sok mindenben egyetértettünk. Igaz, én is azt mondtam az embereknek, hogy becsüljék meg papjaikat és járjanak templomba ott is. Ha látják, hogy békességesen akarjuk megoldani a dolgokat, akkor a moldvai egyházi vezetés részéről is megértést fogunk tapasztalni. Mindenki rájön arra, hogy egy demokratikus társadalomban mindenki annak vallja magát, aminek akarja, azt a kultúrát vallja magáénak, amit elfogad, és művelni akar.

Agnus, az első erdélyi magyar egyházi, közösségi rádió

Pál apostolt és utódait a jól kiépített római infrastruktúra segítette abban, hogy a keresztyén misszió hamar kibontakozzék. A reformáció gyors terjedését egyrészt az akkori csúcstechnológia, a nyomda biztosította. A XXI. század küszöbén kézenfekvő, hogy nem csak a szószékről elhangzó igehirdetéssel, hanem a rádió, a TV, vagy a világháló segítségével halássza ki, menti ki felebarátait Isten számára az elkötelezett keresztyén.

Mi hajtja erre a nemegyszer kockázatos kiállásra a hívő közösségeket?

Az egyház közéleti szerepvállalása belső kényszer. Üzenet átadása, feladat végrehajtása van reánk bízva. Misszió. Isten az, aki küld. A címzett pedig az az embertárs, aki kimaradt valamiből, ami őt gazdagabbá tehetné, és új távlatot adhatna életének. Ami tehát bennünket a közélet felé indít el, az az Istentől kapott hír, az örömhír (evangélium). Azért örömhír, mert azt adja tudunkra, hogy Isten az embert a maga közelébe, közösségébe visszafogadta. Ha nem ez bármely közéleti szerepvállalásunk indítéka, akkor hamis mandátummal ügködünk.

A hír, az örömhír pedig különös folyamatot kezdeményez: embereket hoz egymáshoz közel, és közösséget formál. Ezért az Erdélyi Református Egyházkerület 1990-ben indult rádiószolgálatának, mely 2002 karácso-

nyán az első saját rádióadót is beindította, célja ma sem változott: „A rádiószolgálat *chrisztianosz*, azaz Krisztust követő és róla tanúskodónak kell lennie, valamint *chrestos*, vagyis Krisztus példája szerint kell hasznossá válnia a világ számára.”

A helyi, közösségi rádióval kezünkbe adatott a lehetőség, hogy „kicsaljuk a szellemet” a kolozsvári közösségből. Egy olyan közösségből, melyet egyrészt a korszellemre jellemző magánérdek darabol fel, másrészt, mint nagyon sokan Erdélyben, letargikus visszaszámlálásba kezdett.

Kétségtelen, hogy nemcsak a néhány hetes Agnus Rádió, hanem a 12 éves Agnus Stúdió eddigi tapasztalataiból tudjuk, könnyebb volt megfogalmazni egyházi rádiószolgálatunk alaptételét, mint gyakorlatban meg is valósítanunk azt, hogy egyházi rádiónk nemcsak a hirdetett, hanem a mindennapokban „megélt” evangélium szöcsöve legyen.

Miként lenni és maradni keresztyén, azaz Krisztushoz hú a mindennapokban? – Ez a keresztyénség mindennapi kérdése és küzdelme. Mégis, a válasz egyszerű. Csak úgy lehetséges,

ha a keresztyén ember nem egymagában áll ki a mezőnybe, hanem úgy, hogy hátvédje a gyülekezeti közösség. Pontosan ezt szeretnénk kiaknázni a helyi rádió adta lehetőségekkel. A helyi egyházi és nem kizárólag egyházi közösségek munkájába szeretnénk beegíteni, „kihangosítva” a nagyobb közösség számára is hasznos értékeket, vagy éppen összekapcsolva azokat, akik egymáson segíthetnek. Segíteni, hogy ki-kí megtalálja védő hátterét. A helyi, közösségi rádióval kezünkbe adatott a lehetőség, hogy „kicsaljuk a szellemet” a kolozsvári közösségből. Egy olyan közösségből, melyet egyrészt a korszellemre jellemző magánérdek darabol fel, másrészt, mint nagyon sokan Erdélyben, letargikus visszaszámlálásba kezdett. E beszűkült látásmód az oka annak, hogy inkább a veszteségeket tartjuk számon, és nem akarjuk észrevenni, hogy az utóbbi évtizedben mégis serény „fészeképítés” indult meg körünkben egyházi, gazdasági, kulturális téren. Mi más lenne ez, ha nem a kibontakozó élet jele, még akkor is, ha most még törekeny?

Rádiónk neve, az „Agnus” azt jelenti, bárány. A latin *Agnus Dei*ből származik, ami azt jelenti, Isten Báránya. Így mutatta be Keresztelő János az éppen színre lépő, szolgálatát megkezdő Jézust: „Íme az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit.” (Jn 1,29) Mire kötelez minket ez a név?

Elsősorban benne van az emberre létel. Ezért is ragaszkodtunk ahhoz, hogy lehetőleg karácsonykor, Krisztus testté lételének ünnepén induljon be rádióink.

Miért is lett emberré? Azért, mert közel akart jönni hozzánk. Ez az Istenné vagyis emberré létel csodája, ez az emberközelség a rádióban is a közvetlenségre kötelez minket.

Azzal, hogy emberré lett, bárányá, vagyis áldozattá lett. Kereszthalála bennünket arra ösztönöz, hogy mi is áldozatkészen végezzük munkánkat. Ilyen minden hivatását végző ember.

Áldozattá lett. Áldozat csakis tiszta (ember) lehet. Ez tisztaságra int bennünket. Hihetetlenül nehéz feladat tisztának maradni. A rádióban is szeretnénk tiszták maradni, és tisztán szólni. A szó minden értelmében. Magyarul szépen szólva, de oly módon is, hogy méltón adjuk tovább Isten üzenetét, bele nem elegyedve piszkos dolgokba. Pártatlanságunkat, azaz Krisztus-pártiságunkat szeretnénk megőrizni.

Az Agnus Dei – az Isten Báránya – egy közösségért vállalt áldozatot, hogy összekötő legyen Isten és ember között. Elhidegült a szeretet. Nem halljuk, nem látjuk egymást. Rádióink híddá szeretne válni Kolozsvár sok magára maradt vagy elszigetelten küzdő lakója között.

A Bárányról azt mondja a Biblia, hogy: „Kínoztattott, pedig alázatos volt, és száját nem nyitotta meg, mint bárány, mely mészárszékre vitetik, és mint juh, mely megnémul az őt nyírók előtt; és száját nem nyitotta meg!” (Ésa 53,7) Nem nyitotta meg a száját, nem panaszkodott. Aki áldozatot vállal, az egy idő után panaszkodni is fog. Szeretnénk megtanulni és rádióinkkal másokat is segíteni arra, hogy panasz nélkül vállalkunk áldozatot. Ez az a más hang, amit szeretnénk megszólaltatni rádióinkban.

Az, hogy néma a Bárány, különös feladat elé állít minket. A Bibliából tudjuk, hogy Isten küldöttein keresztül szólt hozzánk, és nem „egyes adásban” beszél velünk. Hol Mózes volt ez, majd a próféták, azután Jézus,

az apostolok, és íme, a sor végén mi állunk! Rajtunk keresztül akar Isten megszólalni. A név, Agnus Rádió bennünket arra is kötelez, hogy Isten szócsöve legyünk a mindennapokban.

A szó, amit ránk bízott Isten, az a jó hír, az evangélium. Szeretnénk tehát mosolyogni és másokat is mosolyra deríteni, tiszta örömmel, nem olyan üres röhögésre, amely közben fáj a szív.

2002 karácsonyán elindított ifjú rádióink még bizonytalanul próbálgatja szárnyait az éterben. Az „on air”, a légből maradás nemcsak szakmai és anyagi, hanem a felemelő mennyi távlat, illetve a hasznos földközelség megőrzése szempontjából is nehéz feladat. Így rádiózni csak együtt sikerül. Közös Istennel és együtt a közösséggel. Ezt, a környékünkön még nem egészen ismert közösségi rádiózást együtt kell megtanulni.

Adorjáni László

Agnus Rádió – igazgató
e-mail: ketagu@mail.dntcj.ro

Lelkiszolgálat az interneten (Interjú)

Keresztény jellegű honlapokra kutatva ráleltünk egy rendkívül kedves, meleg hangvételű honlapra (<http://www.angelfire.com/ms/mihaly>). Szerkesztője, Bőjte Mihály ferences pap, készségesen válaszolt szerkesztőségünk kérdéseire.

Honnan jött a honlap létrehozásának ötlete?

1991 és 2000 között a dévai Szent Antal Plébánián dolgoztam lelkipásztorként. Egy ismerősöm munkahelyén figyeltem fel az internet nyújtotta lehetőségekre. Az említett ismerősöm segítette, hogy internethez jussak, így kezdtem el barangolni a világhálón, ismerkedni vele. Láttam, hogy ingyenes helyek is találhatók, ahová honlapokat lehet feltenni. Kezdetben csak szórakozásból kísérleteztem, mára gondviselészerűnek tartom az egészet. Lelkipásztorként fontosnak tartottam a hívekkel való kapcsolattartást, az informálást. 1999 áprilisában gondoltam először arra, hogy összefoglalót készítek a plébánia életéről, tevékenységéről. Így kezdett fokozatosan alakulni a lap.

Mi a vezérelv, mi a célja a honlapnak?

Az emberekkel való kapcsolattartás, az informálás a fő szándékom. De olyan anyagok is találhatók rajta, amelyek hivatásom miatt, szakmai szem-

pontból fontosak számomra, és így bárhol vagyok, hozzáférhetek, egyben a hasonló érdeklődésűekkel, például rendtársaimmal, a papokkal, az ismerőseimmel is megoszthatom mindezt.

Mit tartalmaz a honlap?

Az első oldalon rövid bemutatkozás található. Néhány oldalon a kolozsvári ferences templomról, a kolostorról, itteni tevékenységünkről olvashatnak az érdeklődők. Ferencesként jelenleg Kolozsváron élek és dolgozom. A dévai Szent Antal Plébánia életéről és különféle tevékenységeiről található összefoglaló. Olvashatók lelkeségi írások, elmélkedések, anyagok a szerzetesi életéről, tettem fel olyan egyházi dokumentumokat, amelyek máshol nem találhatók meg, van vendégkönyv és fórum is, valamint néhány link.

Kezdeményezése egyéni (önálló és független) elhatározás-e, vagy az egyházi intézmény tagjaként cselekedett?

Kezdeményezésem önálló, személyes elhatározás, senki erre nem bízott. Természetesen, mivel ferences szerzetes, pap vagyok, személyes életem szorosan összefonódik a rendemmel, az egyház közösségével, intézményével, így mondhatom, hogy ennek részeként is cselekedtem.

Kezdeményezését értelmezhetjük úgy, hogy ön igyekszik megfelelni a

jelenkor kihívásainak azért, hogy Istent újból emberközébe (vagy embert Istenközébe) vigye? Mennyire jellemző ez a magatartás az egyházban?

Ezt a hivatást és feladatot én az egyházban kaptam, fedeztem fel és itt tanultam meg. Ha csak az internet szempontjából nézem, akkor is jellemzőnek mondhatom a katolikus egyház ilyen jellegű viszonyulását. Nagyon sok hivatalos egyházi honlapot látogattam meg, több vallásos témájú levelezőlistát ismerek, melynek én is tagja vagyok.

Milyenek a honlap működtetése során szerzett tapasztalatai? Mekkora a látogatottsága? Vannak-e visszajelzések? Van-e valamilyen eredmény?

Pozitív tapasztalataim vannak. Az eredeti ötlet mára kibővült, és szélesebb kört ölel fel. Az elindulás óta fokozatosan nőtt a látogatók száma. Többen is írtak levelet, és virtuális ismeretségi köröm született. Írtak már Amerikából, Kanadából, Európa különböző országaiból, Magyarországról, és természetesen itthoniak is jelentkeztek. Volt, aki a fórumon feltett kérdésre válaszolt, lelki dolgokban kért tanácsot, vagy csak közölni akarta, hogy tetszik neki a honlap. Bár szórakozásból indult a kezdeményezésem, mindenképp hálás vagyok Istennek, hogy ennek kapcsán sok tapasztalattal gazdagodtam, ugyanakkor másokon is segíthettem.

Önkéntes ifjak az egyház szolgálatában (Interjú)

A <http://www.catholic.ro> honlap kezdeményezői olyan római katolikus egyetemisták, akik szívünkön viselik egyházuk sorsát. Példaértékű kezdeményezésükkel a romániai elektronikus sajtóban lévő hiányt igyekeznek pótolni. Szerkesztőségünk kérdéseire Veress Levente, a szorgos „csapat” vezetője válaszolt.

Mi a célotok és meggyőződésetek?

Célunk elsősorban a szolgálat. Szolgálni szeretnénk akkor, amikor mindenki uralkodni akar. Szolgálatunk leginkább a keresztény, katolikus értékek bemutatásából, ismertetéséből és egy új perspektíva felállításából áll a jelenlegi erdélyi, országos portáloldalak terén. Tulajdonképpen a négy magyar római katolikus egyházmegye (Gyulafehérvár, Nagyvárad, Szatmár, Temesvár) által nyújtott információkat próbáljuk egyeztetni, és közzé tenni. Eddigi tevékenységünk során igény merült fel ezeknek a feladatoknak a kiterjesztésére. Ezen belül megemlíthető például a három nyelven működő oldal létrejötte.

Meggyőződésünk az, hogy amit elkezdünk, és folytatni kívánunk, szükséges az interneten és nem csak ott, hiszen a keresztény értékek azok, amelyek az emberiség fejlődéséhez hozzájárultak.

Honnan jött az ötlet?

Az ötlet szám szerint öt egyetemista fejből „pattant ki”, mivel baráti körünkben egyre többször vetődött fel egy erdélyi keresztény portáloldal hiányának kérdése. A terv 2001 novemberében már megvalósulófélben volt, de anyagi okok miatt elhúzódtott 2002 tavaszáig. Ekkor ugyanis egy lengyel szerzetes felkarolta a kezdeményezést, és megelőlegezte az elindításhoz szükséges anyagiakat (például a domain-nevet és a tárhely bérletét rövid időre).

Milyen szervezet ad keretet a munkának?

2003. január 9. óta hivatalos jogi személynek számítunk, így a MIND nonprofit szervezet ennek az oldalnak és kezdeményezésnek a hivatalos jogi képviselője. Igaz, a szervezet létrejöttéig majdnem egy évet vártunk, szintén anyagi erőforrások hiányában.

Mennyire civil kezdeményezés, azaz független-e az egyháztól?

A kezdeményezés teljes egészében civil, de hivatalos egyházi engedéllyel működik, azaz a fent említett négy egyházmegye püspöke áldását adta munkánkra, amelyet a múlt év őszén a Püspökkari Konferencia (CER) is elfo-

gadott. Működési, valamint többé-kevésbé anyagi szempontból is függetlenek vagyunk, de a hivatalos egyházi információ és állásfoglalás tekintetében a római katolikus egyháztól függünk.

Kiket és hogyan segítitek az oldal működtetésével?

Eddigi statisztikai adataink, tapasztalataink, illetve a visszajelzések alapján mind a külföldön élő, Erdélyből elszármazottakat, mind a hazai érdeklődőket sikerült informálnunk a hazai történekekről. Most már elértük azt a szintet, hogy megfelelő információk és adatok birtokában kiterjesztjük szolgáltatásainkat. Az elkövetkező hónapokban igazi portáloldalt szeretnénk felmutatni, minél több hasznos információ közzétételével.

Az oldal lehetőséget ad a megjelenésre a Krónika szombatokénti ökömenikus egyházi mellékletének, az Eklézsiának, ugyanakkor a folyamatos frissítésekről is gondolkodhatunk. Részükről annyit várunk el, hogy a mellékletet elektronikus formában juttassák el hozzánk, a továbbiakban már mi biztosítjuk a tárhelyet és a karbantartást.

Szolgálatunk leginkább a keresztény, katolikus értékek bemutatásából, ismertetéséből és egy új perspektíva felállításából áll a jelenlegi erdélyi, országos portáloldalak terén.

Mekkora erőfeszítést igényel a honlap működtetése?

Az oldal működése strukturálisan két részből tevődik össze, az egyik a technikai, a másik az anyaggyűjtés és feldolgozás. Tulajdonképpen eddig nem is mértük fel összességében a befektetett munkát, hiszen nem ez a célunk, de annyi bizonyos, hogy egy olyan oldalt létrehozni melynek strukturálisan, illetve tartalmilag hiteltelnek kell lennie, nem gyerekjáték. Tájékozódásképpen: ha valaki felkérne egy céget, fejlesszen ki egy ilyen méretű portált, az körülbelül 5000 USA dollárba kerülne, nem is beszélve arról, hogy több ember dolgozna a megírásán, legalább egy hónapig. Ezt mi úgymond a semmiből kezdjük el építeni egy programozóra támaszkodva.

A második rész talán a legidőigényesebb, hiszen olyan adatok és információk összehangolásáról van szó melyek, nagy része könyvekben, kiadványokban, rövid dokumentumokban található, és ezeket össze kell szedni, illetve fel kell dolgozni. Erre természetesen egy egyedülálló rendszert kell

kitalálni, mely bármikor tovább fejleszthető, bővíthető. Így hát a munka elég komplex.

Mennyire látogatják az oldalt?

Bár az oldalt már tavaly áprilisban teszteltük, csak június 7. óta van ellátva részletes számlálóval. Ennek alapján – mivel még alapszolgáltatást nyújtottunk csupán – több mint 12000 oldalt tekintettek meg megközelítőleg 2100 különböző helyről. Statisztikáink szerint az országok igen széles skálája felvonul, Távoll-Keletől Amerikáig, nagy százalékban az európai országokból, sőt még Dél-Afrikából is igen gyakran látogatják az oldalt. Mindemellett a hazaiak a leggyakoribb olvasók.

Hogyan, milyen módon tartjátok fenn az oldalt?

Az oldal önkéntes munkával és a szabadidő feláldozásával tart ott, ahol jelenleg van. A kisebb-nagyobb akadozások is azért vannak, mert egyetemisták vagyunk, és így szabadidőnk függvényében dolgozunk. Az anyagokat saját magunk gyűjtjük össze és rendszerezzük, természetesen hivatalos forrásokból, ami nem könnyű, hiszen sem nekünk, sem a püspökségeknek ilyen téren nincs tapasztalatunk.

Az oldal amerikai szerveren van elhelyezve, mely tárhely természetesen pénzbe kerül.

Mivel nem sikerült még stabil anyagi forrást találni működésünkhöz és a fejlesztéshez, ezért két saját számítógépen és saját internetszámlán folyik a fejlesztés.

Jövőbeli terveitek?

Terveink között szerepel egy kisebb irodahelyiséget szerezni, illetve felszerelni. Ez sokat segítené munkánkban, az oldal fenntartásában, illetve emelné a minőségi szintet. Egy jól működő információ-hálózat kiépítésének elengedhetetlen feltétele, hogy egy ember állandó jelleggel foglalkozzon az üggyel. Az oldal működtetéséhez a legszükségesebb a tárhely anyagi költségeinek fedezése.

Az oldalt helyi információkkal, keresztény jellegű írásokkal, adatbázisokkal fejlesztjük és frissítjük. Jelenleg egy teljes körű, családoknak szóló tanácsadó aloldalt indítunk be Szénégető István család-pasztorációval foglalkozó pap segítségével.

A www.catholic.ro csapatának elérhetősége:

postacím: 3400 Cluj Napoca, o.p. nr. 1, c.p. 464, România
telefon: 0723-831809, 0745-145837
e-mail: office@catholic.ro

Egyházi vonatkozású honlapok

Erdélyi katolikus honlapok

<http://www.catholic.ro> – erdélyi magyar katolikus portál
<http://www.hhrf.org/gyrke> – Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség
<http://szatmar.catholic.ro> – Szatmári Római Katolikus Egyházmegye
<http://clmc.topnet.ro/ferencrend> – Erdélyi Ferences Rendtartomány
<http://clmc.topnet.ro/somlyo> – csík-somlyói kegyhely
<http://www.c3.hu/~bocs/sztfdeva>,
<http://www.devaigyerekek.hu> – Szent Ferenc Alapítvány, Déva
<http://www.caritas.ro> – Romániai Caritas Konföderáció
<http://rocatoo.ubbcluj.ro/kele> – Kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészszeg
<http://www.datec.ro/fatima> – Romániai Fatima Apostolatus

Az erdélyi római katolikus egyház-megyéekben megjelenő időszakos kiadványok honlapjai:
<http://www.topnet.ro/vasarnap> – Vasárnap
<http://www.topnet.ro/kerszo> – Keresztény Szó
<http://www.topnet.ro/krvilagossaga> – Krisztus Világossága
<http://www.hhrf.org/gyrke/megis> – Mégis

Erdélyi református honlapok

<http://www.reformatus.ro> – Erdélyi Református Egyházkerület
<http://www.kiralyhagomellek.ro> – Királyhágómelléki Református Egyházkerület
<http://proteo.cj.edu.ro> – Egyetemi Fokú Protestáns Teológiai Intézet
<http://proteo.cj.edu.ro/arslonga> – Ars Longa Alapítvány
<http://www.bonuspastor.com> – Bonus Pastor Alapítvány

Az erdélyi református egyház-megyéekben megjelenő kiadványok:
<http://www.reformatus.ro/Hirvivo/hirvivo.htm> – Hírvivő (az Erdélyi Református Egyházkerület Sajtóosztályának internetes hírlapja)
<http://www.reformatus.ro/Refnevel/refnevel.htm> – Református Nevelés (a Romániai Református Pedagógiai Intézet internetes újsága)
<http://www.reformatus.ro/igehirdeto/igehirdeto.htm> – Igehirdető (prédikációkat, vázlatokat, tanulmányokat tartalmazó havonta megjelenő szakmai lap)
<http://www.kiralyhagomellek.ro/harangszo.htm> – Harangszó (a Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja)
<http://www.kiralyhagomellek.ro/kolony.htm> – Közlöny (a Királyhágómelléki Református Egyházkerület hivatalos lapja)

Más erdélyi honlapok

<http://www.unitarius.ro> – Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör

<http://www.greek-catholic.ro> – görög katolikus oldal

<http://www.catholic.ro/eklezsia> – Eklezsia (a Krónika ökumenikus, vallási és hitéleti melléklete)

<http://www.yahogroups.com/group/itthon> – ITTHON levelezőlista az erdélyi magyar keresztény ifjaknak

Magyarországi katolikus honlapok

<http://www.katolikus.hu> – Magyar Katolikus Egyház
<http://www.piar.hu> – Piarista Rend
<http://www.ppk.hu> – Pázmány Péter Katolikus Egyetem
<http://www.sj-jezsuitak.iif.hu> – Magyar Jezsuita Rendtartomány
<http://www.ofm.hu> – Magyar Ferences Család
<http://minor.borsodweb.hu> – Minorita Rend
<http://www.kolping.hu> – Magyar Kolping Szövetség
<http://www.caritas.org/hu> – magyarországi Karitás
<http://www.kimiroda.hu> – Katolikus Ifjúsági Mozgalom
<http://www.plebania.net> – virtuális plébánia
<http://www.communio.hu/pax-romana> – Magyar Pax Romana Fórum

Magyarországi református honlapok

<http://www.reformatus.hu> – Magyarországi Református Egyház
<http://www.mretzs.hu> – Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata
<http://www.parokia.net> – református portál
<http://www.drk.hu> – Debreceni Református Kollégium

Más magyarországi honlapok

<http://www.kereszteny.hu> – Magyarországi Keresztény Portál
<http://okumene.lutheran.hu> – Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa
<http://www.evangelikus.hu> – Magyarországi Evangélikus Egyház
<http://www.unitarius.hu> – Magyarországi Unitárius Egyház
<http://www.keesz.hu> – Keresztény Értelmiségek Szövetsége
<http://www.communio.hu/kele> – Keresztény Értelmiségi Társaság
<http://biblio.osb.hu> – magyarországi egyházi könyvtárak katalógusa

Magyar egyházi honlapok a nagyvilágban

<http://www.hhrf.org/epmsz> – Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem
<http://www.reformed-croatia.info> – Horvátországi Magyar Református Keresztény Egyház
<http://www.hrfa.org> – Amerikai Magyar Reformátusok Szövetsége
<http://www.temre.com> – Torontói Elso Magyar Református Egyház

Melinda Impex kft.

nagykereskedelmi lerakat Székelyudvarhely

- épületgépészeti termékek
- acéltérmékek
- szaniter termékek
- építőanyagok és szigetelőanyagok

- direkt importőr
- versenyképes árak
- országos disztribúciós hálózat

Tel: 0266-218096
 Mobil: 0740-150150
 Fax: 0266-217280

Melinda

NE FELEDJE, VELÜNK CSAK NYERHET!

Magyarországon: tel: 06-1-3032887
 tel/fax: 06-1-3624079
 mobil: 06-30-2218057
 Romániában: tel: 0040-264-441410
 0040-264-441413
 mobil: 0040-722-260137

COMATIM TRANS Kft.

Menetrendszerinti járat
Esztergom – Kolozsvár
 (szlovák határ)

menet-jövet,
 budapesti útvonalon,
 légkondicionált kisbuszokkal

Indulás

Magyarországról:	Kolozsvárról:
hétfőn,	kedden,
szerdán,	pénteken,
szombaton	vasárnap
Esztergomból: 6:00	6:00
Budapestről: 7:15	

A kisbuszok mobil elérhetőségei:
 0040-722-416134, 0630-2935766

Nemzetközi honlapok

<http://www.wcc-coe.org> – Egyházak Világtanácsa (World Council of Churches)
<http://www.vatican.va> – Vatikán
<http://www.warceurope.org> – Református Világszövetség- Európai Régió (World Alliance Of Reformed Churches European Area)
<http://www.catholic.org> – nemzetközi katolikus honlap
<http://www.catholic.net> – katolikus információs központ (sources for Catholic information)
<http://www.kath.de> – Németországi katolikusok (Katholisches Deutschland)
<http://www.catholicireland.net> – ír katolikusok (Catholic Ireland)
<http://www.france-catholique.fr> – francia katolikus lap (France catholique)

Aktuális pályázati lehetőségek

Anyanyelvi pályázat

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és az Anyanyelvpolók Szövetsége 2003. évi anyanyelvi pályázata civil szervezetek és magánszemélyek részére.

A pályázat célja: Az Európai Unióban a nyelvek szerepének különböző aspektusokban való vizsgálata és az új nyelvi jelenségek feltárása, elemzése és ismertetése.

A pályázatra a következő témakörökben lehet pályamunkát benyújtani:

1. Az Európai Unió és a nyelvek
2. Új jelenségek a magyar nyelvben

A pályázati felhívásra egy pályázó csak egy – vagy az 1. vagy a 2. pont alatt ismertetett témakörben készített – és más pályázatra eddig még be nem nyújtott, illetve még nem publikált pályaművet küldhet be.

A tartalmi és filológiai szempontból legjobbnak minősített pályázatok bruttó 50.000 forinttól 300.000 forintig terjedő díjazásban részesülnek, és a nyertes pályázók munkáiból készül a válogatást a minisztérium - lehetőség szerint - külön kiadványban jelenteti meg.

A pályázatot a honlapról letölthető vagy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Ügyfélszolgálati Irodájában (1077 Budapest, Wesselényi u. 20-22., telefon: +36-1-484-7102) díjtalanul beszerezhető adatlap kíséretében lehet benyújtani. Postai úton nyomtatványt csak felbélyegzett, megcímezett A4-es válaszboríték megküldése esetén lehet igényelni.

A pályázatot a kitöltött adatlappal együtt egy példányban, *Anyanyelvi pályázat 2003.* jelzéssel, az NKÖM Pályázati Igazgatóságának címére (1410 Budapest 7. Pf. 219.), legkésőbb 2003. augusztus 1-jei bélyegzővel, kizárólag postai úton lehet benyújtani.

A pályázattal kapcsolatos további információk a <http://www.koh.hu> honlapon találhatók.

Az Erdély-történeti Alapítvány pályázati felhívása

Az Erdély-történeti Alapítvány pályázatot hirdet Erdély történetével és az erdélyi irodalomtörténettel foglalkozó dolgozatok írására.

Pályázók köre: A pályázaton bárki részt vehet.

Pályadíjak: I. díj 100000 (százezer) forint, II. díj 75 000 (hetvenötezer) forint, III. díj 50 000 (ötvenezer) forint.

Terjedelmi korlátot nem állapítunk meg.

A pályamunkák beadásának határideje 2003. május 31.

A pályamunkákat az alábbi címre kérjük beküldeni:

Erdély-történeti Alapítvány, Debreceni Egyetem Történelmi Intézet
4010 Debrecen, Egyetem tér 1.

Eredményhirdetés: 2003. augusztus 20.

A sikeres pályamunkákat a szerző beleegyezésével megjelentetjük. A kiadásnál előnyt élveznek a székely falvak történetét feldolgozó munkák.

Tematikus és Ifjúsági Pályázat

Az Országos Tudományos kutatási Alapprogramok (OTKA) Bizottsága pályázatot hirdet kiemelkedő tudományos eredményeket ígérő, a tudomány fejlődésének megfelelő alap kutatások végzésére, új tudományos ismeretek, összefüggések, új összegzések, módszerek és eljárások támogatására. A pályázaton egyének és kutató kollektívák vehetnek részt. A témavezető csak magyar állampolgár lehet.

Elsőbbséget élveznek az alapvetően új és perspektivikus kutatási témajavaslatok és elgondolások. A pályázatok tematikus és ifjúsági kategóriában nyújthatók be. Ifjúsági pályázatot ígértes kutatási elképzeléssel jelentkező fiatal kutatók (egyének vagy csoportjuk, akiknek egyike sem tölti be a 35. életévét a pályázat beadásának évében) adhatnak be. Mind a tematikus, mind az ifjúsági pályázatoknál a pályázó témavezetőnek - a pályázat beadásának időpontjában - tudományos (hazai illetve külföldön szerzett és honosított, PhD vagy azzal egyenértékű) fokozattal kell rendelkeznie.

A pályázók az OTKA-ból a 2004-2007 időszakon belül kérhetnek támogatást, amely elsősorban kutatási költségek fedezésére és kisebb műszerek, berendezések, kutatási segédesszerek beszerzésére fordítható. Támogatás kérhető nemzetközi együttműködésben végzett kutatási programokra is.

Az OTKA Bizottság döntése értelmében egy pályázó egyidejűleg csak egy OTKA pályázatnak lehet témavezetője, ezen felül legfeljebb két további pályázatban lehet résztvevő. Erről a pályázóknak a pályázati űrlapon nyilatkozniuk kell. Új pályázat beadása érdekében korábbi OTKA témából való kilépés nem fogadható el. Előnyben részesülnek a csoport munkát elősegítő, fiatal kutatókat bevonni kívánó, tudományos iskolákat teremtő kutatási programmal jelentkező pályázatok.

A pályázatot 5 példányban kell eljuttatni az OTKA Irodába, minden más pályázati és egyéb anyagtól elkülönítve, kizárólag postán keresztül, ajánlott küldeményként, legkésőbb 2003. május 5-i postabélyegzővel feladva.

A pályázati űrlap beszerezhető az OTKA Irodán és kutatóhelyeken, valamint letölthető az OTKA honlapjáról (<http://www.otka.hu>).

Kapcsolat:

OTKA Iroda

1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 48-52. II. em. 205

telefon/fax: 2100-167 v. 210-0210

honlap: <http://www.otka.hu>

levélcím: 1476 Budapest 100. Pf. 289

csomagcím: 1087 Budapest Könyves Kálmán krt. 48-52.

Pályázat diákoknak

A Közép- és Kelet-Európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány pályázata diákoknak George Orwell születésének 100. évfordulóján.

Pályázók köre: felsőoktatási intézmények hallgatói (Ph. D. hallgatók is). Határon túli diákok pályázatát is várjuk.

A felsőoktatási intézmények hallgatói, illetve a Ph. D. hallgatók az alábbi címmel pályázhatnak:

– Jövőféltés, vagy félelem a jövőtől? (A teremtő képzelet Orwell *Allatfarm* c. regényében)

– Az igazi Nagy Testvér (A sztálinizmus kritikája Orwell 1984 c. művében)

– A rémkép valósága (A totalitárius jövő víziója Orwellnél)

– A múltját veszített ember (Összefügg-e a történelmi emlékezet elvesztése és a totalitárius ideológia?)

– Jónások és cethalak. A szellemi ember felelőssége (Orwell *A cethal gyomrában* és Babits *Jónás könyve* című műveinek párhuzamos elemzése.)

– „Sötét korok kísértetei” (A társadalmi tapasztalat erkölcsi földolgozása Orwellnél és Koestlernél)

– A kommunizmus mint nacionalizmus (A gondolkodás logikai következetessége Orwell tanulmányaiban)

– Írás, újságírás és a politikai valóság összefüggései Orwell esztétikai gondolkodásában

Beadási határidő: 2003. július 15.

Kiértékelés: 2003. szeptember 15.

Jelige: „egyetemista”.

A legjobb pályázatokat díjazzuk: I. díj: 100 ezer Ft, II. díj: 75 ezer Ft, III. díj: 50 ezer Ft, IV–X. díj: 20 ezer Ft

A legjobb munkákból kiadványt szerkesztünk, erről részletesen tájékoztatjuk a pályázatok szerzőit.

Formai követelmények:

A pályázatokat a Közép- és Kelet-Európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány címére kérjük eljuttatni: 1122 Budapest, Határőr út 35.

Európai Unió Testvérvárosi programok pályázati támogatása

Az Európai Bizottság 2003 évben összesen 12 millió EUR összegű támogatást biztosít testvérvárosi programok támogatására.

Pályázók köre: önkormányzatok helyi civil szervezetekkel és intézményekkel együtt.

Rövid leírás:

Kétféle pályázati típus van:

A. Állampolgárok közötti találkozó (csereprogramok)

B. Testvérvárosi vonatkozású konferenciák és képzési szemináriumok

A pályázatot a rendező településnek kell benyújtania az Európai Bizottsághoz, meghatározott határidők betartásával.

A pályázatokkal kapcsolatban minden információ rendelkezésre áll az Európai Bizottság honlapján:

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/towntwin/call_en.html

A honlapon megtalálhatók az alábbi dokumentumok: Pályázati kiírás (Call for proposals), Felhasználói útmutató (User guide), Pályázati űrlapok csereprogramokhoz (Form A), Pályázati űrlapok tematikus konferenciákhoz és képzési szemináriumokhoz (Form B), A Bizottság elbírálási gyakorlata (Treatment of applications).

Kérdéseivel fordulhat az Európai Bizottság Testvérvárosi Csoportjához a honlapon megadott címen.

Határidők:

2003. április 30. (az augusztus 1. és október 31. közötti programokra),

2003. július 17. (a november 1. és december 31. közötti programokra).

További információk:

honlap: <http://www.infoeuropa.ro>

e-mail: contact@infoeuropa.ro

Európai Unió Román Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány Közösségi Vívmányok a környezetvédelem és a gazdasági fejlesztés területén

Rövid leírás:

A pályázati felhívás célja olyan projekteknek a támogatása, amelyek a Közösségi Vívmányok átvételére és alkalmazására vonatkoznak a környezetvédelem, a gazdasági fejlesztés terén.

Összköltségvetés: 1100000 EUR. Projektenként 10000 és 100000 EUR közötti összegre lehet pályázni.

A támogatandó projektek maximális időtartama 9 hónap lehet.

Pályázati kategóriák: 1. környezetvédelem, 2. gazdasági fejlesztés.

Határidő: 2003. május 20., 16.00 óra

Kapcsolat: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

c.p. 22-219, București

telefon: 021-3100177

kapcsolattartó személy: Oana Calenciuc – ACCESS koordinátor

e-mail: oana.calenciuc@fdsc.ro

honlap: <http://www.fdsc.ro>

ACCESS – Szociális

Kiíró: Európai Unió – Román Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány

Rövid leírás:

A program célja olyan projektek támogatása, amelyek a társadalmi marginalizációnak gazdasági, szociális, vagy politikai szempontból kitett csoportok integrációjára törekednek.

Specifikus célok:

1. Az integrált szociális szolgáltatások, beleértve az egészségügyi szolgáltatásokat is, kiterjesztése/javítása/új kezdeményezés támogatása.

2. Civil szervezetek bevonása a marginalizált személyekre vonatkozó, életképes közpolitikák kialakítására.

Az alábbi kategóriákban lehet pályázni:

1. Vidéki helységekre vonatkozó projektek. Költségvetés: 2000000 EUR

2. Városi településekre vonatkozó projektek. Költségvetés: 1391254 EUR

A legkisebb megpályázható összeg 10000 EUR, a maximális megpályázható összeg 150000 EUR. Az ACCESS Program legtöbb 90%-os támogatást nyújt az egyes projektekre.

A támogatandó projektek maximális időtartama 9 hónap lehet.

Határidő: 2003. május 19., 16.00 óra

Kapcsolat: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

c.p. 22-219, București

telefon: 021-3100177

kapcsolattartó személy: Magda Muntean – ACCESS koordinátor

e-mail: magda@fdsc.ro

honlap: <http://www.fdsc.ro>

Civil szervezetek képzése Partnerségi projektek

Kiíró: Európai Unió – Román Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány

Rövid leírás:

Pályázati kategóriák: 1. Civil szervezetek képzése a hatékonyabb, és szakszerűbb szervezeti fejlesztés érdekében. Összköltségvetés: 453750 EUR. Projektenként 5000 és 75.000 EUR közötti összegre lehet pályázni. 2. Partnerségi projektek civil szervezetek, civil szervezetek és hatóságok, valamint civil szervezetek és vállalkozások között a helyi gazdasági fejlődés szükségleteinek kielégítésének érdekében. Összköltségvetés: 600000 EUR. Projektenként 10000 és 75000 EUR közötti összegre lehet pályázni. A támogatandó projektek maximális időtartama 9 hónap lehet.

Határidő: 2003. május 22., 16.00 óra

Kapcsolat: Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

c.p. 22-219, București

telefon: 021-3100177

kapcsolattartó személy: Corina Cociorva koordinátor

e-mail: corinaco@fdsc.ro

honlap: <http://www.fdsc.ro>

A Civil Fórum pályázatfigyelő oldalait a PONT munkatársainak közreműködésével szerkesztjük.

Rendelje meg Ön is!

**PONT.lap
Románia első
pályázatfigyelő lapja**

A PONT.lap 2003. januárjától önálló havilapként jelenik meg. A lap rovatai (Gazdaság, Civil világ, Állami intézmények emberközelben, Nagyító alatt) olyan riportokat, interjúkat tartalmaz, amelyek a civil szféra számára is információs tartalmat hordoznak. Amennyiben pályázati figyelőnk megnyeri tetszését, az alábbi módon rendelheti meg következő lapszámainkat:

Küldje el nekünk postai utalványon a 2, 5 vagy 8 hónapnak megfelelő megrendelési összeget (az alábbiak szerint), figyelve a következőkre:

Az utalvány címezze: Grupul de Inițiativa Impuls XXI

Bank és számla: Cont bancar nr. 2511.1-3908.1/ROL, Banca Comercială Română, sucursala Târgu Mureș Central.

Az utalvány küldője pontosan tüntesse fel a nevét, illetve szervezete nevét és postacímét, ahova a következő PONT.lapokat küldhetjük. Ugyanakkor tüntessen fel egy telefonszámot vagy elektronikus postacímét, hogy jelezhessük Önnek: megkaptuk a megrendelést.

Kérjük a postai utalványon feltüntetni szövegszerűen:

Megrendelem a PONT.lapot 8 hónapra 244.000 lejért (30.500 lej/lapszám)

Megrendelem a PONT.lapot 5 hónapra 162.500 lejért (32.500 lej/lapszám)

Megrendelem a PONT.lapot 3 hónapra 69.000 lejért (34.500 lej/lapszám)

példányban.

Kérjük, számmal és betűvel is töltsse ki a megrendelt példányszámokat.

Amennyiben több példányt is igényel, a megrendelés az előbb feltüntetett összegek ennek megfelelő többszörösét képezi.

Tegyük próbára egymást!

Ragaszkodás

Könczey Elemér rajza

Kedves olvasók!

Lapunkat ingyenesen kézbesítjük Önöknek immár három éve, mert úgy gondoltuk, hogy ezáltal minden egyes civil szervezetten segíthetünk.

Szerkesztőségünk azonban nehézségekkel küszködik, melyek elsősorban anyagi természetűek. De bizonyára, kikövetkeztette ezt a kedves olvasó is abból, hogy az utolsó két lapszámot összevontan jelentettük meg. A nehézségek azonban nem mindig akadályai a boldogulásnak, hiszen újragondolják az emberrel cselekedeteinek okait, céljait, és jobb megoldások keresésére, tettekre kényszerít.

Felmerült bennünk a kérdés: Kinyomtatott és postázott lapunkat vajon hányan olvassák el? Hány embernek, civil szervezetnek hasznos a *Civil Fórum*? Az olvasókat ezzel kapcsolatban feltett kérdéseinkre pozitív visszajelzéseket kaptunk, de kevesen válaszoltak. Az igazságot – bármennyire meglepő, esetleg kellemetlen –, kötelességünk megtudni. Be kellett látnunk, hogy adni erőszakkal nem lehet és nem érdemes, hogy az olvasó megbecsülése nélkül munkánknak nincs értelme.

A *Civil Fórum* rendszeresen megjelenő, az olvasói igényeknek megfelelő lap kíván lenni. A továbblépéshez, a fejlődéshez azonban feltétlenül szükségünk van az Önök bizalmára és segítségére. A már említett anyagi gondok miatt lapunkat, sajnos, nem terjeszthetjük a már megszokott módon, azaz ingyen. Árát 20.000 lejben állapítottuk meg, amely fedezi az önköltségeket (nyomtatás, postázás.) Ha bizalmat szavaz nekünk továbbra is, ha igényli lapunkat, ha a jövőben is szeretné olvasni, kérjük, jelezze a mellékelt megrendelőlappal! Bizalmukat és segítségüket előre is köszönjük.

2003-ban a következő témákkal foglalkozunk lapunk hasábjain:

- Az ifjúság jelentősége az erdélyi magyar társadalom jövőjének építésében (június)
- A nyilvánosság szerepe a társadalom- és a közösségépítésben (szeptember)
- A civil szféra lehetőségei a kisebbségi és a közösségi jogok védelmében (december).

Tisztelettel,

a Civil Fórum szerkesztősége

ERMACISZ – Erdélyi Magyar Civil Szervezetek Levelezőlistája

Célja olyan fórumot teremteni, amely lehetőséget ad egymás tájékoztatására és civil társadalmunkat érintő kérdések megvitatására.

Feliratkozni az ermacisz-subscribe@yahoogroups.com, lemondani pedig az ermacisz-unsubscribe@yahoogroups.com címre küldött üres levéllel lehet. Kérjük, a levelezőlistára szánt leveleket az ermacisz@yahoogroups.com e-mail címre küldeni. A listagazdának szánt levelet az ermacisz-owner@yahoogroups.com címre várjuk.

Köszönjük

a támogatást, amelyet nyújtott lapunk jelen számának megjelenítéséhez az Ilyés Közalapítvány, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Mocsáry Lajos Alapítvány, a TransIndex, a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontja, a COMATIM TRANS Kft. (Kolozsvár), a COOP Străduintă (Székelykeresztúr), a COPYLAND (Kolozsvár), a HARMOPAN Rt. (Csíkszereda), az ICOS CONF Rt. (Székelyudvarhely), az IMPAR Kft. (Székelyudvarhely), a S.C. Melinda Impex SRL (Székelyudvarhely), a Multiplan Electronics (Marosvásárhely), a NUTRISAM S.A. (Szatmárnémeti), a PALROM Kft. (Kolozsvár), a PC House (Marosvásárhely) és a REISSER TEHNIC SRL (Kolozsvár).

civil fórum

civil társadalmi lap

Kiadja az Erdélyi Magyar Civil Szervezetekért Alapítvány

Felelős kiadó:

Egri István

Olvasószerkesztő és korrektor:

Boda Edit

Grafikus:

Könczey Elemér

Tördelőszerkesztő:

Ferencz Csaba-Levente

Munkatársak:

Csáki Rozália, Kilin Andrea, Vetési László, Zsigmond Imola

A szerkesztőség elérhetősége:

Postacím: 3400 Cluj-Napoca, str. Pădurii nr. 11, jud. Cluj

Telefonszám: 0264-122401

E-mail: ermacisz@cluj.astral.ro

Honlap:

<http://www.transindex.ro/civilforum>

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós Sajtóközpontjának nyomdájában. Megjelenik 3000 példányban.

ISSN 15822-4004